

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
Ak. god. 2015./2016.

Filip Haltrich

Informacijska i digitalna pismenost:
Internet kao izvor informacija

diplomski rad

Mentor: dr. sc. Sonja Špiranec, izv. prof.

Zagreb, 2016.

Informacijska i digitalna pismenost:

Internet kao izvor informacija

Haltrich, Filip

Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti

filip.haltrich@yahoo.co.uk

Sažetak

Tema ovog diplomskog rada je korelacija između informacijske i digitalne pismenosti. U današnje vrijeme to znači primjena stečenih kompetencija informacijske pismenosti u računalnom i internetskom okruženju. To su pojmovi koji se međusobno nadopunjuju, te su temeljna osnova obrazovanja i procesa cjeloživotnog učenja. Cilj ovog diplomskog rada je skrenuti pažnju na tu nadopunjivost ovih pojmova u digitalnu dobu. Rad je sastavljen od tri poglavlja. Prvo poglavlje u kratko predstavlja pojame informacijske pismenosti, dok drugo poglavlje govori o digitalnoj pismenosti. U trećem i zadnjem poglavlju je prikazano istraživanje informacijske i digitalne pismenosti. Ispitanici su studenti prve godine preddiplomskog studija novinarstva i politologije Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu.

Ključne riječi: informacijska pismenost, digitalna pismenost, istraživanje

Sadržaj

Uvod.....	3
1. INFORMACIJSKA PISMENOST	4
Povijest i definicije informacijske pismenosti.....	4
Modeli i standardi informacijske pismenosti u visokoškolskom obrazovanju.....	8
Problemi informacijskog doba.....	12
Informacijska pismenost i cjeloživotno učenje	14
Informacijska pismenost u 21. stoljeću	16
2. DIGITALNA PISMENOST	18
Što je digitalna pismenost?	18
Dimenzije digitalne pismenosti	23
Internet generacija	25
Evaluacija informacija na internetu	30
Usporedba informacijske i digitalne pismenosti	31
3. ISTRAŽIVANJE INFORMACIJSKE I DIGITALNE PISMENOSTI.....	32
Cilj i metodologija istraživanja.....	32
Prikaz broja ispitanika po smjeru	33
ISTRAŽIVANJE INFORMACIJSKE PISMENOSTI	34
ISTRAŽIVANJE DIGITALNE PISMENOSTI	54
Zaključak istraživanja.....	74
4. ZAKLJUČAK	76
5. PRILOZI – ANKETNI UPITNIK	77
6. LITERATURA	80
7. DODACI.....	82
Popis tablica.....	82
Popis grafikona	84

Uvod

Cilj ovog diplomskog rada je pokazati da dva pojma koja će biti predstavljena u ovom radu, danas teško da mogu postajati jedan bez drugog, te da su temelj obrazovanja i kasnijeg odraslog života pojedinca. To su informacijska i digitalna pismenost. U radu će biti predstavljeno istraživanje informacijske i digitalne pismenosti koje je provedeno na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu na studentima prve godine preddiplomskog studija politologije i novinarstva. Istraživanje predstavlja trenutno znanje iz informacijske i digitalne pismenosti ispitanika. Teorijski dio rada je podijeljen u dva velika poglavlja. Prvo predstavlja informacijsku pismenost, a drugo digitalnu pismenost. U poglavlju o informacijskoj pismenosti će u kratko biti predstaviti njena povijest, definicije i neke vještine informacijski pismene osobe. Zatim će biti predstavljene druge vrste pismenosti koje sadrže znanja iz informacijske. Izlažu se modeli i standardi informacijske pismenosti, neki od problema informacijskog doba, informacijska pismenost u okviru cjeloživotnog učenja i posljednje, pogled na informacijsku pismenost u 21. stoljeću i pojedine aspekte. U poglavlju o digitalnoj pismenosti će na početku također biti predstavljena njena definicija, zatim njene dimenzije. Nadalje, biti će predstavljen u kratko sociološki fenomen internet generacije, te vrednovanje informacija na internetu. Teorijski dio će završiti zaključkom i usporedbom ovih dviju pismenosti, a za kraj cjelokupnog diplomskog rada će biti predstavljeno istraživanje. Informacijska pismenost je povezana sa spretnošću upotrebe informacijskih tehnologija, odnosno upotrebe stečenih kompetencija digitalne pismenosti. Tehnološka znanja korisniku omogućavaju upotrebljavati računala, računalnu opremu, podatkovne datoteke i druge tehnologije, potrebne za postizanje akademskih, strukovnih i ostalih ciljeva. Upotrebljava se i pojam računalna pismenost, koja prvenstveno podrazumijeva znanja mehaničkih spretnosti s obzirom na rutinu pri uporabi programske, ali i strojne opreme. Na drugoj strani se nalazi informacijska pismenost koja predstavlja intelektualni okvir za razumijevanje same informacije, njeno traženje, vrednovanje i upotrebu. Sve te aktivnosti su djelomice rezultat spretnosti pri uporabi informacijske tehnologije, a na ljudima ostaje da to znanje primjene i vrednuju. Informacijska pismenost podupire cjeloživotno učenje kroz aktivnosti, zahtijeva upotrebu tehnologije, odnosno digitalne pismenosti.

1. INFORMACIJSKA PISMENOST

Povijest i definicije informacijske pismenosti

Paul Zurkowski, predsjednik *'Information Industry Association'* je 1974. godine predstavio koncept *'informacijske pismenosti'*. To je prijedlog koji je poslao NCLIS-u (*Nation Commission on Libraries and Information Science*), te je on za svrhu imao uspostaviti nacionalni program za univerzalnu informacijsku pismenost u sljedećih deset godina¹. Dvije godine kasnije, 1976. Burchinal tvrdi da informacijski pismeni pojedinci trebaju novi raspon znanja². Ta znanja uključuju kako locirati i upotrijebiti informaciju za rješavanje problema i za donošenje raznih odluka, na učinkovit i brz način. Iste te godine Owens veže informacijsku pismenost i demokraciju, govoreći kako je informacijska pismenost potrebna da bi se postiglo kvalitetnije učinkovite rezultate i da bi se garantiralo preživljavanje demokratskih institucija. Dalje naglašava da su svi ljudi stvoreni jednako, ali ljudi koji znaju čitati i tumačiti informacije su u poziciji da inteligentnije donose odluke za razliku od građana koji su informacijski nepismeni.

Skoro dvadesetak godina kasnije 1994., Behrens ukazuje na definicije iz sedamdesetih godina kao tadašnji odgovor na brz rast broja informacija koje su tad bile na raspolaganju i ukazuje na činjenicu da je bilo teško prikupiti i organizirati informacije³.

Računala su postala moćan alat u prikupljanju i manipulaciji informacijama. Krajem tog istog desetljeća, godine 1989., ALA-ino *'konačno izvješće'* ne samo da je prepoznalo važnost informacijske pismenosti demokratskom društvu, nego je i pridonijela definicijom u vidu potrebnih vještina:

*"Biti informacijski pismen, znači biti u mogućnosti prepoznati kada je informacija potrebna, te imati mogućnost ju locirati, evaluirati i učinkovito upotrijebiti."*⁴

---

¹Eisenberg, M.; Lowe, C.; Spitzer, K. *Information Literacy: Essential Skills in the Information Age*. 2nd ed. Westport, Connecticut; London: Libraries Unlimited, 2004. Str. 3

² Isto.

³Eisenberg, M.; Lowe, C.; Spitzer, K. *Information Literacy: Essential Skills in the Information Age*. 2nd ed. Westport, Connecticut; London: Libraries Unlimited, 2004. Str. 4

⁴ Isto.

Godine 1992. Doyle je izdao rezultate Delphi studije koja je proširila ovu definiciju. Sudionici te studije su se složili oko vještina informacijski pismene osobe, te su ih naveli:⁵

- Takva osoba prepoznaje točnu i cjelovitu informaciju kao bazu za inteligentno donošenje odluka
- Prepoznaje potrebu za informacijom
- Formulira pitanja prema svojim informacijskim potrebama
- Identificira potencijalne izvore informacija
- Razvija uspješne strategije pretraživanja
- Pristupa izvorima informacija uključujući računalne i druge tehnologije
- Evaluira informaciju
- Organizira informacije za praktičnu upotrebu
- Integrira nove informacije u postojeći opus znanja
- Upotrebljava informaciju u kritičkom razmišljanju i u rješavanju problema

Budući da je informacijska pismenost bitna za svakog pojedinca, moguće je zaključiti da jeona sigurno bila tema različitih istraživanja tijekom godina, i to od strane raznih institucija, organizacija i znanstvenika. Puno institucija visokog obrazovanja radi na formiranju odbora na svojim sveučilištima kako bi ishod obrazovanja također bio i informacijski pismen pojedinac. Neki je također nazivaju i novim umijećem.

---

⁵Eisenberg, M.; Lowe, C.; Spitzer, K. Information Literacy: Essential Skills in the Information Age. 2nd ed. Westport, Connecticut; London: Libraries Unlimited, 2004. Str. 4

Informacijski pismeni studenti trebaju biti kompetentni i samostalni učenici. Oni trebaju znati svoje informacijske potrebe i aktivno biti uključeni u svijet ideja. Moraju pokazivati samopouzdanje u svoje sposobnosti da rješavaju probleme, te znati koja je informacija relevantna. Ono što je također jako bitno, a to je upotreba informacijskih tehnologija kako bi se moglo pristupiti informacijama i kako bi ih se moglo komunicirati. Djelovanje u okolini gdje je ponuđeno puno odgovora, studenti trebaju djelovati jednostavno i brzo, isto kao i u okolini gdje nema odgovora. Informacijski pismeni studenti su fleksibilni, mogu se prilagoditi promjenama, a mogu i samostalno djelovati u grupama.

Bilo da informacija dolazi sa računala, iz knjige, vladine agencije, filma, razgovora, postera na ulici ili bilo kojeg drugog mogućeg izvora, sigurno je da u konceptu informacijske pismenosti leži mogućnost analiziranja i razumijevanja onog što vidimo na stranici, ekranu, slikama i tako dalje. Treba također dobro prepoznati kada se informacija krije u raznim oblicima.

Upotrebljavanje informacije u raznolikosti formata podrazumijeva upotrebu pismenosti koje nadilaze osnovnu za čitanje i pisanje. Kako bi se lakoćom moglo rukovati kompleksnim formatima, potrebne su također i vještine drugih pismenosti, kao što su vizualna, medijska, digitalna, računalna, mrežna i naravno ona osnovna. Eisenberg, Lowe i Spitzer te pismenosti definiraju na sljedeći način:⁶

a) Vizualna pismenost

Vizualne informacije kao što su slike, fotografije, ilustracije ili računalne grafičke slike predstavljaju percepciju da one imaju smisla. Vizualna pismenost se definira kao mogućnost razumijevanja upotrebe slike, uključujući i mogućnost razmišljanja, učenja i vlastitog izražavanja u pogledu slika.

---

⁶Eisenberg, M.; Lowe, C.; Spitzer, K. Information Literacy: Essential Skills in the Information Age. 2nd ed. Westport, Connecticut; London: Libraries Unlimited, 2004. Str. 7 – 9.

b) Medijska pismenost

Medijska pismenost se definira kao sposobnost pojedinca da pristupi, analizira i stvara informaciju u svrhu specifičnih ishoda. Zagovaratelji medijske pismenosti prepoznaju utjecaj televizije, filmova, radija, glazbe, tiska i časopisa, te općenito popularne kulture na ljude. Fikcijski i nefikcijski mediji pružaju informaciju, pomažu u organiziranju informacija i ideja. Ideja ove pismenosti pomaže nastavnicima da nauče studente kako biti kritički gledatelj i slušatelj, da se prepoznaju implicitne poruke.

c) Računalna pismenost

Računalna pismenost se poistovjećuje sa poznavanjem rada na računalu, kao i poznavanjem stvaranja i manipulacijom datoteka i procesuiranjem riječima kroz razne softverske programe. Računalo je alat koji uči izgradnji znanja i proširuje sposobnosti za procesuiranje informacija. Računalna pismenost je integralni dio školovanja, a ne zasebni entitet. *The Computer Science and Telecommunications Board of the National Research Council* redefinira računalnu pismenost kao fluentnost u upotrebi informacijske tehnologije kod visokog obrazovanja.

d) Digitalna pismenost

Digitalna pismenost podrazumijeva široki spektar izvora koji su dostupni online i naglašava važnost gledanja svakog od tih izvora kritički. Naglasak je stavljen na svaki format u kojem je informacija prezentirana. To podrazumijeva uzimanje u obzir elektroničku poštu, a ona nam omogućuje da ulazimo puno dublje u materijale od samog interneta, što omogućuje daljnje citiranje od prijatelja koji je tu elektroničku poštu poslao, što povećava mogućnost za plagijat. Digitalna pismenost se prepoznaje kao praktičan način za učenje informacijskih vještina.

e) Mrežna pismenost

Pismenost srodna računalnoj zove se mrežna pismenost, a podrazumijeva pojam koji se još uvijek razvija. Da bi locirali, pristupili i upotrijebili informaciju u mrežnoj okolini kao što je World Wide Web, korisnici moraju biti mrežno pismeni.

Modeli i standardi informacijske pismenosti u visokoškolskom obrazovanju

Modeli i standardi su se pojavili upravo iz razloga da daju konkretnost već nekonkretnom, odnosno teško objašnjivom pojmu informacijske pismenosti. Oni nude smjernice za njeno provođenje. Od pojave fenomena informacijske pismenosti sedamdesetih godina prošlog stoljeća predstavljen je niz modela i standarda kako bi se što uspješnije moglo informacijsku pismenost vrednovati⁷.

Iako nisu nastali direktnom korelacijom sa informacijskom pismenošću, ali su s vremenom postali "priručnik" za tumačenje istog pojma, modele dijelimo na metamodele i kontekstualne modele, koji su nastali kao temelj te definiraju posebni kontekst primjene⁸.

Standardi pak s druge strane nude konkretiziranost i ono najvažnije, praktičnu prirodu i namjenu. Oni nabrajaju točne elemente procjene i pokazatelje uspješnosti, a to omogućuje evaluaciju i ispitivanje. Standardi nemaju normativni karakter, već ih treba razumjeti kao neku vrstu preporuke koja omogućuje podizanje učinkovitosti nastavnog procesa⁹.

---

⁷Špiranec, S.; Banek Zorica, M. Informacijska pismenost: Teorijski okvir i polazišta. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2008. Str.49

⁸Isto.

⁹Špiranec, S.; Banek Zorica, M. Informacijska pismenost: Teorijski okvir i polazišta. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2008. Str.50

SCONUL model

Godine 1999. SCONUL objavljuje dokument "*Information skills in higher education: a SCONUL position paper*" u kojem predstavlja model "*Sedam stupova informacijskih vještina*", kao temeljni model za visokoškolsko obrazovanje.¹⁰ Kako je prošlo dosta vremena od tada, te se dosta promijenilo u informacijskom svijetu, SCONUL je smatrao da model treba ažurirati i proširiti. To se dogodilo 2011. godine zbog promjena u tehnologijama i konceptima kako se gleda na informacijsku pismenost.¹¹ Grupa razvija takozvane '*leće*' koje služe za različite vrste korisnika, pa se tako model može koristiti u određenim situacijama. Moira Bent i Ruth Stubbings u ime SCONUL grupe definiraju ovaj model kao temeljne vještine i kompetencije, te kao stavove i ponašanja u razvoju informacijske pismenosti u visokoškolskom obrazovanju.¹² Tih sedam '*stupova*' su:

1. **Identifikacija** – sposobnost prepoznavanja osobne potrebe za informacijom
2. **Opseg znanja** – sposobnost ispitivanja i ocjenjivanja trenutnog znanja i prepoznavanje nedostataka u znanju
3. **Planiranje** – sposobnost razvijanja strategije za pronalazak informacija i podataka
4. **Prikupljanje** – sposobnost pristupanja i lociranja potrebnih informacija i podataka
5. **Vrednovanje** – sposobnost vrednovanja samog pretraživanja i vrednovanje podataka
6. **Upravljanje** – sposobnost profesionalnog i etičkog organiziranja informacija

---

¹⁰The SCONUL Seven Pillars of Information Literacy: Core Model For Higher Education. URL: <http://www.sconul.co.uk/> (13.04.2016)

¹¹ Isto.

¹² Isto.

7. **Prezentacija** – sposobnost primjene stečenog znanja u svrhu stvaranja novog znanja.¹³

ACRL standard

ACRL standard je standard Američkoga udruženja za visokoškolske knjižnice. Sastoji se od pet osnovnih standarda, dvadeset i dva pokazatelja i ukupno osamdeset i šest ishoda učenja. Dokument vrlo detaljno razrađuje elemente koji se mogu koristiti za ocjenjivanje i vrednovanje stečene razine informacijske pismenosti te mu je svrha opisati sposobnosti koje su zajedničke svim 6 disciplinama i razinama obrazovanja, iako je primarno zamišljen kao standard za akademsko okruženje.

ACRL standard sastoji se od 5 standarda:

1. Prepoznavanje i opisivanje informacijske potrebe

Informacijski pismen student sposoban je sam definirati i artikulirati informacijsku potrebu. On je sposoban iskazivati pitanja, postavljati hipoteze te upoznati temu vlastitog interesa. Znanje proširuje uz pomoć primarnih, sekundarnih i tercijarnih izvora pritom prepoznajući važnost svakog pojedinog. Pronađene informacije sposoban je razvrstati s obzirom na odgovarajuće discipline¹⁴.

2. Učinkovit i djelotvoran pristup potrebnoj informaciji

Informacijski pismena osoba odabire najprimjerenije istraživačke metode ili sustave za pretraživanje informacija. Zna izraditi plan istraživanja, prepoznavati ključne riječi, sinonime i srodne pojmove. Osoba je sposobna pretražiti informacije online te prilagođavati strategije pretraživanja ukoliko je potrebno¹⁵.

---

¹³ Isto.

¹⁴ Špiranec, S.; Banek Zorica, M. Informacijska pismenost: Teorijski okvir i polazišta. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2008. Str. 64

¹⁵ Špiranec, S.; Banek Zorica, M. Informacijska pismenost: Teorijski okvir i polazišta. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2008. Str. 66

3. Kritičko vrednovanje informacije i njenih izvora, te ugradnja odabranih informacija u vlastiti korpus znanja i vrijednosni sustav

Informacijski pismen student iskazuje kriterije za vrednovanje informacijskih izvora. Sposoban je uspoređivati novo znanje sa starim znanjem te ga kritički vrednovati. Kroz raspravu s drugim ljudima pokazuje da razumije i zna protumačiti informacije¹⁶.

4. Svrhovito korištenje informacijom, individualno ili u skupini

Određenu informaciju student može upotrijebiti za ostvarivanje određenog rada. Te istu tu informaciju sposoban je prezentirati ciljanoj publici uz određene alate¹⁷.

5. Razumijevanje ekonomskih, legalnih i socijalnih aspekata informacija te njihovo etičko i legalno korištenje

Prepoznaje pitanja pravnih odredbi u pristupu i korištenju informacijama. Legalno prikuplja i pohranjuje tekst te poziva na korištenje informacijskih izvora¹⁸.

"Framework for Information Literacy in Higher Education"

ACRL standard za visokoškolske knjižnice prolazi reviziju koju je usvojio ACRL odbor 11. siječnja 2016. godine. Sastavljen je *'Framework for Information Literacy in Higher Education'*. *'The Framework'* se sastoji od šest "okvira" od kojih se svaki pak sastoji od koncepata važnih za informacijsku pismenost. Pošto se sustav

---

¹⁶Špiranec, S.; Banek Zorica, M. Informacijska pismenost: Teorijski okvir i polazišta. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2008. Str. 68

¹⁷Špiranec, S.; Banek Zorica, M. Informacijska pismenost: Teorijski okvir i polazišta. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2008. Str. 70

¹⁸Špiranec, S.; Banek Zorica, M. Informacijska pismenost: Teorijski okvir i polazišta. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2008. Str. 71

obrazovanja mijenja, istokao i informacijski sustavi, bilo je potrebno revidirati standarde. Prednost '*Frameworka*' je u tome što se sastoji od 'okvira' koji nude fleksibilnost u provedbi (ne postoji redoslijed provedbe) za razliku od standarda i ishoda učenja, te nabranja potrebnih vještina.¹⁹

Problemi informacijskog doba

Autorsko pravo, privatnost, te upotreba informacija u prekomjernim količinama su uvijek bile teme za debatu kroz stoljeća. U internetskom dobu, pojavom novih tehnologija, ova pitanja su se nanovo pojavila. Novi formati, jednostavnost i lakoća pristupa, te nove aplikacije sve zahtijevaju da se pitanja koja okružuju upotrebu informacija preispitaju. U nastavku će biti navedena neka od ključnih pitanja.

a) Količina informacija

Količina informacija koje kolaju svijetom je velika. Organizacije koje proizvode informacije rastu, npr. novinske kuće, web portali itd. Količina informacija u današnjem svijetu dovodi u pitanje i njenu vjerodostojnost zbog količine nepouzdanih izvora. Brzina kojom broj informacija raste je isto tako zapanjujuća.²⁰

b) Intelektualno vlasništvo

Proizvođač informacija smatra svoje djelo intelektualnim vlasništvom i ima prava na njih. Problem nastaje kada se informacije objavljuju anonimno, te taj koji ih tako objavljuje može biti krivično optužen. Informacija se danas lako posuđuje, kopira("copy paste-a"), povezuje("link-a"), te izmjenjuje.²¹

c) Plagijat

Plagijat je krađa tuđeg intelektualnog vlasništva. Ako studenti "copy paste-aju" nešto što je netko drugi stvorio ili napisao, a da ne citiraju vlasnika, onda je to plagijat. Na američkim

---

¹⁹American Library Association. Association of College & Research Libraries (ACRL). Framework for Information Literacy for Higher Education. URL: <http://www.ala.org/acrl/standards/ilframework>

²⁰Burkhardt, J.M.; MacDonald, M.C.; Rathemacher, A.J. Teaching Information Literacy: 35 Practical, standards-based exercises for college students. Chicago: American Library Association, 2003. Str. 37

²¹Isto.

sveučilištima se to drastično kažnjava, gubitkom prava na studiranje. Studenti smatraju plagijat kao bezazlen čin, ali u stvarnosti to nije tako.²² U stvari problem je u tome što studenti nisu sigurni ili su lijeni citirati.

d) Problem privatnosti

Problem privatnosti informacija je tema raznih debata. Ljudi nisu svjesni da informacije dolaze iz različitih izvora. Na internetu je moguće naći privatne podatke o velikom broju ljudi, što nije poželjno. Razlog tomu je što se ne zaštićuju na pravilan način, a primjer za to su društvene mreže.²³

---

²²Burkhardt, J.M.; MacDonald, M.C.; Rathemacher, A.J. Teaching Information Literacy: 35 Practical, standards-based exercises for college students. Chicago: American Library Association, 2003. Str. 41

²³Burkhardt, J.M.; MacDonald, M.C.; Rathemacher, A.J. Teaching Information Literacy: 35 Practical, standards-based exercises for college students. Chicago: American Library Association, 2003. Str. 44

Informacijska pismenost i cjeloživotno učenje

U današnjem svijetu koncept cjeloživotnog učenja je stup temeljac u sferi obrazovanja. Zanimanje za ovaj koncept je raširen zbog nemogućnosti škola da pripreme pojedinca za život. Cjeloživotno učenje se definira kao aktivnost učenja tijekom cijelog života s ciljem unapređenja znanja, vještina i sposobnosti unutar osobne, građanske, društvene i poslovne perspektive²⁴. Obrazovni sistemi više ne moraju pripremati pojedinca da bude stručnjak nego da uči kao stručnjak. To je prije svega napravljeno iz razloga koji se sam nameće, a on je rastući broj informacija u svakom njenom aspektu. S tim u vezi informacijska pismenost otvara put prema obnavljanju i nadogradnji znanja što ga pojedinac mora ili želi postići. Za uspjeh u bilo kojoj sferi života bitna je strategija i afirmacija između pojmova informacijske pismenosti i cjeloživotnog učenja, te bi se oni trebali podržavati. Oba koncepta sadrže tri glavne točke²⁵:

- Oba ovise o motivaciji i ciljevima koje priželjkuje sam pojedinac. Nije uključen posrednik u obliku drugih ljudi, profesora, organizacija, iako oni svi mogu dati dobre savjete
- Oba koncepta omogućuju samo osposobljavanje, tako da osposobljavaju ljude da pomognu sami sebi što je najbitnije, isto tako neovisno o raznim vrstama pripadnosti, npr. vjera, rasa, spol mjesto stanovanja
- Oba omogućuju samoaktualizaciju, u vidu da čovjek duže sudjeluje u informacijskom opismenjavanju, odnosno želi se reći da bi što duže učio vještine informacijske pismenosti. Što je čovjek na višem nivou informacijske pismenosti, to je naravno veća mogućnost samo ostvarenja.

Osoba se može opismenjivati tijekom određenog dijela života, na primjer kada se školuje, te ju do tad to i najviše zanima. Neki ljudi žele učiti cijeli život iako nisu upućeni u pojam informacijske pismenosti. Što se može dogoditi kada se ova dva koncepta međusobno podržavaju? Samo pozitivne stvari. Pojedinac može ispuniti osobne, poslovne i društvene želje i izbore, moguće je povećati razinu kvalitete i kvantitete znanja koja su bitna da bi se

---

²⁴Burkhardt, J.M.; MacDonald, M.C.; Rathemacher, A.J. Teaching Information Literacy: 35 Practical, standards-based exercises for college students. Chicago: American Library Association, 2003. Str. 13

²⁵Lau, J. Smjernice za informacijsku pismenost u cjeloživotnom učenju: završna verzija, recenzirano 30. srpnja 2006. Zagreb: hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 25

pojedinaac upisao u srednju školu i na fakultet. Može ga se pripremiti za radnu okolinu, pomoći mu da se zaposli tamo gdje bi htio. Zatim, kad se čovjek uspije zaposliti, što može biti također teško, u tom slučaju mu mogu pomoći na napreduje. Informacijska pismenosti se može naučiti kroz određeni sustav obrazovanja, može se isto tako naučiti kroz online obuku. Općenito zanimanje za informacijsku pismenost, te želja za znanjem i pozitivan stav je preduvjet cjeloživotnom učenju.

Cjeloživotno učenje ujedno je i temelj raznih reformi Europske zajednice u politici zapošljavanja. Brojke govore se da već oko polovice obrazovanja odvija van škole, a oko tri četvrtine učenja čak izvan obrazovanja. Program Europske zajednice za cjeloživotno učenje (*Lifelong Learning Programme*) je program usmjeren na sve razine obrazovanja i stručnog usavršavanja. Cilj Programa je doprinijeti razvoju Europe kao naprednog društva znanja s održivim gospodarskim razvojem, jačom društvenom kohezijom te povećati broj kvalitetnih radnih mjesta za svoje građane. U svrhu postizanja tih ciljeva Program potiče razmjenu i suradnju između obrazovnih ustanova, individualnu mobilnost učenika, studenata te obrazovnih stručnjaka, kao i usavršavanje u strukovnim područjima, što je istovremeno i priprema sudionika za uspješno sudjelovanje na europskom tržištu rada. Ovaj program je sastavljen od četiri potprograma koja financiraju projekte na raznim razinama obrazovanja i usavršavanja²⁶:

- Comenius – za školsko obrazovanje
- Erasmus – za visokoškolsko obrazovanje
- Leonardo da Vinci - za stručno usavršavanje i osposobljavanje
- Guntvig – za obrazovanje odraslih

---

²⁶European Commission: Education and training – lifelong learning programme. URL: http://www.ec.europa.eu/education/tools/llp_en.htm (16.10.2015)

Informacijska pismenost u 21. stoljeću

Prema autorima kao što je Hannelore Rader definicija informacijske pismenosti nije bila dovoljna, pa je 2002. godine ponudila pojam '*informacijske fluentnosti*' kao alternativu²⁷. Informacijska kompetencija bi možda bila drugi način kako da proširimo ideju korisnicima i interesentima kako bi pokušali upotpuniti lepezu informacijskih vještina. Kako god da se ovaj koncept naziva, ALA-ina definicija je već dovoljno široka da bi rastegnula cijeli spektar informacijskih vještina koje sežu od tradicionalnih znanja do tražilica visoke tehnologije, te će definicija biti sigurno korištena u sljedećim desetljećima. U kratkom vremenu, praktična definicija informacijske pismenosti će se promijeniti jako malo za većinu svjetske populacije. Jedno od primarnih koraka koje treba poduzeti u izgradnji informacijskog društva je informiranje o informacijskim tehnologijama. Naime, potrebno je raditi i na tome da se upozna ljude sa informacijskom pismenošću, u onim dijelovima svijeta gdje još uvijek nije imala priliku 'kročiti'. Ali u svakom slučaju, ljude općenito treba učiti informacijskoj pismenosti bez obzira na sredstva koja su na raspolaganju, bilo da je to pamflet ili nešto sasvim drugo. U knjižnicama već postoji širok pristup informacijskim tehnologijama kao što su računala, projektori, možda tableti i tako dalje.

Knjižnice više nisu primarni izvor informacija

Korisnici knjižnica imaju veliku raznolikost izvora iz kojih mogu doći do informacije. U prošlosti su knjižničari znali iz kojih izvora će korisnici pribavljati informacije. Takva se situacija održavala jer su knjižnice bile jedini izvor informacija. U posljednje vrijeme se to promijenilo. Nažalost ili samo stjecajem okolnosti, pojavili su se glagoli kao što su "googlanje", te on u engleskom rječniku stvarno i postoji. Studenti koriste izraz "googlati ću" za radnju koja znači korištenje Google tražilice. Obični građani i studenti danas koriste isključivo internet kako bi zadovoljili svoje informacijske potrebe. Samo vanjska motivacija od strane profesora tjera studenta u knjižnicu jer mu trebaju izvori kojima samo knjižničar može pristupiti kao što su online baze podataka²⁸.

---

²⁷IFLA. InformationLiteracy: InternationalPerspectives./ urednik JesusLau. Munchen: K. G. Saur, 2008. Str.18

²⁸IFLA. InformationLiteracy: InternationalPerspectives./ urednik JesusLau. Munchen: K. G. Saur, 2008. Str.21

Knjižnice više neće posluživati korisnike "licem u lice"

Sve više korisnika na dnevnoj bazi pristupa knjižničnim i informacijskim izvorima preko interneta. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, uvođenjem usluge "Pitaj knjižničara" koja obavlja dužnost tematskog pretraživanja literature za diplomske, magistarske, doktorske i završne radove, ima mogućnost slanja zahtjeva za pretraživanje od kuće, a kao rezultat pretraživanja mogu biti isključivo članci koji su u elektroničkom obliku PDF formata. Tada korisnik može preuzeti te datoteke sa interneta i nikad ne doći osobno knjižnicu. Ti su slučajevi rijetki ali su mogući. Danas se čak i tečajevi informacijske pismenosti mogu provoditi online²⁹.

Korisnici će sami za sebe definirati vještine informacijske pismenosti koje trebaju

Korisnici dolaze u knjižnicu s raznovrsnim stečenim vještinama iz raznih okolina, oni će, a ne knjižničari, definirati obuku informacijske pismenosti koju trebaju. Knjižničari u visokom obrazovanju će još uvijek imati priliku educirati korisnike i dovesti ih do višeg stupnja znanja i kompetencija. Ta će obuka postati trivijalna zato što će se koristiti samo kada će biti potrebna ili svrsishodna, sukladno s identifikacijom svojih rupa u znanju³⁰.

Biti će potrebna rigorozna procjena programa informacijske pismenosti

Oni koji provode edukaciju iz informacijske pismenosti, morali bi njene programe evaluirati. Ne samo da je potrebno zadovoljiti korisničke promjenjive potrebe, nego treba i demonstrirati na konkretan način kako su programi informacijske pismenosti učinkoviti, s obzirom na vrijeme koje je uloženo u izvore. Sada definicija svakog programa informacijske pismenosti mora uključivati procjenjivu komponentu koja će pokazivati raspon uspješnosti. Takav jedan projekt se zove SAILS (Project for the Standardized Assessment of Information Literacy Skills).³¹

---

²⁹ IFLA. Information Literacy: International Perspectives./ urednik Jesus Lau. Munchen: K. G. Saur, 2008. Str. 22

³⁰ Isto.

³¹ IFLA. Information Literacy: International Perspectives./ urednik Jesus Lau. Munchen: K. G. Saur, 2008. Str. 23

2. DIGITALNA PISMENOST

Što je digitalna pismenost?

Danas se često susrećemo s pojmovima poput digitalna pismenost, digitalna kompetencija. Potrebno biti pismen i posjedovati umijeće čitanja i pisanja, a suvremenom društvu je gotovo jednako važno poznavati i uporabu računala, odnosno informacijsko-komunikacijske tehnologije. No potrebno je imati na umu da je ovo samo djelomično objašnjenje pojma digitalna pismenost. Da bi u potpunosti bio pojašnjen prvo treba postaviti pitanje što uopće znači znati raditi na računalu, drugim riječima koja osnovna informatička znanja i vještine treba posjedovati digitalno pismena osoba? Na ovo pitanje je teško odgovoriti jer se informacijsko-komunikacijske tehnologije jako brzo razvijaju i mijenjaju, te se i znanja i vještine stalno trebaju nadograđivati. Do prije šesnaest godina u osnovna znanja mogla su se uključiti poznavanja računalne konfiguracije i osnova korištenja operacijskih sustava, primjenu programa za obradu teksta (npr. Word), tablične proračune (npr. Excel) i izradu prezentacija pomoću računala (npr. PowerPoint). Danas među osnovna znanja pripada poznavanje interneta i njegovih servisa, a posebno komuniciranje elektroničkom poštom. Uz znanje pristupa Web stranici važno je spomenuti i pretraživanje Web-a uz pomoć tražilica i tematskih kataloga, pa čak i objavljivanje sadržaja na Web-u. Trend u razvoju weba je tzv. Web 2.0 koji putem svojih raznolikih alata nudi korisnicima mogućnost međusobne komunikacije, te da sami ili u suradnji s drugima stvaraju i razmjenjuju nove multimedijske sadržaje. Sljedeće što treba naglasiti kada se govori o digitalnoj pismenosti je da poznavanje primjene informacijsko-komunikacijske tehnologije nije dovoljno da bi se smatrali digitalno pismenima. Može se poznavati na koji način na webu putem preglednika naći web stranicu odnosno znati tehniku pretraživanja weba, no isto tako treba osvijestiti kako uspješno pretraživanje ovisi najviše o pojedincima, a ne o tehnologiji koja se koristi. Računalo samo vraća one informacije koje su od njega zatražene, a preglednik to čini pretraživanjem weba zadavanjem ključnih riječi u određenim tražilicama. Ako te riječi nisu dobro odabrane, rezultati koje tražilica ponudi, beskorisni su. Isto tako, to mnoštvo rezultata koje je prikazano tehnologija neće moći 'ispraviti'. Drugim riječima, nije samo važno doći do informacija uz pomoć informacijskih tehnologija nego je važno i te informacije pravilan način upotrijebiti, pretvoriti ih u znanje.

Paul Gilster definira digitalnu pismenost kao sposobnost da se pristupi umreženim računalnim izvorima i da ih se upotrijebi³². Ta znanja su nužna jer je internet od alata izrastao u nešto potpuno drugo, globalni istraživački i izdavački medij otvoren svima s računalom i modemom. Digitalna pismenost je sposobnost razumijevanja i upotrebe informacija u različitim formatima iz širokog raspona izvora koji su prezentirani na računalu. Koncept pismenosti nadilazi jednostavnu mogućnost čitanja, te je oduvijek i trebala značiti čitanje s razumijevanjem. Digitalna pismenost proširuje granice te definicije. Kognitivno je ono što se prikazuje na računalnom ekranu, monitoru kada se koristi mrežni medij³³. Ne samo da je potrebno naučiti kako pretraživati, nego je i potrebno naučiti kako se tim vještinama koristiti u svakodnevnom životu. Vještine digitalno pismenih pojedinaca su bitne isto kao i vozačka dozvola. Kako bi stekli znanja iz digitalne pismenosti, moramo posjedovati neke kompetencije, a po Gilster-u te kompetencije su³⁴:

- Esencijalna je sposobnost dobre informacijske prosudbe onoga što se nalazi online, za razliku od konvencionalnih medija, internet nije filtriran od strane urednika i otvoren je pridonnošenju svih. Kritičko mišljenje upravlja korištenjem onog što se pronade na webu. Formiranje uravnotežene procjene i razlikovanje između sadržaja i prezentacije je ključ.
- Sljedeća kompetencija izlazi iz kritičkog mišljenja. Pojedinci su primorani čitati koristeći model elektroničke riječi – hipertekst i hipermediju. Put kroz tekst postaje obogaćen izborima.
- Prouzročeno svim navedenim, treba naučiti kako sastaviti znanje. Potrebno je naučiti kako sastaviti količinu odgovornih informacija iz razbacanih izvora. Treba izabrati okolinu u kojoj se može raditi, te ju uobličiti internetskim alatima.
- Zato što je put kroz tekst količinski jednak broju izvora, razvoj pretraživačkih vještina je zadnja izvorna kompetencija digitalne pismenosti. Bitno je sastavljanje brojnih strategija i načina kako koristiti pretraživače koji prolaze kroz nebrojeno mnogo informacija i stranica, te prepoznati bitno. Internetski gigantski sadržaj katalizira pojedinčevo mišljenje, ali samo ako nauči primarne vještine kako bi postao digitalno pismen istraživač.

---

³²Gilster, P. Digital Literacy. New York [et al.]: Wiley Computer Publishing, 1997. Str. 1

³³Gilster, P. Digital Literacy. New York [et al.]: Wiley Computer Publishing, 1997. Str. 2

³⁴Gilster, P. Digital Literacy. New York [et al.]: Wiley Computer Publishing, 1997. Str. 2 - 3

Postoje drugi autori kao što je Bawden koji smatra da Gilster nije naveo sve kompetencije, te dodaje neke svoje³⁵.

- Upravljanje tzv. "multimedijskim protokolom" je također nužno, upotrebljavajući informacijske filtere i agente
- Stvaranje osobne informacijske strategije, u paketu sa selekcijom izvora i mehanizmima nabave informacija
- Svjesnost prisutnosti drugih ljudi na internetu i proširenih mogućnosti da ih se kontaktira u svrhu pomoći i rasprave
- Biti u mogućnosti razumjeti problem i razviti set pitanja koja pomažu u razrješenju informacijskih potreba
- Razumijevanje podrške tradicionalnih formi sadržaja uz upotrebu internetskih pomagala
- Raznolikost u prosudbi ispravnosti i potpunosti sadržaja koji je referenca

Mrežna pismenost je sličan pojam kao i digitalna pismenost, a definirana je kao sposobnost da se prepozna, pristupi i upotrijebi, elektronička informacija sinterneta. Komponente digitalne pismenosti uključuju³⁶:

Znanja

- Svjesnost širokog opusa informacija i upotrebe mrežnih izvora
- Razumijevanje uloge i upotreba mrežnih informacija u svakodnevnim situacijama i situacijama koje zahtijevaju rješavanje problema
- Razumijevanje sistema kojim su mrežne informacije generirane, upravljane i dostupne

Vještine

- Vađenje specifičnih tipova informacija sinterneta

---

³⁵Bawden, D. Information and Digital Literacies: A Review of Concepts. // Journal of Documentation. Vol 57, br. 2., 2001. Str. 248 URL: <http://www.emeraldinsight.com/doi/pdfplus/10.1108/EUM0000000007083>

³⁶Bawden, D. Information and Digital Literacies: A Review of Concepts. // Journal of Documentation. Vol 57, br. 2., 2001. Str. 249 URL: <http://www.emeraldinsight.com/doi/pdfplus/10.1108/EUM0000000007083>

- Manipulacija mrežnim informacijama, što podrazumijeva, kombiniranje, povećavanje i dodavanje važnosti
- Korištenje mrežnih informacija u svrhu pomoći donošenja poslovnih i osobnih odluka.³⁷

Digitalna pismenost je ključna vještina 21. stoljeća koja značajno povećava mogućnost zapošljavanja studenata koji su završili određeni sveučilišni studij jer se u današnjem svijetu poslovne ponude traže većinski preko interneta, te se ljudi većinski prijavljuju za posao putem elektroničke pošte. To samo navodi u daljnji zaključak da ako osoba nema digitalne kompetencije neće se baš moći prijaviti za poslovnu ponudu. To je sve zato što su studenti naučili analizirati i evaluirati informacije da bi završili niz aktivnosti, ali i da bi prenosili znanje, vještine i ideje drugima. Integriranje digitalne pismenosti u kurikulum na neki način osigurava studentima budućnost za razvojne karijere. Osiguravanjem određene količine znanja iz digitalne pismenosti, studenti će diplomirati sa sposobnostima koje su nužne za upotrebu informacije. Integriranjem digitalne pismenosti u kurikulum i dokazivanjem kroz razne zadatke, ta dobra praksa bi pridonijela uključenjem studenata u mrežne i ostale okoline. Te vještine imaju i velik utjecaj na zapošljavanje nakon studija, jer se regrutiranje u povećanom broju obavlja preko socijalnih, društvenih mreža, te je profesionalni digitalni identitet ključ za budućnost umrežavanja s vlastitom profesijom, traženjem prilika i osiguravanjem mobilnosti kroz karijeru.

---

³⁷Bawden, D. Information and Digital Literacies: A Review of Concepts. // Journal of Documentation. Vol 57, br. 2., 2001. Str. 248 URL: <http://www.emeraldinsight.com/doi/pdfplus/10.1108/EUM000000007083>

"Digitalno građanstvo"

Kako bi se dalje dodatno bolje definirala digitalna pismenost kroz socijalnu prizmu, uvest će se još jedan dodatni pojam, "digitalno građanstvo". Digitalno građanstvo se definira kao edukacija ličnosti u današnjem internetskom svijetu. Budući da su pojedinci aktivni korisnici i konzumenti medija, sama ta činjenica je esencijalni dio aktivnog i modernog građanstva 21. stoljeća. Mediji se koriste u svrhu informiranja, oblikovanja mišljenja, stupanja u interakciju s drugim ljudima i zajednicom s ciljem javnog izražavanja mišljenja. Modeli digitalnog građanstva su formirani oko elemenata kao što su prava i odgovornosti, sudjelovanja i građanskog angažmana, norma ponašanja i osjećaja pripadnosti, te članstva. Digitalno građanstvo je usko povezano s ljudima u tradicionalnom smislu, gdje je razumijevanje digitalnih medija i sposobnost njihove upotrebe postalo vitalan dio aktivnog građanstva. Medijske poruke dominiraju mjestima političkih debata i alatima kao što su Facebook, Twitter ili Instagram, a koriste se za aktivizam i organiziranje političkih pokreta u cijelom svijetu. To je povećalo važnost za mlade ljude da budu u mogućnosti sagledavati medije kritično i da budu spremni pridonijeti svojim zajednicama u pozitivnom smislu. Da bi to postigli, potrebno im je imati određene vještine koje se asociraju s medijima i digitalnom pismenošću, a sve to da bi mogli prakticirati svoja prava kao konzumenti, članovi online zajednica, građani svojih država i kao ljudska bića³⁸.

---

³⁸MediaSmarts: Canada's Centre for Digital and Media Literacy. URL: <http://www.mediasmarts.ca/digital-media-literacy-fundamentals/> (19.10.2015)

Dimenzije digitalne pismenosti

Nakon što se sagledaju definicije digitalne pismenosti, WanNgnameće da digitalna pismenost proizlazi iz tri dimenzije koje se međusobno isprepliću. Te tri dimenzije digitalne pismenosti su: Tehnička dimenzija, kognitivna dimenzija i socijalno-emocionalna dimenzija.

Tehnička dimenzija digitalne pismenosti široko podrazumijeva posjedovanje tehničkih i operacionih vještina kroz upotrebljavanje informacijsko komunikacijskih tehnologija koje se koriste za učenje i svakodnevne aktivnosti. To znači biti u mogućnosti spojiti i koristiti unos, te periferne naprave kao što su slušalice, eksterne zvučnike. Odnosi se na znanje upotrebe radnih dijelova, zaštitu datoteka i raznih poteškoća kroz čitanje uputstva i pomoćnih funkcija, te ostalih web baziranih izvora kao što je Youtube. Digitalno pismeni pojedinac je u mogućnosti upravljati tehnologijama, na primjer kroz razumijevanje struktura datoteka; upravljanje prijenosom datoteka koje uključuje razumijevanje datotečne veličine i prostor koji je potreban za njihovo skladištenje; pronalazak, preuzimanje; upotreba bluetooth-a za mobilne uređaje; razumijevanje sustava potrošnje i naplate preuzimanih podataka; namještanje i upotreba društvenih mreža; slanje i primanje privitaka poslanih elektroničkom poštom ili Dropbox-om; njihovo otvaranje primjerenim aplikacijama kao što je Winrar; poznavanje ključnih mogućnosti sučelja kao što su elementi interaktivnosti (meni, potezanje, "skrolanje" itd.).³⁹

Kognitivna dimenzija digitalne pismenosti je asocirana s mogućnošću pojedinca da razmišlja kritički kad pretražuje, evaluira i stvara krug digitalnih informacija. To znači da je pojedinac u stanju evaluirati i odabrati odgovarajuće softverske programe s kojima uči ili obavlja određene zadatke. Ova dimenzija zahtijeva znanja pojedinca u pogledu etičkih, moralnih i zakonskih pogleda internetske kupovine, reprodukcije sadržaja koji čine digitalne izvore (autorsko pravo, plagijat). Digitalno sposobni pojedinac treba biti svjestan postojanja multi-pismenosti i biti u mogućnosti dekodirati informacije, kao i slikovne informacije, podcast-

---

³⁹WanNg. Canweteachdigitalnativesdigitalliteracy?. // Computers&Education: AnInternationalJournal. 59 (2012). Str. 1067 URL: <https://seminarioti.files.wordpress.com/2013/06/can-we-teach-digital-natives- digital-literacy.pdf> (19.10.2015)

ove, videe, mape i modele. Te multi-pismenosti uključuju lingvističke, zvukovne, prostorne, gestualne i multimodalne vještine (multimedijski izvori). Na raskrižju između tehničke i kognitivne dimenzije su "hiperlinking" i reprodukcija. One podrazumijevaju inteligentnu navigaciju kroz hipermedijsku okolinu i sintetiziranja novih saznanja u korištenju online i offline alata.⁴⁰

Socijalno-emocionalna dimenzija digitalne pismenosti uključuje sposobnost odgovornog korištenja interneta za komunikaciju, socijalizaciju i učenje u skladu s odgovarajućim ponašanjem u digitalnoj okolini ("Netiquette"), kroz poštovanje i pristojan jezik kako bi se izbjeglo krivo tumačenje i nerazumijevanje. Sve je to potrebno za zaštitu individualnih prava i prava privatnosti.⁴¹

Ono što je zajedničko svim trima dimenzijama digitalne pismenosti je kritičnost, koja proizlazi iz činjenice da ljudi koji upravljaju računalom imaju vlastitesudove, te kritički vrednuju čiji će se glas čuti i čiji je važan za učenje. Kritičnost znači traženje načina gledanja na pisane, vizualne i multimedijske tekstove da bi ih se preispitalo, kreiralo ponašanja i vrijednosti. Kako sve tri dimenzije uključuju digitalni tekst, kao što je čitanje digitalnih uputstva ili gledanje "tutorijala" na Youtube-u (tehnička dimenzija), čitanje konverzijskog sadržaja i shvaćanje tona iz postova, uključujući tekst i "emotikone" (socijalno-emocionalna dimenzija) i vrednovanje mišljenja iz pisanog materijala, te videa i slika (kognitivna dimenzija), važno da je pojedinac kritički analizira digitalni sadržaj kako bi razumio značenja dvosmislenih informacija na internetu.

Učenje tih vještina i prilika da ih se primjereno prakticira, čine izvor razvoja pojedinaca i akademski razvoj studenata. Iz tog razloga, perspektive razvoja digitalne pismenosti podupiru integraciju ovih triju dimenzija u obrazovanje.

---

⁴⁰WanNg. Canweteachdigitalnativesdigitalliteracy?. // Computers&Education: AnInternationalJournal. 59 (2012). Str. 1068 URL: <https://seminarioti.files.wordpress.com/2013/06/can-we-teach-digital-natives- digital-literacy.pdf> (19.10.2015)

⁴¹ Isto.

Internet generacija

Koncept "digitalnih starosjedioca" prvi puta je predstavio Prensky 2001. godine, te je taj pojam definirao kao generaciju ljudi koji su rođeni poslije 1980. godine. Opisao je digitalne starosjedioce kao ljude koji su "uronjeni" u digitalne i informacijske tehnologije i da uče drugačije od starijih generacija. Prema Prenskom, digitalni starosjedioci imaju kulturu spojenosti, online dijeljenja i stvaranja⁴². Oni žive tzv. 'e-živote' koji se 'vrte' oko interneta, pristupaju informacijama i imaju interakcije s drugima, npr. blogging, igranje online igara, preuzimanje glazbe i filmova, online kupovina i prodaja, socijalizacija preko društvenih mreža kao što je Facebook, Instagram ili Twitter. Argumenti protiv opisa digitalnih starosjedioca leže primarno u pomanjkanju empiričkih dokaza da bi potvrdili ovu pretpostavku. WanNg navodi glavnu skupinu argumenata centriranih na sljedeće tri stavke⁴³:

- **Generacijski faktor ljudi rođenih poslije 1980-tih.** Istraživači kažu kako starost tih ljudi ne bi trebala biti uzeta u obzir kada se opisuje današnja mladež, nego bi se trebali gledati važniji faktori kao što su dostupnost tehnologiji i širina korištenja, prijašnja iskustva, samo učinkovitost i obrazovanje.
- **Dostupnost tehnologije i njihova sveprisutna upotreba.** Upotreba tehnologije od strane mladih ljudi današnjice je drugačija u obrazovanju i većina ih nema razvijene strategije i vještine da bi ih koristila za učenje.
- **Pretpostavka da su mladi ljudi odrasli u svijetu koji je okružen tehnologijom, da je njihov mozak razvijen drukčije od odraslih iz prijašnjih generacija.** Istraživači kažu da nema empiričkih dokaza za to.

Prensky-eva generalizacija današnje digitalne generacije nije ništa drugačija od generacije "baby boom"-a, to jest ljudi rođeni nakon Drugog svjetskog rata između 1946 – 1964. godine⁴⁴. Digitalni starosjedioci su rođeni u digitalno doba, koje je započelo krajem

---

⁴²WanNg. Canweteachdigitalnativesdigitalliteracy?. // Computers&Education: AnInternationalJournal. 59 (2012). Str. 1065 URL: <https://seminarioti.files.wordpress.com/2013/06/can-we-teach-digital-natives- digital-literacy.pdf> (19.10.2015)

⁴³ Isto.

⁴⁴WanNg. Canweteachdigitalnativesdigitalliteracy?. // Computers&Education: AnInternationalJournal. 59 (2012). Str. 1066URL: <https://seminarioti.files.wordpress.com/2013/06/can-we-teach-digital-natives- digital-literacy.pdf> (19.10.2015)

sedamdesetih godina prošlog stoljeća sa predstavljanjem osobnog računala koje prati pojava interneta i informacijske eksplozije tijekom devedesetih. Odrasli su u digitalnom okruženju gdje su već imali digitalno srodne aktivnosti i to je bio dio njihovih svakodnevnih života.

Biti starosjedilac znači biti rođen u mjestu ili okolini karakteristično za neko doba, te je u ovom slučaju to doba - digitalno. Argument da internet generacija ne znakoviti tehnologiju za učenje u sveučilišnom kurikulumu ne diskvalificira da ih se naziva digitalnim starosjediocima. Mladež nužno ne razmišlja ili ne zna koristiti obrazovne tehnologije, osim u slučaju kada su toj tehnologiji direktno izloženi. Kao alati za učenje, obrazovne tehnologije bi mogle biti situirane u formalnom i neformalnom obrazovanju, na primjer pretraživanje interneta. Umjesto učenja o korištenju društvenih mreža i starih alatima zabave koje su u većini naučeni kroz pregledavanje, internet generacija će tražiti, pretraživati i koristiti obrazovne tehnologije osim u slučaju ako ih neko drugi s njima upozna ili ako imaju potrebu za njom. Sama sposobnost ove generacije da prihvati informacijske i komunikacijske tehnologije, posebno kada pričamo o upotrebi pametnih telefona, tehnologiji društvenih medija, znači da oni posjeduju određene nivoe znanja iz digitalne pismenosti. U mogućnosti su koristiti računala, laptove, mobilne tehnologije kao što su mobiteli, tableti, iPod-i, MP3 i MP4 reproduksijske naprave za slanje poruka, informiranje, istraživanje na internetu, korištenje GPS-a, preuzimanje AV datoteka. Dio su online zajednice i znaju se koristiti društvenim mrežama kako bi komunicirali sa obitelji i prijateljima, te isto tako pristupiti različitim servisima, na primjer plaćanje preko weba, kupnja i ostalo. Većina tih znanja iz digitalne pismenosti stekli su kroz neformalno obrazovanje. Dakle treba navesti da studenti i općenito mladež današnjice mijenja ne samo svoj stil odijevanja, svoje navike i ponašanje, mijenja se također razmišljanje i način govora. Internet generacija je odrasla s tehnologijom, te tu tehnologija koriste od ranog djetinjstva. Nebrojeno puta se može čuti kako se mame hvale da njihovi trogodišnji sinovi i kćeri već znaju koristiti pametne telefone. Današnji studenti su različiti od prijašnjih generacija, ne moraju biti u prostoru same institucije, nego znanju i informacijama mogu pristupiti i virtualno. Od nove generacije studenata se očekuje da već imaju neka prvobitna e-znanja, a ona uključuju:⁴⁵

- Brzo primanje informacija
- Obavljanje više stvari odjednom – "multi-tasking"
- Prvo gledaju grafički prikaz, a zatim tekst

---

⁴⁵ Informacijska pismenost: smjernice za razvoj inovativnih mrežnih modula / Senada Dizdarević...[et. Al.]. Sarajevo: Univerzitet, 2012. Str. 11

- Pristupaju informacijama nasumično – "random", s bilo kojem mjesta i vremena
- Žele da ih se odmah pohvali i nagradi
- Imaju na raspolaganju informacijske sustave koji će raditi za njih, prvenstveno Google.

Današnja generacija studenata uči na posve drugačiji način, a s time u vezi je došlo i do promjene u smjeru i strategiji učenja od linearnog prema nelinearnom. Socijalni psiholozi se slažu da se mozak može uistinu mijenjati s obzirom na podražaje koje on prima. Stvaraju se drugačiji tzv. neurološki mostovi odnosno sinaptičke veze za razliku od prijašnjih generacija. Internetska generacija doista razmišlja u drugom okviru i sferi od ostatka ljudi, razvijajući hipertekstualne umove⁴⁶. Kao da imaju kognitivne strukture koje ne djeluju u sekvencama. Linearni način razmišljanja dominira obrazovnim sustavima i stvarno otežava učenje mozgu koji se razvijao uz računalne igre i surfanje internetom.

Da bi se zadovoljili zahtjevi ove nove generacije studenata nužno je da se unutar institucije, znači unutar sveučilišta, stvori dobra suradnja knjižničara, nastavnika i informacijsko tehnološkog osoblja. To bi bilo moguće stvaranjem centara za e-učenje, te bi se tada moglo pomoći pri upoznavanju, osvještavanju i korištenju svih mogućnosti koje pruža elektroničko obrazovno okruženje. Potrebna je modernizacija sustava kao potpora hibridnom učenju i učenju na daljinu. Naravno da ovo sve i podrazumijeva generacijski jaz između studenta i nastavnika. Problem u informacijskom ponašanju internetske generacije upućuje na sljedeće interakcije⁴⁷:

- Pomanjkanje cjelovite slike o pretraživanju informacija u digitalnom okruženju
- Svjesnost pretrpanosti informacijama, te poteškoće u upravljanju i redukciji istima
- Susretanje s problemom postavljanja strategije pretraživanja i kretanja internetom u svrhu pronalaska relevantnih rezultata
- Pomanjkanje konceptualnog uvida u sisteme koji koriste
- Opća nesigurnost u pretraživanju
- Bez veze biraju pojmove za pretraživanje, što radi probleme kod postavljanja teze

⁴⁶Informacijska pismenost: smjernice za razvoj inovativnih mrežnih modula / Senada Dizdar...[et. Al.]. Sarajevo: Univerzitet, 2012. Str. 12

⁴⁷Špiranec, S.; Banek Zorica, M. Informacijska pismenost: Teorijski okvir i polazišta. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2008. Str. 109 – 110.

- Nesklonost kritičkom razmišljanju i pregledavanju, a ishod je slab rad
- Neispravne strategije kao što su "copy paste", filtriranje, pojednostavljivanje
- Tolerancija na greške
- Kod kriterija odabira informacija se služe vizualnim elementima, umjesto da informacije gledaju prema relevantnosti
- Već puno puta spomenuti "copy paste" za određene dijelove tekstova koje ne razumiju, a i ne misle na etička načela u korištenju informacija
- Donošenje zaključaka na temelju malog broja informacija
- Zadovoljavanje s donekle relevantnim rezultatima
- Odustajanje od traženja boljih rješenja

Sve ovo samo potvrđuje da bez znanja opće informacijske pismenosti internetska generacija samo ima ta digitalna znanja u svrhu zabave. U digitalnom svijetu ih se samo može naučiti da dobro obavljaju svoje fakultetske obaveze, razvijajući dubinsko e-učenje. Te vještine u digitalnom svijetu rijetko sami nauče.

- **Procjena.** To su vještine razlikovanja vjerodostojnih od nevjerodostojnih informacija
- **Sinteza.** Sposobnost izgradnje valjane argumentacije iz raznih izvora
- **Istraživanje.** Promišljeno i planirano istraživanje i pretraživanje, zatim otkrivanje i diseminacija vjerodostojnih, relevantnih informacija
- **Učenje iz prakse.** Radeći ono što uče
- **Pregovaranje.** Fleksibilnost djelovanja i rezoniranja u transdisciplinarnoj okolini za stvaranje domišljatih i alternativnih rješenja⁴⁸.

Generacijski jaz nema previše veze s tehnologijom. Stvarna problematika je u svjetonazorima dviju suprotstavljenih generacija. Internetska generacija gleda svijet horizontalno, u demokratskim, "ujednačenim" uvjetima. Radije od postavljanja svijeta prema nekoj hijerarhiji, oni gledaju na sve ljude kao jednake. Prihvaćaju svijet i prednosti svijeta kroz dijeljenje stvari i ideja jedni s drugima, i radeći to, prelaze neke granice. Prednost internetske generacije je demokracija i jednakost koja dolazi iz odbijanja centralizacijom i kontrolom bazirane forme vladavine. Ono što pak nije prednost je činjenica da je teško za povjerovati da će biti u

---

⁴⁸Špiranec, S.; Banek Zorica, M. Informacijska pismenost: Teorijski okvir i polazišta. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2008. Str. 111

mogućnosti izgraditi stvari visokih magnituda, recimo neće putovati na mjesec, liječiti neizlječive bolesti i tako dalje. Ona pak malo starija generacija vjeruju u kulturu meritokracije, odnosno dobivanje društvene odgovornosti kroz zasluge. Obično su agresivniji, kompetitivniji i opsjednuti rezultatima, pa ih mlađi gledaju kao nešto što sputava napredak, ali im je prednost produktivnost. Ovdje se nameće paradoks: ona malo starija generacija je izgradila kompleksne tehnološke sustave koje internetska generacija koristi fluentno, a starija ne. Što onda starija generacija može naučiti od internetske? Pa recimo surađivati unatoč granicama, izgraditi nešto od značaja i izgraditi rješenja koja su horizontalna. Što može internetska generacija naučiti od starije? Mogu naučiti brzo nešto postići, izgraditi stvari po mjeri i revitalizirati i izraditi novu svrhu postojećim institucijama.⁴⁹

---

⁴⁹TheHuffington Post. TheBlog: Digitalnatives VS Digitalimmigrants. URL: <http://www.m.huffpost.com/us/entry/5499606> (20.10.2015)

Evaluacija informacija na internetu

World wide web se sastoji od ogromne količine sadržaja i informacija, amrežne stranice su dostupne svima i svatko može biti autor. Iz tog razloga je potrebno konstantno provjeravati vjerodostojnost i relevantnost informacija koje njima kruže. Kako bi korisnici informacija bili sigurni da su informacije unutar pronađenog dokumenta pravovaljane, potrebna je određena doza kritičnosti. Ako se informacije ne provjere, tada se korisnik lako može dovesti u zabludu. Ova situacija se može izbjeći tako da se vodi računa o sljedećim kriterijima provjere:

1. Autorstvo

Potrebno je provjeriti tko je autor. Da li je njegovo ime istaknuto na dokumentu? Treba provjeriti kakvo obrazovanje ima. Da li je i prije već objavljivao? Da li postoji mogućnost kontaktiranja autora putem telefona ili elektroničke pošte?

2. Recenziranost

U daljnjoj provjeri potrebno je vidjeti da li su radovi koje je autor objavio recenzirani. S time autor stiče vjerodostojnost i kredibilitet.⁵⁰

3. Citiranost

Potrebno je provjeriti da li je autor citirao izvore, te da li ma popis navedenih izvora. Njih također treba provjeriti, da li su točno navedeni.

4. Ažuriranje sadržaja

Treba provjeriti vrijeme objavljivanja teksta ili dokumenta. "RSS" simbol treba jasno biti vidljiv i treba provjeravati kada je sadržaj ažuriran. Treba vidjeti da li ima poveznica koje nisu više u funkciji.⁵¹

5. Sadržaj dokumenta

---

⁵⁰Vučina, Ž. Pretraživanje i vrednovanje informacija na internetu. Zagreb: Edupoint, 2006. Str. 62 URL: http://www.ssmb.hr/libraries/0000/2950/Pretra%C5%BEivanje_informacija_na_internetu.pdf (21.10.2015)

⁵¹ Informacijska pismenost: smjernice za razvoj inovativnih mrežnih modula / Senada Dizdar...[et. al.]. Sarajevo: Univerzitet, 2012. Str. 180 - 181

U sadržaju dokumenta valja provjeriti faktografske podatke. Treba vidjeti da li se iznose činjenice, a ne vlastito mišljenje, te dali se dokument temelji na znanstvenim istraživanjima.

Usporedba informacijske i digitalne pismenosti

U prvom poglavlju ovog diplomskog rada navedena je jedna od definicija informacijske pismenosti, koja opisuje ovaj pojam kao sposobnost traženja, vrednovanja, upotrebe i razumijevanja informacija. U tom se pogledu digitalna pismenost ne razlikuje od informacijske pismenosti, zato što taj pojam također opisuje sposobnost traženja, razumijevanja i vrednovanja informacija. Razlika između ova dva pojma je u obliku informacije. Pojavom računala krenulo je digitalno doba informacije, što znači da je digitalna pismenost sposobnost upravljanja informacijskim tehnologijama i sposobnost pronalaska informacija na internetu. Kada se pronađe mrežno mjesto u kojem se nalazi tražena informacija, potrebna su znanja i vještine stečene informacijskom pismenošću (sposobnost vrednovanja, razumijevanja i upotrebe pronađenih informacija na mrežnoj stranici). Pošto tiskani izvori nisu u potpunosti izopćeni iz upotrebe, a pojavili su se novi izvori u digitalnom obliku, da se zaključiti kako digitalna pismenost nadopunjuje i proširuje informacijsku pismenost u kontekstu znanja i vještina.

3. ISTRAŽIVANJE INFORMACIJSKE I DIGITALNE PISMENOSTI

Cilj i metodologija istraživanja

Cilj ovog istraživanja je bio ispitati s kakvim znanjem i sposobnostima informacijske i digitalne pismenosti raspolažu brucoši Fakulteta političkih znanosti, smjera politologije i novinarstva. Metoda korištena za ovo istraživanje je anketa. Ona se sastojod dvadeset pitanja, s time da se prvih deset pitanja odnosi na informacijsku pismenost, te ostalih deset pitanja odnosi na digitalnu pismenost i sva su na zaokruživanje, te se traži po jedan odgovor. Istraživanje je provedeno na kolegiju 'Akademske pisanje'. Svrha istraživanja je bilo utvrditi koliko su brucoši naučili toga kroz život i obrazovanje, znači koliko su do sada informacijski i digitalno pismeni, kada sad već studiraju neko vrijeme, s obzirom na to da živimo u digitalnom dobu u kojem se isprepliću ove dvije pismenosti. Nadalje, htjelo se također vidjeti da li imaju seminare gdje mogu i više naučiti o istraživanoj temi. Hipoteze prema kojima će se vrednovati rezultatu sljedeći: brucoši FPZG-a su informacijski i digitalno pismeni, studenti prve godine novinarstva su digitalno i informacijski pismeniji jer ih se traži da više pišu i da su informiraniji za razliku od politologa i to da sedanas više koriste internetom negoli tiskanom literaturom. Istraživanje je provedeno u studenom 2015. godine na 98 studenata novinarstva i na 93 studenta politologije, dakle sve ukupno imao sam 191 ispitanika.

Hipoteza 1: Brucoši FPZG-a generalno su informacijski i digitalno pismeni.

Hipoteza 2: Studenti prve godine novinarstva su digitalno i informacijski pismeniji jer ih se traži da više pišu i da su informiraniji.

Hipoteza 3: Studenti se više koriste internetom negoli tiskanom literaturom.

Prikaz broja ispitanika po smjeru

Ispitanici su podijeljeni na dva temeljna studijska smjera Fakulteta političkih znanosti, novinarstvo i politologiju. Ukupan broj ispitanika je 191, od kojih je 98 studenata novinarstva i 93 studenta politologije. Od 98 studenata novinarstva njih 19 je muškog spola, a 79 ženskog spola. Od 93 studenta politologije 45 je muškog spola i 48 je ženskog spola.

Novinarstvo

Spol	Broj ispitanika	Postotak
Muško	19	19,4%
Žensko	79	80,6%
Ukupno	98	100%

Tablica 1. Broj ispitanika po spolu - Novinarstvo

Politologija

Spol	Broj ispitanika	Postotak
Muško	45	48,4%
Žensko	48	51,6%
Ukupno	93	100%

Tablica 2. Broj ispitanika po spolu - Politologija

ISTRAŽIVANJE INFORMACIJSKE PISMENOSTI

1. Da li vaša institucija nudi seminare ili edukaciju iz informacijske pismenosti?

Novinarstvo	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
Da	71	72,4%	78,0%
Ne	20	20,4%	22,0%
Ukupno	91	92,9%	100,0%
Neodgovoreno	7	7,1%	
Ukupno	98	100,0%	

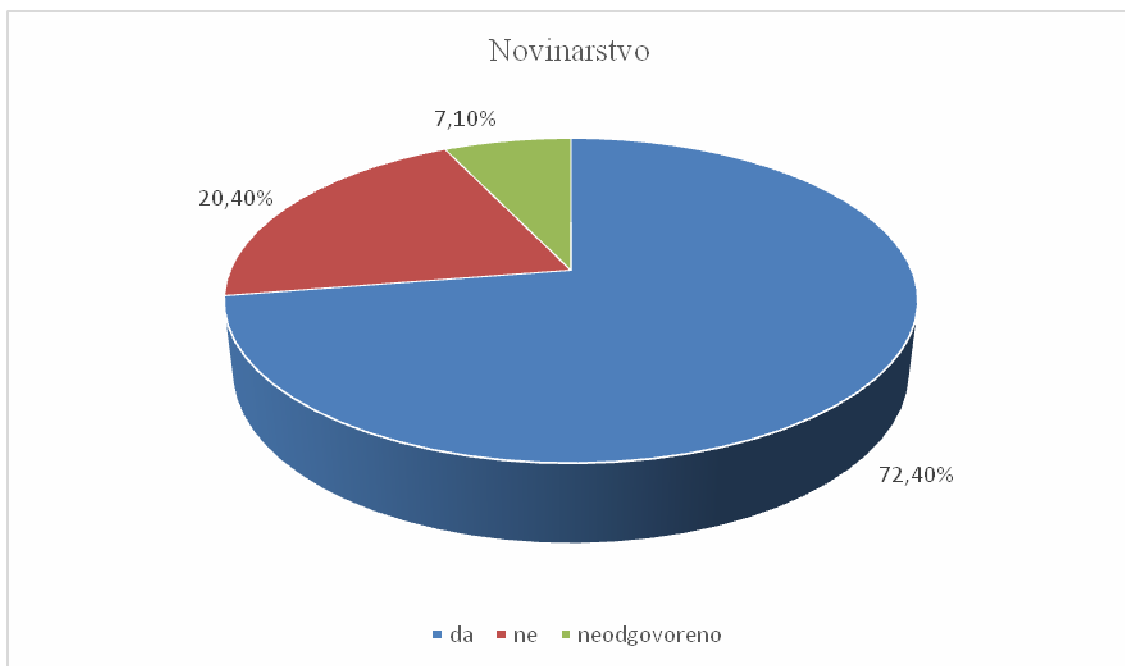
Tablica 3. Broj i postotak ispitanika s obzirom na edukaciju iz informacijske pismenosti - Novinarstvo

Politologija	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
Da	71	76,3%	78,9%
Ne	19	20,5%	21,1%
Ukupno	90	96,8%	100,0%
Neodgovoreno	3	3,2%	
Ukupno	93	100,0%	

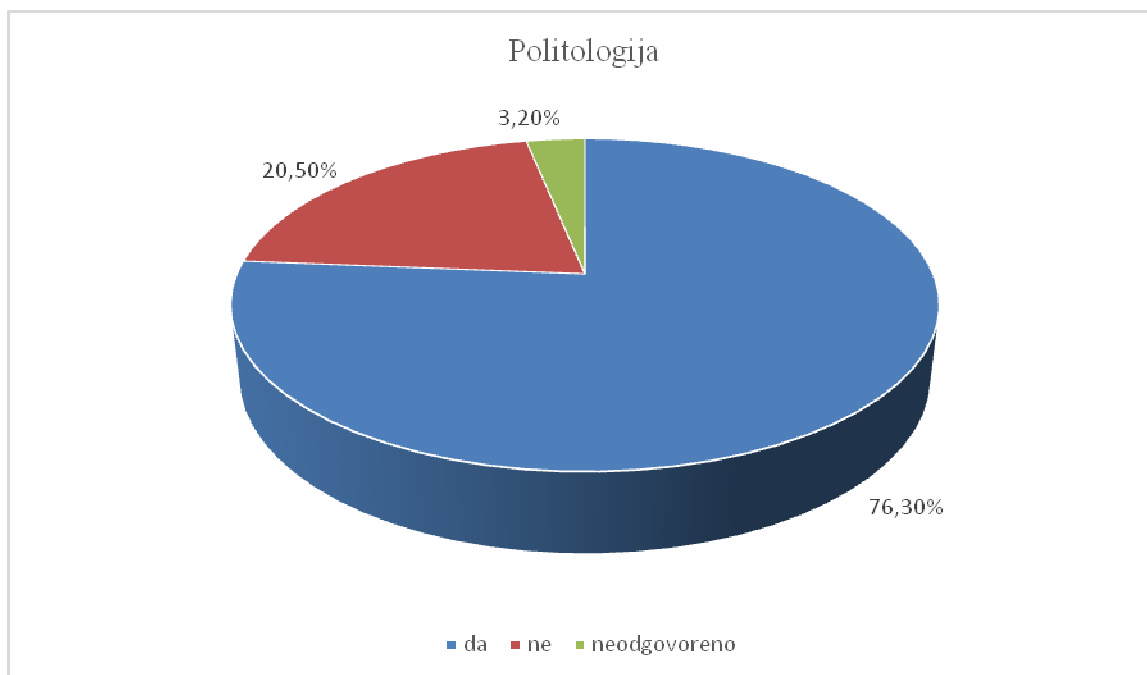
Tablica 4. Broj i postotak ispitanika s obzirom na edukaciju iz informacijske pismenosti - Politologija

Ovo pitanje je jednostavne prirode, jednostavnih odgovora 'da' ili 'ne'. Iako jednostavno, polučilo je zabrinjavajuće rezultate. Kod bruceša novinarstva je potvrdno odgovorilo 72,4% ispitanika (njih 71), s negativnim odgovorom je istupilo 20,4% ispitanika (njih 20), a 7,1% nije odgovorilo na ovo pitanje (njih 7). Kod politologa je bolja situacija, potvrdno odgovara 76,3% (njih 71), negativno odgovara 20,5% (njih 19), te nije uopće odgovorilo 3,2% (njih 3). Ukupno gledano, izuzevši one koji nisu odgovorili, novinari su odgovorili 'da', njih 78,0%, a sa 'ne' 22,0%. Politolozi kažu 'da' njih 78,9%, dok 'ne' 21,1%. Ono što je zabrinjavajuće je da jedna petina i novinara i politologa nije razumjela pitanje. Rezultati su zabrinjavajući jer se

ispitivanje odvijalo na kolegiju 'Akademsko pisanje' koje sadrži elemente informacijske pismenosti, tj. vrednovanje informacija i znanja.

Grafikon 1. Edukacija iz informacijske pismenosti - Novinarstvo

Grafikon 2. Edukacija iz informacijske pismenosti - Politologija

2. Gdje započinjete potragu za informacijama?

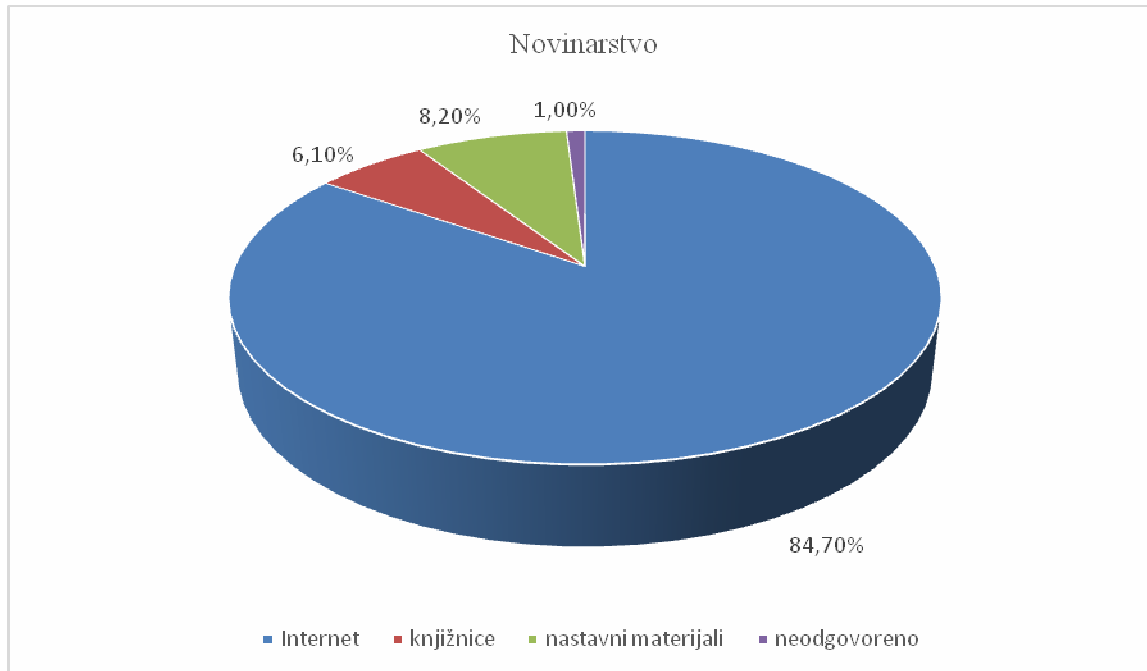
Novinarstvo	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
Internet	83	84,7%	85,6%
Knjižnice	6	6,1%	6,2%
Nastavni materijali	8	8,2%	8,2%
Ukupno	97	99,0%	100,0%
Neodgovoreno	1	1,0%	
Ukupno	98	100,0%	

Tablica 5. Broj i postotak ispitanika s obzirom na potragu za informacijama - Novinarstvo

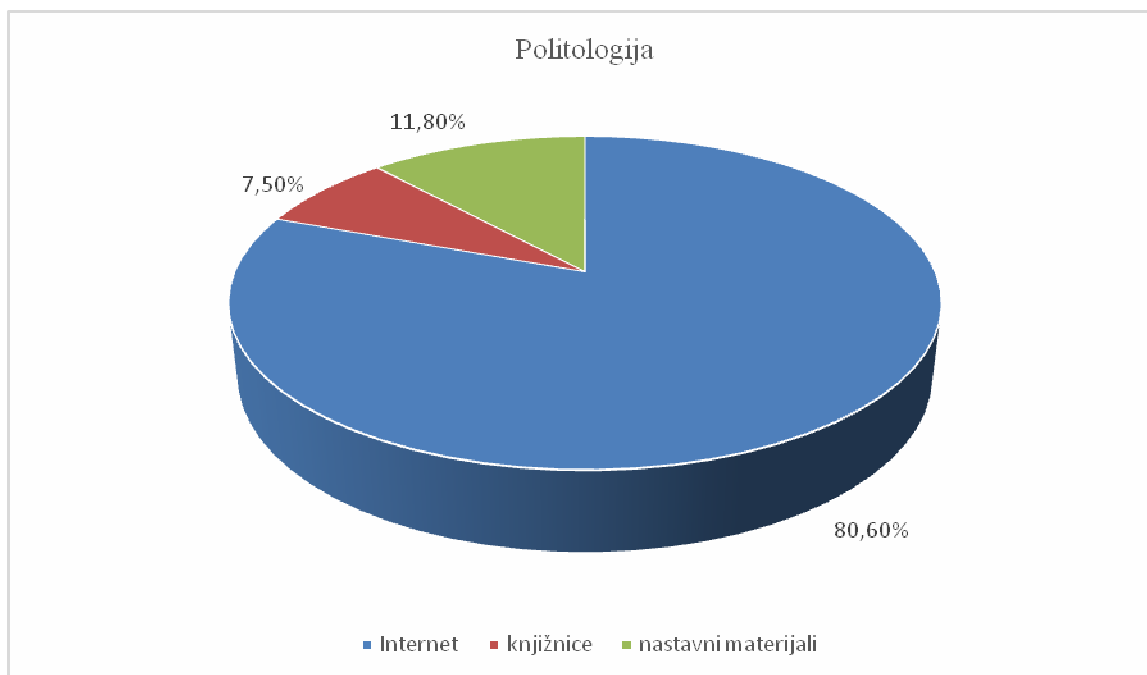
Politologija	Broj ispitanika	Ukupni postotak
Internet	75	80,6%
Knjižnice	7	7,5%
Nastavni materijali	11	11,8%
Ukupno	93	100,0%

Tablica 6. Broj i postotak ispitanika s obzirom na potragu za informacijama - Politologija

Očekivano, studenti prve godine novinarstva, 84,7% započinju potragu za informacijama na internetu (njih 83), u knjižnicu ide 6,1% studenata (njih 6), dok se 8,2% zadovoljava u nastavnim materijalima (njih 8) i 1,0% nije odgovorio/la (1 ispitanik). Studenti politologije prve godine preddiplomskog studija FPZG-a kaže da 80,6% pretražuje samo internet (njih 75), 7,5% ide u knjižnice (njih 7), te 11,8% informacije traži u nastavnim materijalima (njih 11). Budući da živimo u digitalnom dobu, logično je da je 'najlakše' prvo prionuti na Google u potrazi za informacijama, ali tu je prisutan problem vjerodostojnosti, stoga je najvjerodostojnije otići u knjižnicu ili pogledati nastavne materijale koje je nastavnik predložio.

Grafikon 3. Potraga za informacijama - Novinarstvo

Grafikon 4. Potraga za informacijama - Politologija

3. Kada imate potrebu za informacijom?

Novinarstvo	Broj ispitanika	Ukupni postotak
Ispit	50	51,0%
Predavanje	19	19,4%
Osobne kompetencije	29	29,6%
Ukupno	98	100,0%

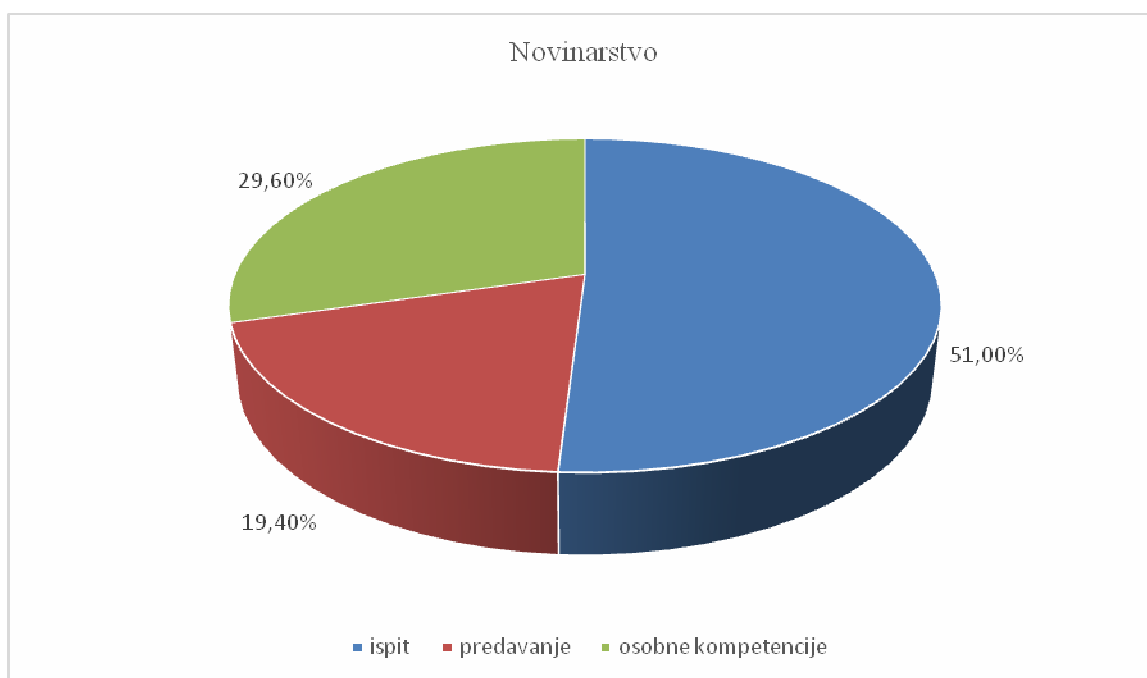
Tablica 7. Broj i postotak ispitanika s obzirom na potrebu za informacijom - Novinarstvo

Politologija	Broj ispitanika	Ukupni postotak
Ispit	43	46,2%
Predavanje	16	17,2%
Osobne kompetencije	34	36,6%
Ukupno	93	100,0

Tablica 8. Broj i postotak ispitanika s obzirom na potragu za informacijom - Politologija

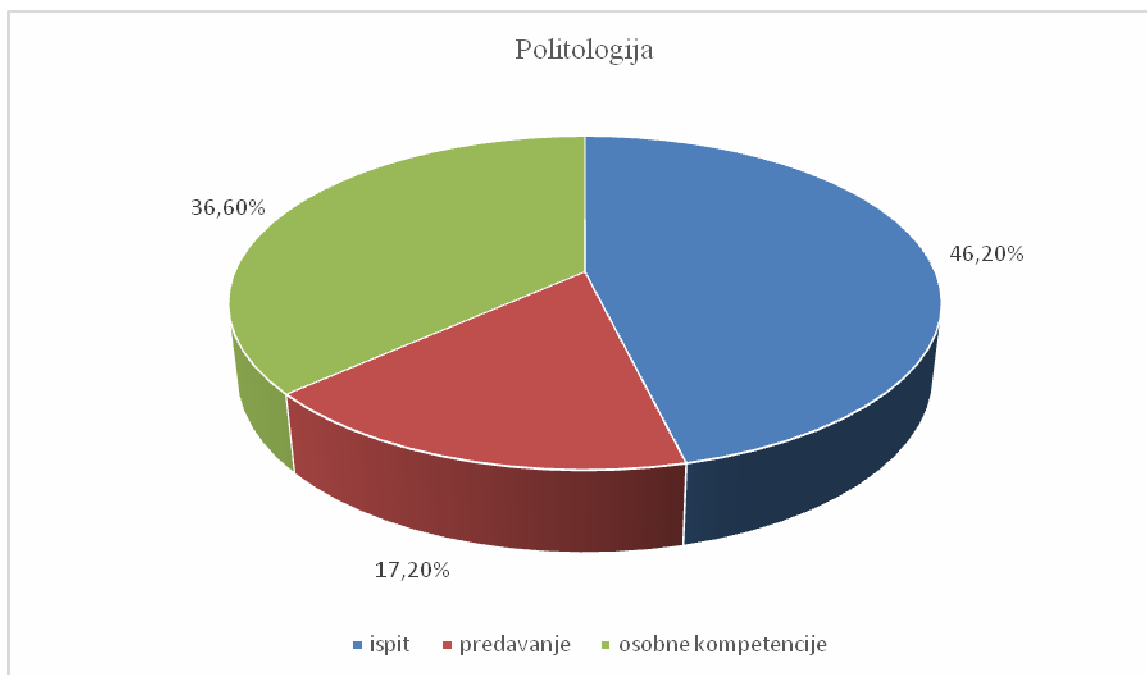
Potreba za informacijom kod studenata je velika i frekventna za razliku od običnog građana, budući da studenti imaju velik broj obaveza na fakultetu. Ovdje su rezultati također očekivani.

Novinari su odgovorili da njih pola 51,0% (50 ispitanika) ima informacijsku potrebu kod učenja za ispit, u pripremi za predavanje njih 19,4% (19 ispitanika) ima tu istu potrebu, dok iznenađujućih 29,6% (29 ispitanika) ima potrebu za informacijom u svrhu poboljšanja vlastitih kompetencija. Kod politologa je slična situacija, skoro njih pola 46,2% (43 ispitanika) ima potrebu za informacijama kada priprema ispit, zatim 16 ispitanika odnosno 17,2% ima potrebu u pripremi za predavanje, te na kraju i politolozi iznenađuju sa 36,6% (34 ispitanika) kod potrebe za informacijom u vidu usavršavanja vlastitih kompetencija.

Grafikon 5. Potreba za informacijom – Novinarstvo

Grafikon 6. Potreba za informacijom – Politologija

4. Tražite li izvore na stranim jezicima?

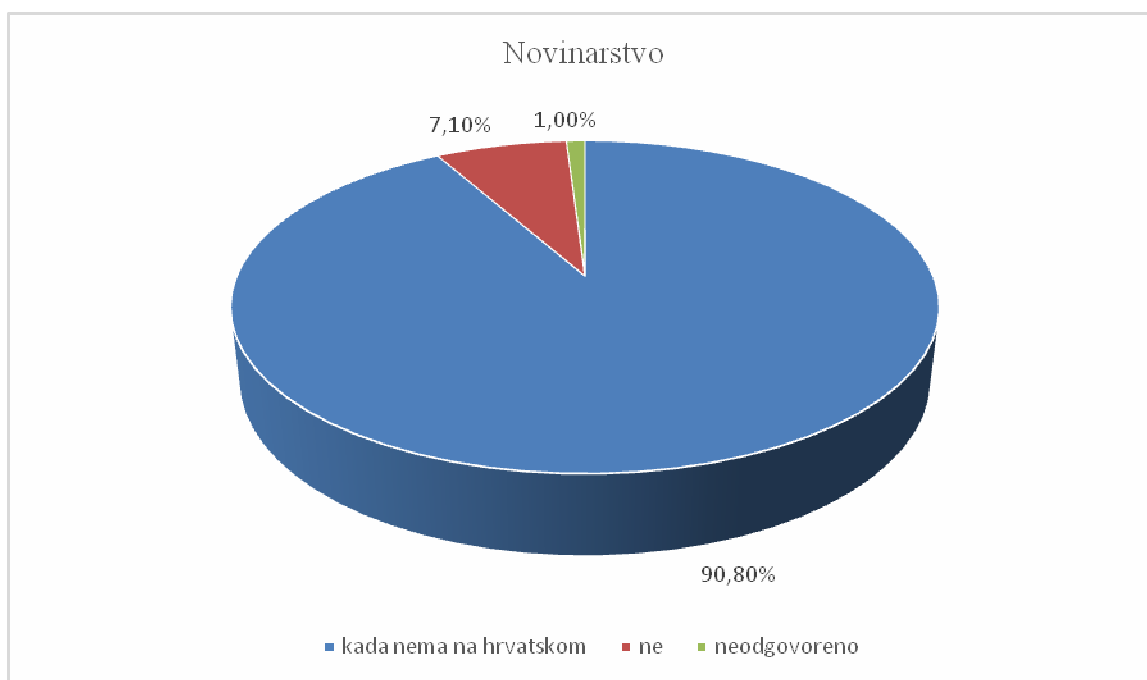
Novinarstvo	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
Kada nema na hrvatskom	89	90,8%	91,8%
Ne	7	7,2%	7,2%
Ukupno	97	99,0%	100,0%
Neodgovoreno	1	1,0%	
Ukupno	98	100,0%	

Tablica 9. Broj i postotak ispitanika s obzirom na potragu za izvorima na stranom jeziku - Novinarstvo

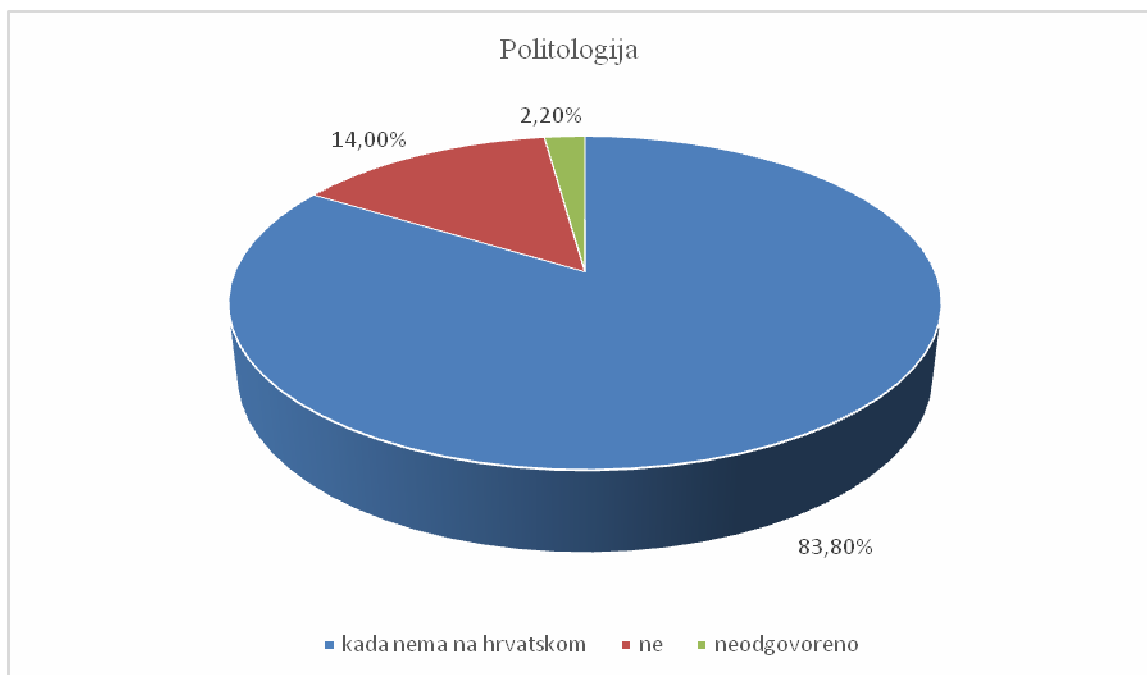
Politologija	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
Kada nema na hrvatskom	78	83,8%	85,7%
Ne	13	14,0%	14,3%
Ukupno	91	97,8%	100,0%
Neodgovoreno	2	2,2%	
Ukupno	93	100,0%	

Tablica 10. Broj i postotak ispitanika s obzirom na potragu za izvorima na stranom jeziku - Politologija

Ovim pitanjem se htjelo utvrditi da li studenti odustaju ako nema izvora na hrvatskom jeziku. Međutim rezultati pokazuju da ipak traže na stranim jezicima jer kod nekih tema izvora ima više primjerice na engleskom jeziku. Naravno da su onda i rezultati većinski na strani stranih jezika. Novinari su se izjasnili da njih 90,8% pretražuje izvore na stranim jezicima ako nema na hrvatskom (89 ispitanika), dok 7,2% ne pretražuje na stranom jeziku (7 ispitanika), te jedna osoba nije odgovorila (1,0%). Politolozi, njih 78 kaže da pretražuju na stranom jeziku (83,8%), 13 ih ne pretražuje (visokih 14,0%), a dvoje ih nije odgovorilo (2,2%). Dakle, da se zaključiti da velika većina pretražuje na stranim jezicima, dok njih nekolicina to ne radi, valjda zbog nedovoljnog znanja istih.

Grafikon 7. Izvori na stranim jezicima - Novinarstvo

Grafikon 8. Izvori na stranim jezicima – Politologija

5. Vrednujete li pronađene informacije s obzirom na izvor, sadržaj i slično?

Novinarstvo	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
Da	62	63,3%	65,3%
Ponekad	30	30,6%	31,6%
Ne	3	3,1%	3,2%
Ukupno	95	97,0%	100,0%
Neodgovoreno	3	3,0%	
Ukupno	98	100,0%	

Tablica 11. Broj i postotak ispitanika s obzirom na vrednovanje pronađenih izvora - Novinarstvo

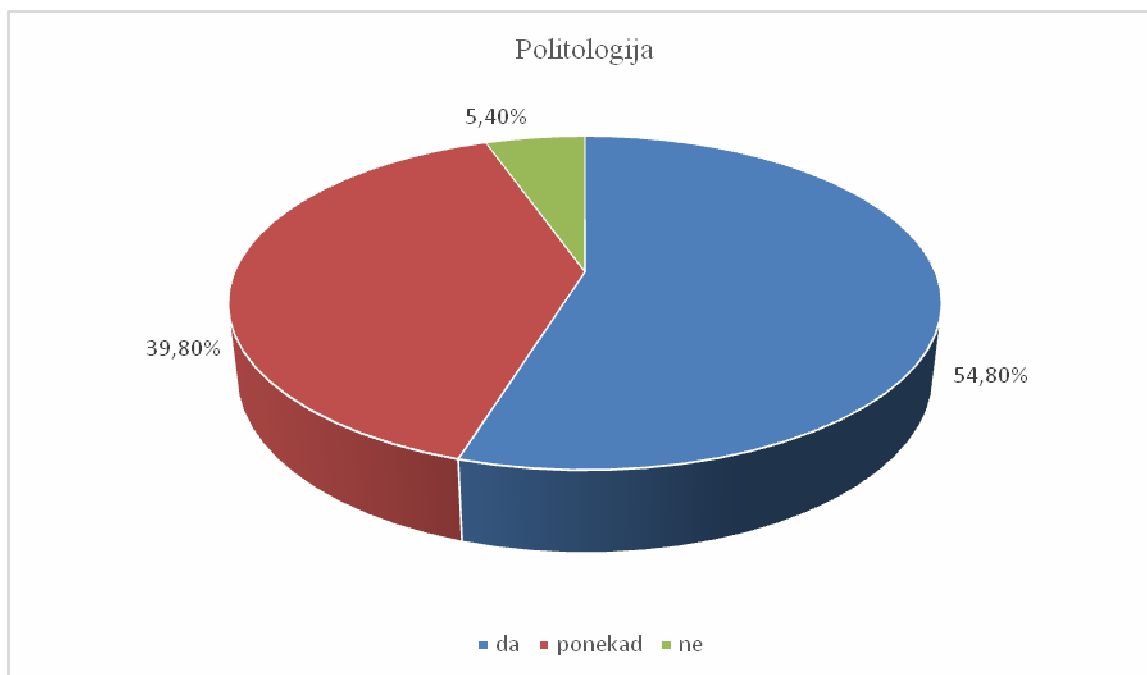
Politologija	Broj ispitanika	Ukupni postotak
Da	51	54,8%
Ponekad	37	39,8%
Ne	5	5,4%
Total	93	100,0%

Tablica 12. Broj i postotak ispitanika s obzirom na vrednovanje pronađenih izvora - Politologija

Nadalje, studente se pitalo da li vrednuju informacije s obzirom na izvor, sadržaj i tako dalje. Vrednovanje tih parametara je zapravo od esencijalne važnosti za obavljanje fakultetskih obaveza i općenito u procesu cjeloživotnog učenja. Rezultati ovog pitanja su očekivani. Kod novinara 62 ispitanika, dakle njih dvije trećine u grubo, kaže da vrednuju informacije s obzirom na sadržaj i izvor (63,3%), samo ponekad to radi 30,6%, preostala trećina studenata prve godine preddiplomskog studija novinarstva (30 ispitanika), dok to ne radi njih troje odnosno 3,1%, a također troje ih se nije izjasnilo (3,0%). Politolozi pak imaju grublju 'podjelu'. 54,8% studenata je reklo da vrednuje one informacije koje pronade (51 ispitanik), zatim dalje, 37 ispitanika kaže da ponekad to radi (39,8%), a 5 ih to ne radi (5,4%). Zapanjujuće da je razmak između odgovora 'a' i odgovora 'b' skoro 10%, iako nije velika razlika u broju ispitanika.

Grafikon 9. Vrednovanje informacija s obzirom na izvor i sadržaj - Novinarstvo

Grafikon 10. Vrednovanje informacija s obzirom na izvor i sadržaj - Politologija

6. Provjeravate li jesu li informacije koje pronalazite na internetu vjerodostojne?

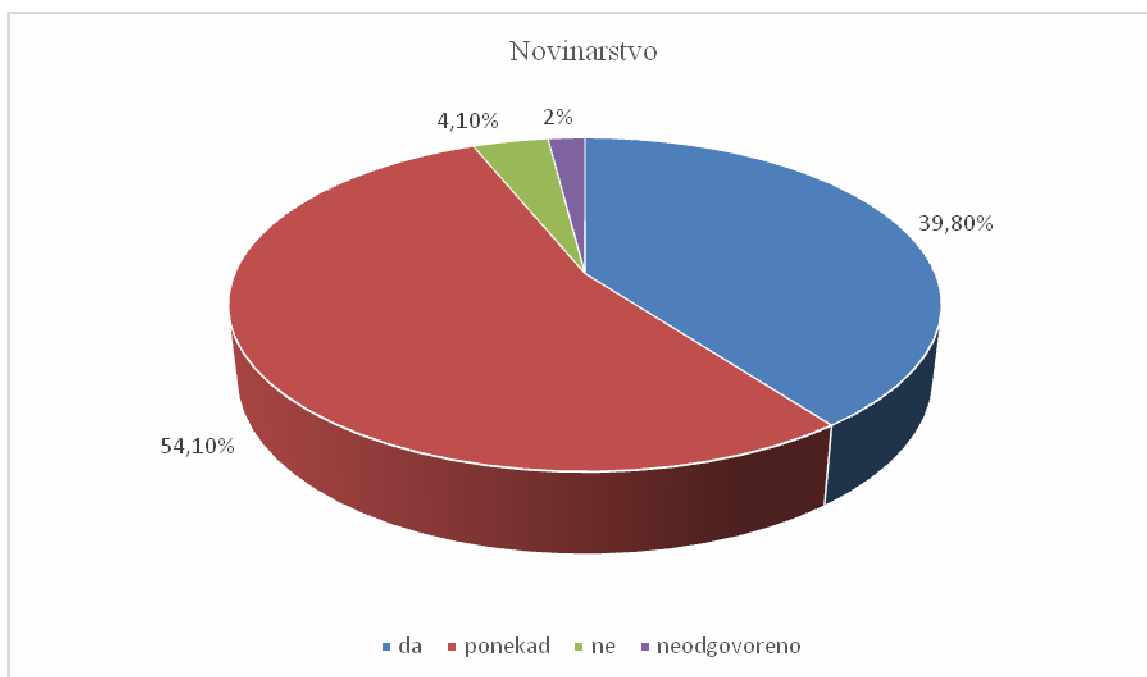
Novinarstvo	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
Da	39	39,8%	40,6%
Ponekad	53	54,1%	55,2%
Ne	4	4,1%	4,2%
Ukupno	96	98,0%	100,0%
Neodgovoreno	2	2,0%	
Ukupno	98	100,0%	

Tablica 13. Broj i postotak ispitanika s obzirom na vjerodostojnost pronađenih izvora - Novinarstvo

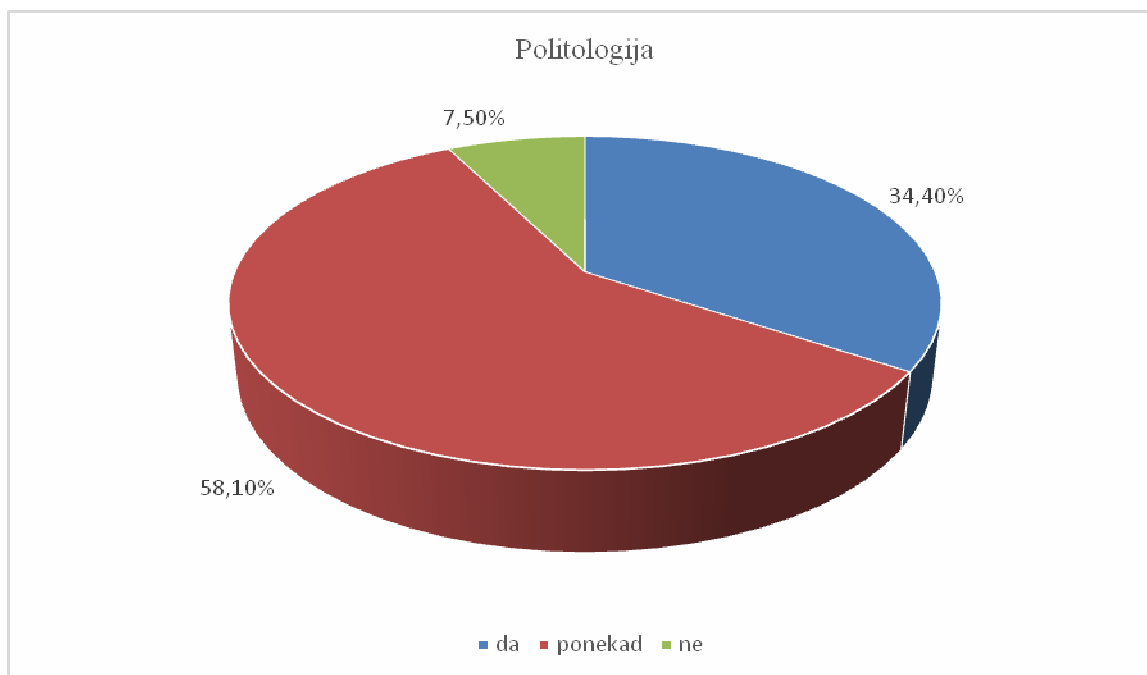
Politologija	Broj ispitanika	Ukupni postotak
Da	32	34,4%
Ponekad	54	58,1%
Ne	7	7,5%
Ukupno	93	100,0%

Tablica 14. Broj i postotak ispitanika s obzirom na vjerodostojnost pronađenih izvora - Politologija

Alarmantna je usporedba odgovora 'da' i zbroj odgovora 'ponekad' i 'ne'/'neodgovoreno'. Novinarstvo zapravo ne provjerava vjerodostojnost informacija, i to njih dvije trećine. 'Da' je odgovorilo samo 39,8% (39 ispitanika), ponekad vjerodostojnost provjerava 53 ispitanika (54,1%) što je više od pola, to uopće ne radi 4,1% (4 studenta), te ih dvoje nije odgovorilo (2,0%). Kod politologa jepotvrдно odgovorilo 34,4% (32 ispitanika), ponekad provjerava vrtoglavih 58,1% (54 ispitanika), a to ne radi 7,5% (7 ispitanika), ali nemaju neodgovorenih. Kada se zbroje odgovori 'ponekad', 'ne' i 'neodgovoreno' kod novinara dobijemo 60,2% (59 ispitanika), dakle te dvije trećine o kojoj sam pisao, a kod politologa još lošijih 65,6% (61 ispitanik).Odgovor 'ponekad' više ide prema 'ne' nego prema 'da'.

Grafikon 11. Vjerodostojnost pronađenih informacija - Novinarstvo

Grafikon 12.. Vjerodostojnost pronađenih informacija - Politologija

7. Kada pretražujete informacije, kako se osjećate pritom?

Novinarstvo	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
Nemam problema	59	60,2%	61,5%
Frustrirano	21	21,4%	21,9%
Ljutito	7	7,1%	7,3%
Letargično	9	9,2%	9,3%
Ukupno	96	98,0%	100,0%
Neodgovoreno	2	2,0%	
Ukupno	98	100,0%	

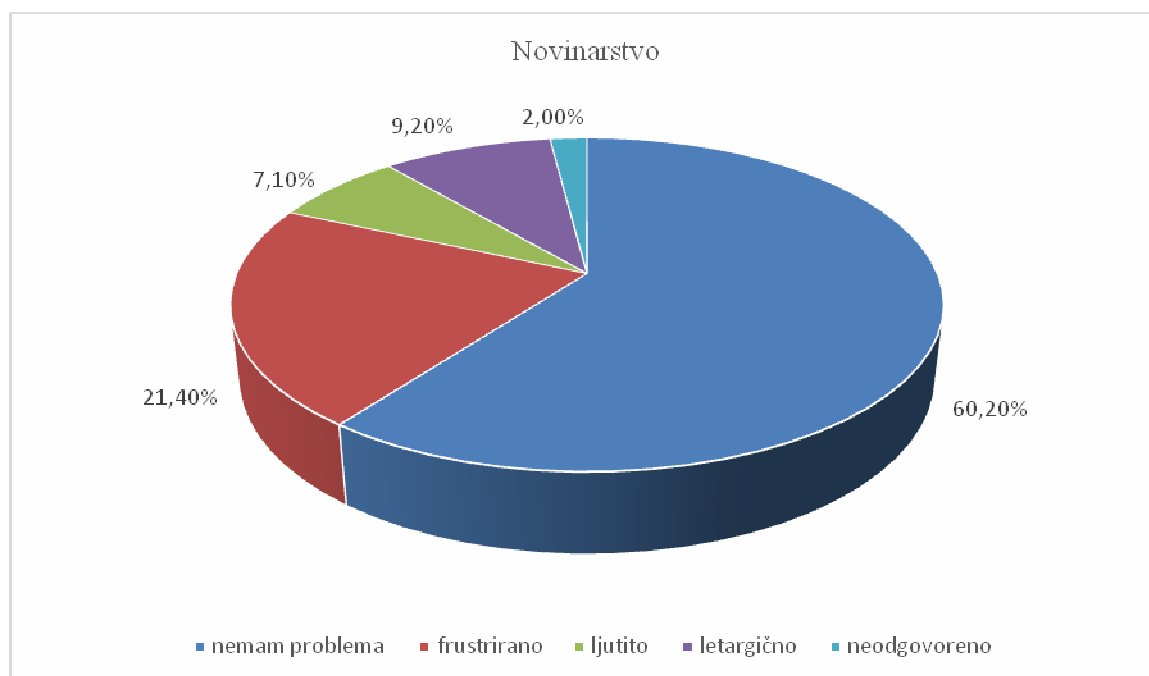
Tablica 15. Broj i postotak ispitanika s obzirom na raspoloženje kod pretraživanja - Novinarstvo

Politologija	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
Nemam problema	57	61,3%	61,3%
Frustrirano	22	23,7%	23,7%
Ljutito	4	4,2%	4,2%

Letargično	10	10,8%	10,8%
Ukupno	93	100,0%	100,0%

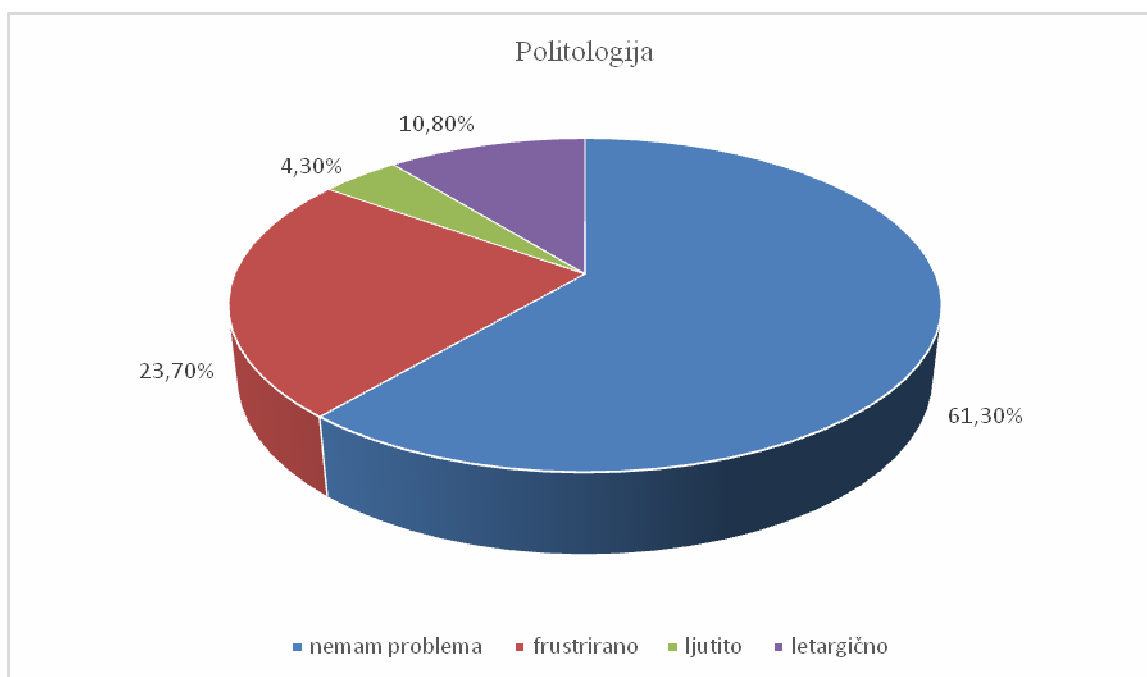
Tablica 16. Broj i postotak ispitanika s obzirom na raspoloženje kod pretraživanja - Politologija

Ovo pitanje odnosi se na pronalazak informacija u svrhu obavljanja akademskih zadataka. Brucose se tražilo da se izjasne kako se osjećaju pri pronalasku njima bitnim informacijama. Odgovor zapravo ilustrira, odnosno odražava stanje i njihovo znanje kod traženja podataka. Budući novinari kažu da njih 60,2% nema problema u pronalasku (59 ispitanika), nadalje kažu kako se čak 21,4% osjeća frustrirano (21 ispitanik), njih sedmero je ljutito dok to radi (7,1%) i devetero su rekli kako se ne uzbuđuju oko pronalaska informacija (9,2%), a dvoje nisu zaokružili (2,0%). Politolozi su isto dosta solidni u pronalasku informacije pa tako 61,3% kaže da nema problema (57 ispitanika), zatim 23,7% je frustrirano (22 ispitanika), 4,2% je ljuto (4 ispitanika), a 10,8% je letargično kad pretražuje (10 ispitanika). Pretpostavka istraživanja je bila da će postotak onih koji nemaju problema oko pronalaska informacija biti malo veći od ovih 60-tak posto. Što se tiče ostala tri odgovora 'frustrirano', 'ljutito' i 'letargično', to su negativni osjećaji, koji zapravo odražavaju nemogućnost, neznanje i nesnalaženje kod pretrage, a takvih je ispitanika dosta. Kad se zbroje svi 'negativni' odgovori dobiva se oko 40% onih koji moraju naučiti pretraživati kako bi postali zadovoljni studenti.

Grafikon 13. Raspoloženje prilikom pretraživanja - Novinarstvo

Grafikon 14. Raspoloženje prilikom pretraživanja - Politologija

8. Pronašli ste izvor kojim ćete se koristiti za pisanje seminarskog rada. U kojim slučajevima ćete citirati izvor?

Novinarstvo	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
Kada prepisujem	62	63,3%	64,6%
Kada napišem svojim riječima sadržaj izvora	19	19,4%	19,8%
Ništa od navedenog	9	9,2%	9,4%
Ne znam	6	6,1%	6,3%
Ukupno	96	98,0%	100,0%
Neodgovoreno	2	2,0%	
Ukupno	98	100,0%	

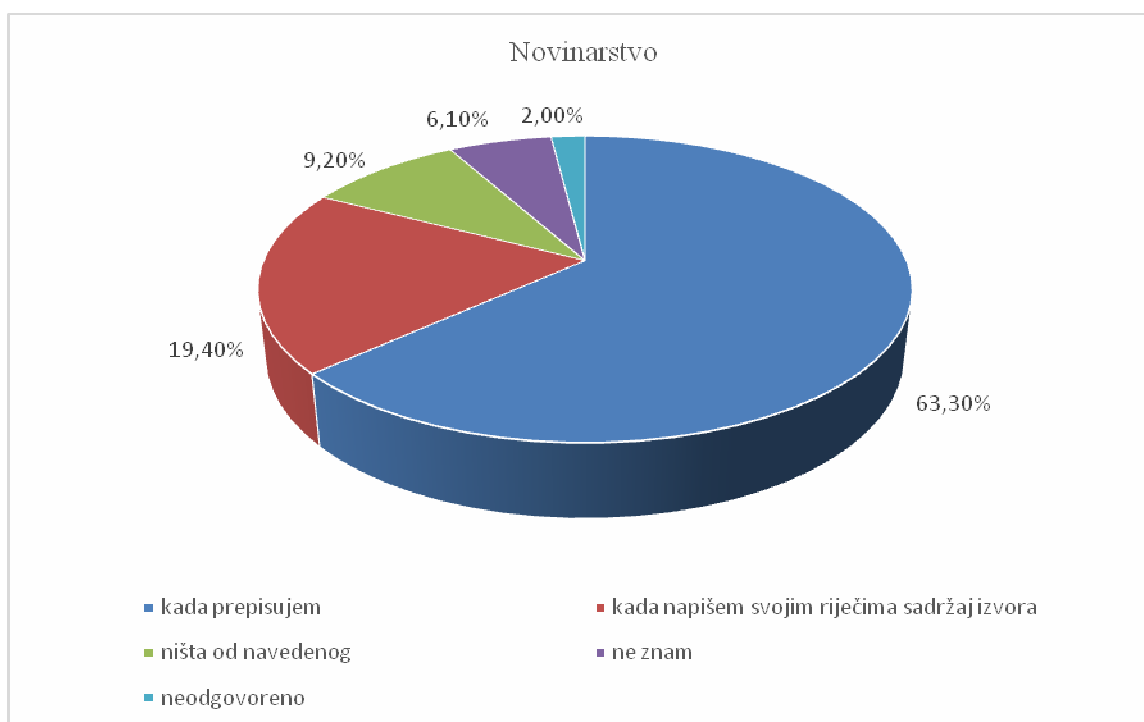
Tablica 17. Broj i postotak ispitanika s obzirom na slučajeve citiranja - Novinarstvo

Politologija	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
Kada prepisujem	61	65,6%	66,3%

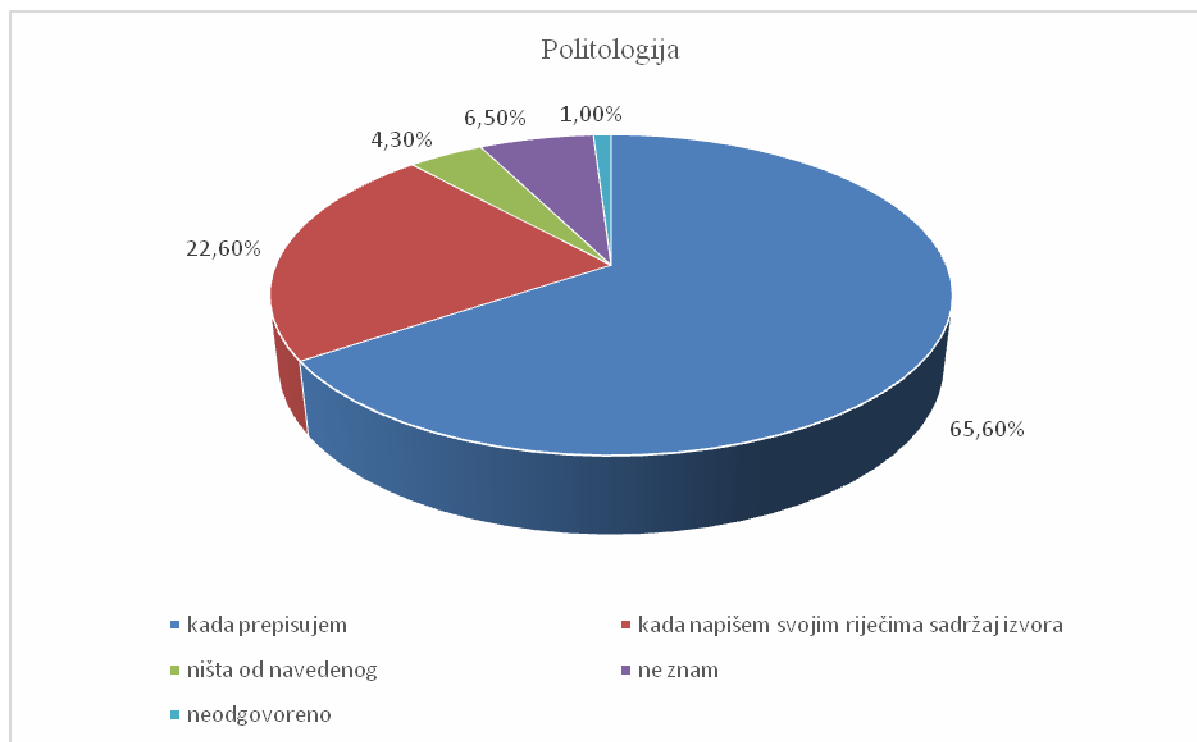
Kada napišem svojim riječima sadržaj izvora	21	22,6%	22,8%
Ništa od navedenog	4	4,3%	4,3%
Ne znam	6	6,5%	6,5%
Ukupno	92	99,0%	100,0%
Neodgovoreno	1	1,0%	
Ukupno	93	100,0%	

Tablica 18. Broj i postotak ispitanika s obzirom na slučajeve citiranja - Politologija

Pitanje broj osam zahtijeva konkretno znanje. Rezultati također ukazuju koliko su u srednjoj školi naučili o citiranju. Brojka od 63,3% novinara kaže da izvor treba citirati kada direktno prepisuju iz njega (62 ispitanika), kada pišu svojim riječima sadržaj izvora njih 19,4% kaže da treba citirati (19 ispitanika), 9,2% kažu da ništa od navedenog ne treba primijeniti kada se citira izvor (9 ispitanika), šestero ne zna što uopće u tom slučaju treba napraviti (6,1%) i 2,0% nije odgovorilo. Kod politologa vrlo slična situacija, 65,6% citira kada prepisuje iz izvora (61 ispitanik), 22,6% citira kada prepriča svojim riječima (21 ispitanik), od ponuđenih odgovora ništa od navedenog prakticira 4,3% (4 ispitanika), 6,5% ne zna (6 ispitanika) i jedan student nije odgovorio (1,0%).

Grafikon 15. Slučajevi citiranja izvora - Novinarstvo

Grafikon 16. Slučajevi citiranja izvora – Politologija

9. Koristite li GoogleScholar i onlineznanstvene baze podataka ?

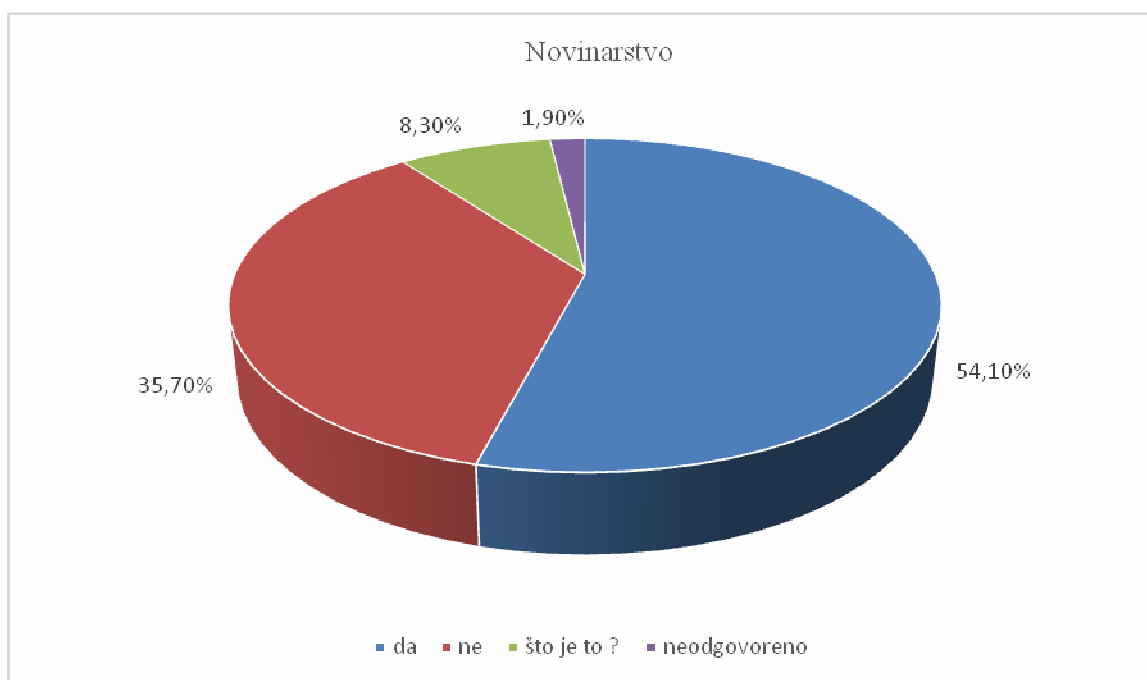
Novinarstvo	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
Da	53	54,1%	54,6%
Ne	35	35,7%	36,1%
Što je to?	8	8,3%	8,2%
Ukupno	97	98,1%	100,0%
Neodgovoreno	1	1,9%	
Ukupno	98	100,0%	

Tablica 19. Broj i postotak ispitanika koji koriste GoogleScholar i baze podataka - Novinarstvo

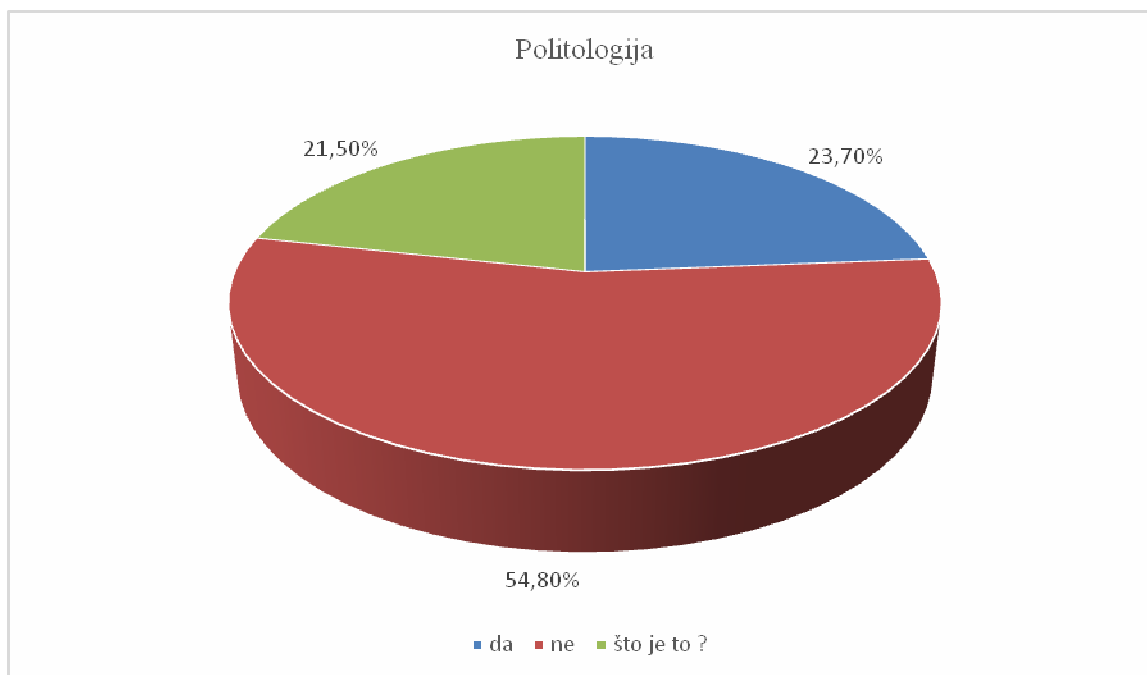
Politologija	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
Da	22	23,7%	23,7%
Ne	51	54,8%	54,8%
Što je to?	20	21,5%	21,5%
Ukupno	93	100,0%	100,0%

Tablica 20. Broj i postotak ispitanika koji koriste GoogleScholar i baze podataka - Politologija

Deveto pitanje pokazuje koliko studenata koristi GoogleScholar i online znanstvene baze podataka. Ono što pitanje zapravo prikazuje je koliko ispitanika pretražuje znanstvene baze, a koliko ih samo 'gugla'. Kod novinara se baze još i koriste, prikazano brojem od 54,1% (53 ispitanika), znači više od pola. Uopće se ne koristi njih 35 (35,7%), što ih se pitalo u ovom pitaju se pita njih 8,3% (8 ispitanika), dok jedna osoba nije odgovorila (1,9%). Politolozi su dosta lošiji. Bazama i GoogleScholar-om se koristi 23,7% (22 ispitanika), 54,8% (51 ispitanik) se ne koristi, a što je to uopće ne zna 21,5% ispitanika odnosno 20 studenata. Novinari dobivaju prolaznu ocjenu budući da ih više od pola koristi baze, ali politologija nema prolaznu ocjenu iz razloga jer ih ne koristi ili ne zna što su baze općenito, kombinirano čak 76,3% ispitanika.

Grafikon 17. Korištenje GoogleScholar-a i baza podataka - Novinarstvo

Grafikon 18. Korištenje GoogleScholar-a i baza podataka - Politologija

10. Pretražujući online baze podataka ili online knjižnični katalog, koje će pretraživanje dati NAJVEĆI broj rezultata?

Novinarstvo	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
Politicalscience OR Journalism	21	21,4%	22,8%
Politicalscience AND Journalism	66	67,3%	71,7%
Politicalscience NOT Journalism	5	5,1%	5,4%
Ukupno	92	93,8%	100,0%
Neodgovoreno	6	6,2%	
Ukupno	98	100,0%	

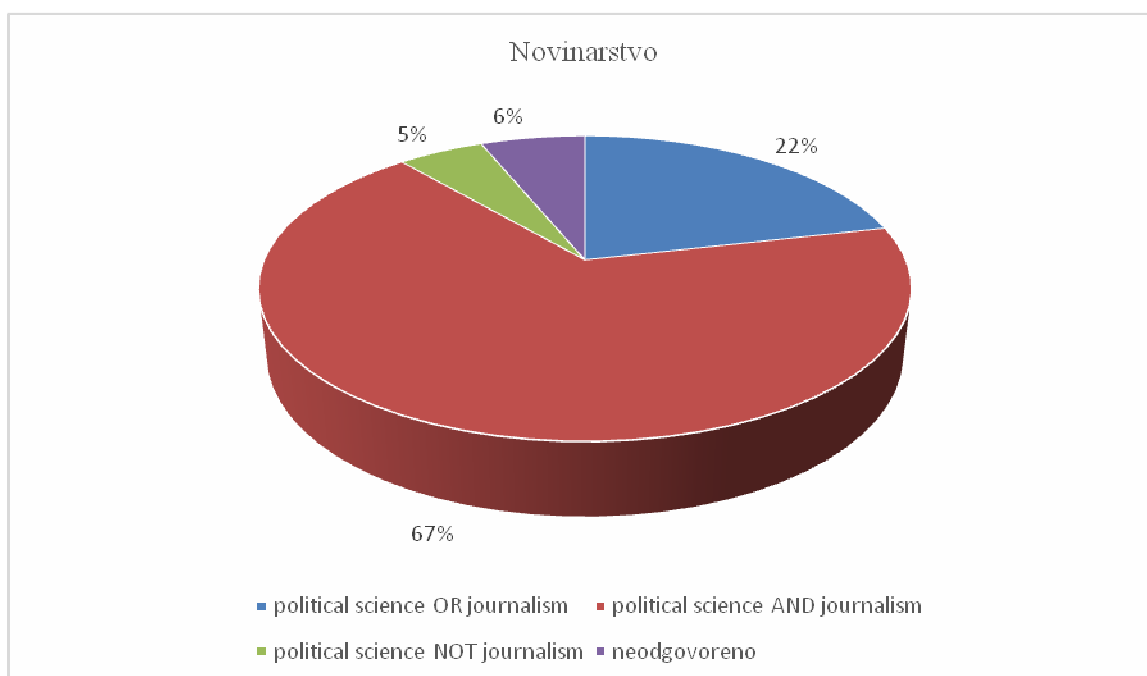
Tablica 21. Broj i postotak ispitanika s obzirom na količinu broja rezultata pretraživanja - Novinarstvo

Politologija	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
Politicalscience OR Journalism	33	35,5%	35,9%

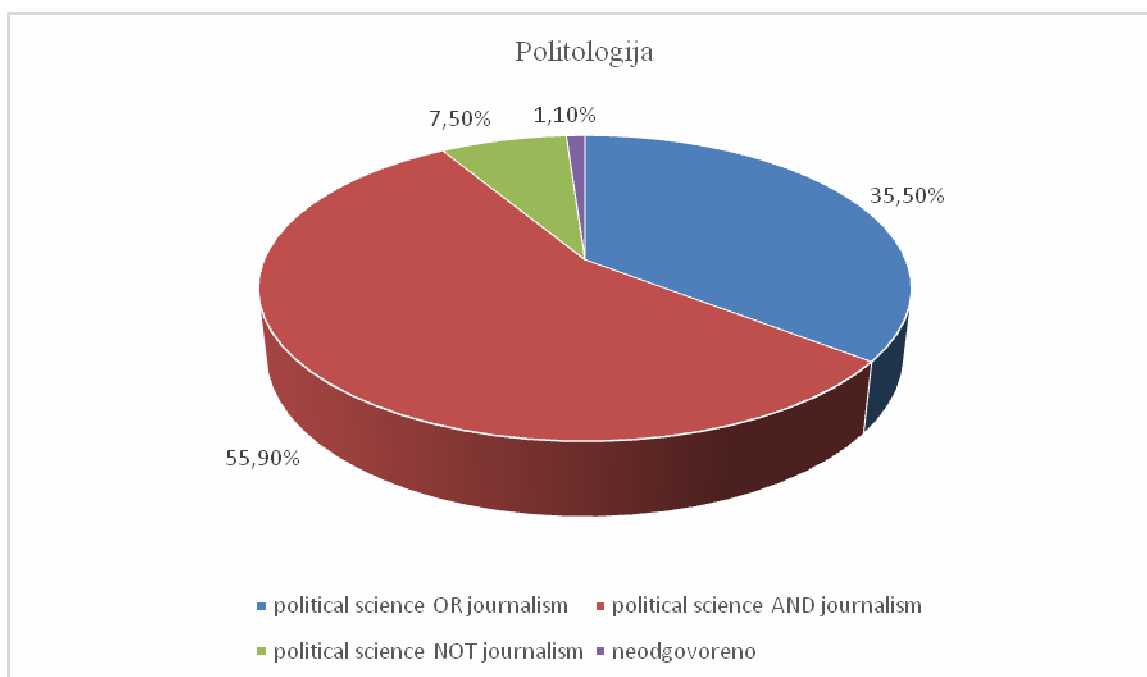
Politicalscience AND Journalism	52	55,9%	56,5%
Politicalscience NOT Journalism	7	7,5%	7,6%
Ukupno	92	98,9%	100,0%
Neodgovoreno	1	1,1%	
Ukupno	93	100,0%	

Tablica 22. Broj i postotak ispitanika s obzirom na količinu broja rezultata pretraživanja - Politologija

Novinari kažu da njih 21,4% (21 ispitanik) misli da će 'Politicalscience**OR**Journalism' prikazati najveći broj rezultata u katalogu, 67,3% (66 ispitanika) studenata kaže da će drugi odgovor 'Politicalscience**AND**Journalism' dati najveći broj rezultata i oni su u pravu, 5,1% (5 ispitanika) tvrde da je to odgovor 'Politicalscience**NOT**Journalism' i 6,2% ih nije ništa reklo. Politolozi su ponovno malo lošiji, 35,5% (33 ispitanika) kaže odgovor 'a', za točan odgovor 'b' se izjašnjava 55,9% (52 ispitanika), 'c' kaže 7,5% (7 ispitanika) i jedna osoba ništa ne odgovara (1,1%). S ovim pitanjem završava prvi dio istraživanja u kojem se provjerava razina informacijske pismenosti studenata prve godine preddiplomskog studija politologije i novinarstva. Drugi i posljednji dio istraživanja provjerava razinu digitalne pismenosti.

Grafikon 19. Broj rezultata pretraživanja - Novinarstvo

Grafikon 20. Broj rezultata pretraživanja - Politologija

ISTRAŽIVANJE DIGITALNE PISMENOSTI

11. "Phishing" je:

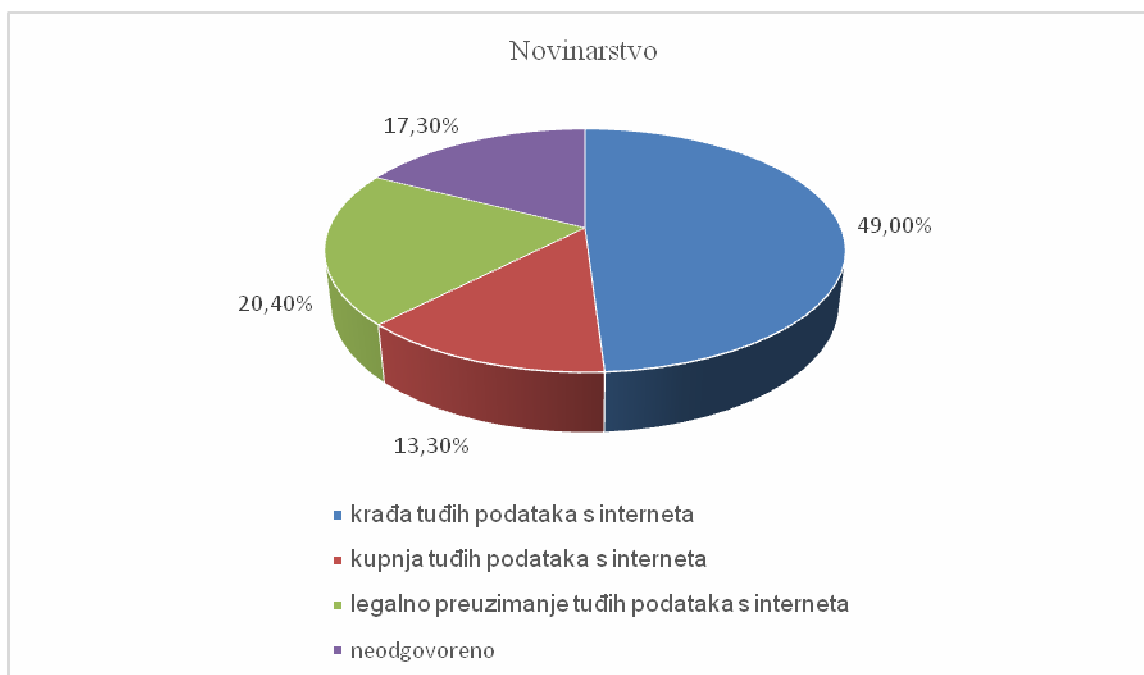
Novinarstvo	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
Krađa tuđih podataka s interneta	48	49,0%	59,3%
Kupnja tuđih podataka s interneta	13	13,3%	16,0%
Legalno preuzimanje tuđih podataka s interneta	20	20,4%	24,7%
Ukupno	81	82,7%	100,0%
Neodgovoreno	17	17,3%	
Ukupno	98	100,0%	

Tablica 23. Broj i postotak ispitanika pitanja o 'Phishing-u' - Novinarstvo

Politologija	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
Krađa tuđih podataka s interneta	55	59,1%	62,5%
Kupnja tuđih podataka s interneta	14	15,1%	15,9%
Legalno preuzimanje tuđih podataka s interneta	19	20,4%	21,6%
Ukupno	88	94,6%	100,0%
Neodgovoreno	5	5,4%	
Ukupno	93	100,0%	

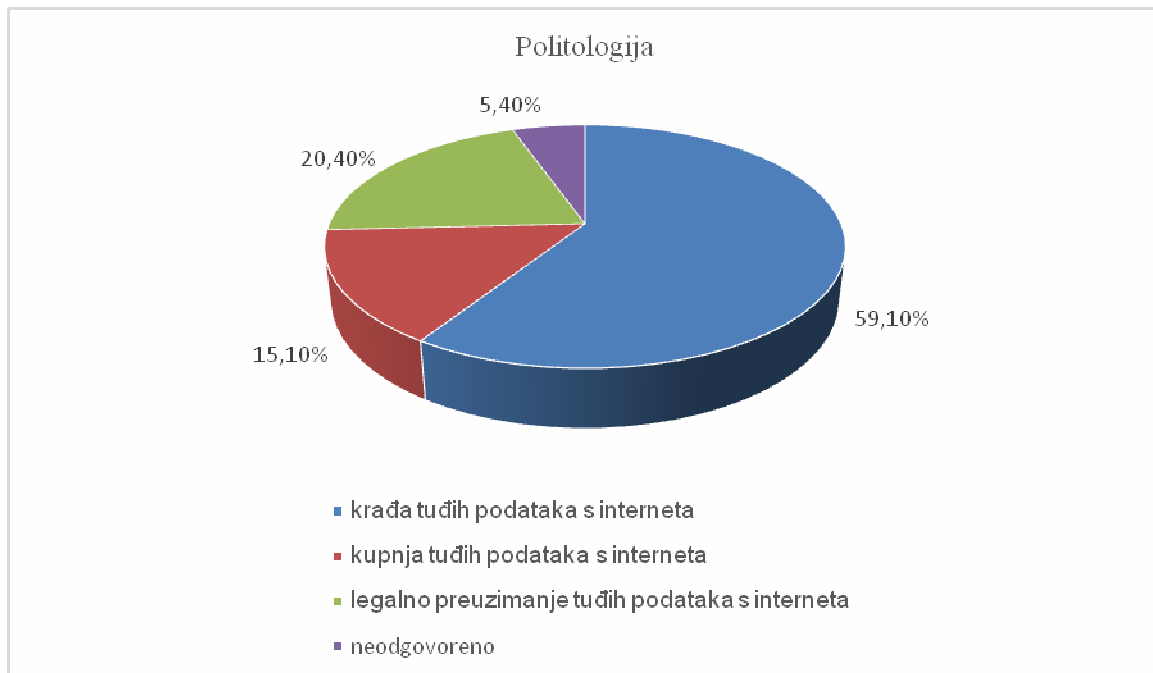
Tablica 24. Broj i postotak ispitanika pitanja o 'Phishing-u' - Politologija

Ovo je drugi dio istraživanja koji provjerava razinu digitalne pismenosti kod bruoša preddiplomskog studija politologije i novinarstva. Sljedeća pitanja su odraz konkretnog znanja iz područja informacijskih tehnologija. Pitalo se bruoše FPZG-a znaju li što je 'Phishing', a točan odgovor je 'krađa tuđih podataka s interneta'. Pa tako novinari kažu da je to krađa tuđih podataka s interneta, njih 49,0% (48 ispitanika), da je to kupnja tuđih podataka s interneta kaže 13,3% (13 ispitanika), nadalje da je to legalno skidanje tuđih podataka s interneta 20,4% (20 ispitanika) i nije odgovorilo visokih 17,3% (17 ispitanika). Politolozi su nešto bolji, pa se njih 59,1% (55 ispitanika) odlučilo za odgovor 'a', 15,1% (14 ispitanika) se izjasnilo za 'b', a za 'c' odgovor 20,4% (19 ispitanika) i 5,4% nije odgovorilo na ovo pitanje.

Grafikon 21. 'Phishing' - Novinarstvo

Grafikon 22. 'Phishing' -Politologija

12. Koja je od ovih lozinki najsigurnija?

Novinarstvo	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
ABC123	4	4,1%	4,2%
jOHndOE#201	90	91,8%	93,8%
lozinka	2	2,1%	2,1%
Ukupno	96	98,0%	100,0%
Neodgovoreno	2	2,0%	
Ukupno	98	100,0%	

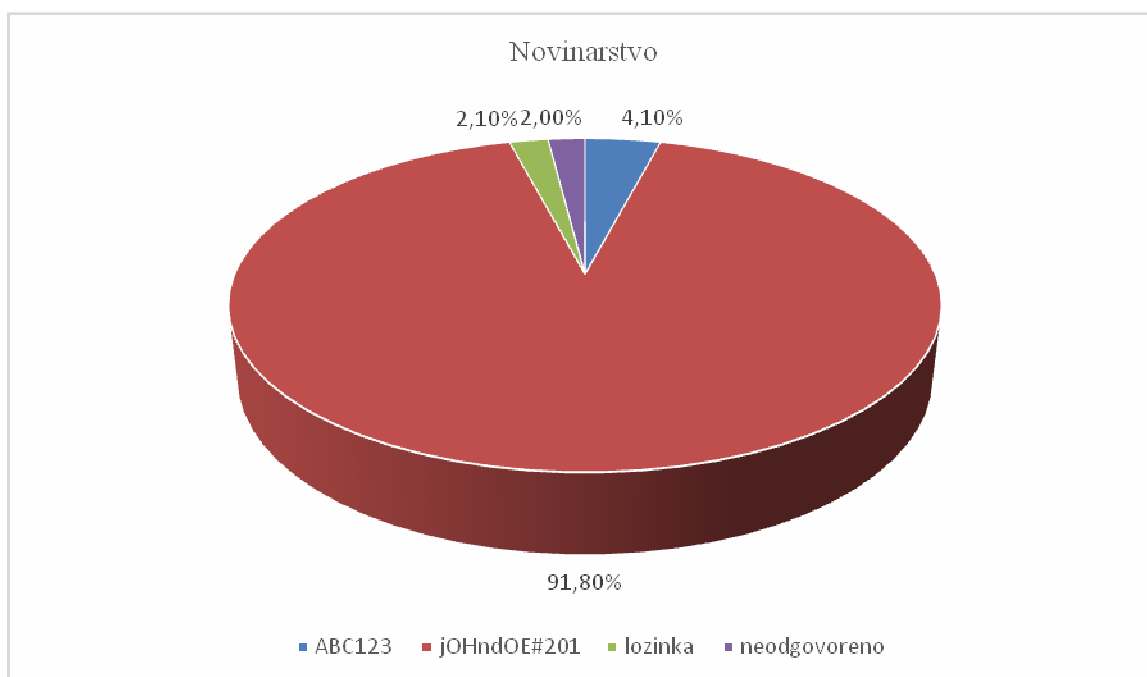
Tablica 25. Broj i postotak ispitanika s obzirom na sigurnost lozinki - Novinarstvo

Politologija	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
ABC123	0	0,0%	0,0%
jOHndOE#201	86	92,5%	96,6%
lozinka	3	3,2%	3,4%

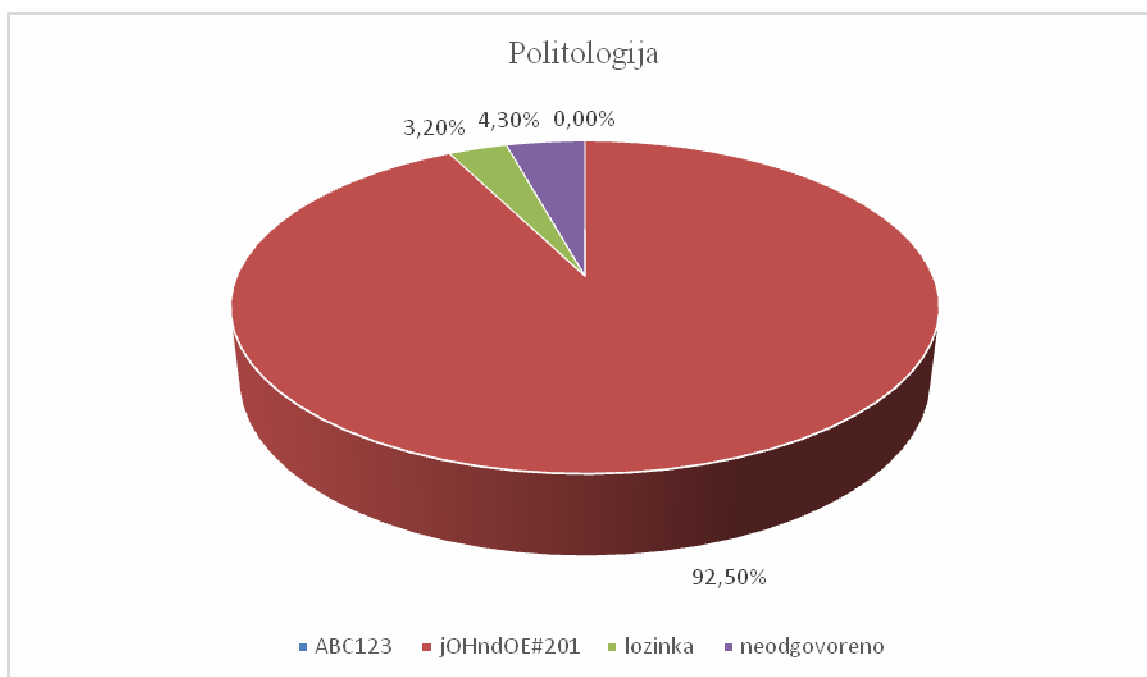
Ukupno	89	95,7%	100,0%
Neodgovoreno	4	4,3%	
Ukupno	93	100,0%	

Tablica 26. Broj i postotak ispitanika s obzirom na sigurnost lozinke - Politologija

U ovom pitanju se provjerava znaju li ispitanici oblik najsigurnije lozinke koja se koristi u svrhu zaštite svojih računala, elektroničke pošte, profila na računalima, profila na društvenim mrežama i tako dalje. Studenti novinarstva, njih 4,1% (4 ispitanika) kaže da lozinka 'ABC123' ima najveću sigurnost, 90 odnosno 91,8% ispitanika kaže da je to 'jOHndOE#201', dvoje kaže da je to 'lozinka' (2,1%) i dvoje nije odgovorilo. Politolozi su se izjasnili da lozinka 'ABC123' nijeonakoju bi odabrali, pa nema odgovora na ovo, 92,5% (86 ispitanika) kaže da je najsigurnija 'jOHndOE#201', za zadnji odgovor se opredijelilo 3,2% (3 ispitanika) i nije odgovorilo četvero (4,3%). I politolozi i novinari su na ovom pitanju pokazali da znaju i razumiju tip najsigurnije lozinke.

Grafikon 23. Sigurnost lozinke – Novinarstvo

Grafikon 24. Sigurnost lozinke – Politologija

13. Radite na dokumentu na svom računalu, što treba napraviti kako ne bi izgubili dosadašnji rad?

Novinarstvo	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
isključiti monitor	3	3,1%	3,2%
pohraniti dokument	91	92,9%	95,8%
iskopčati napajanje računala	1	1,0%	1,1%
Ukupno	95	96,9%	100,0%
Neodgovoreno	3	3,0%	
Ukupno	98	100,0%	

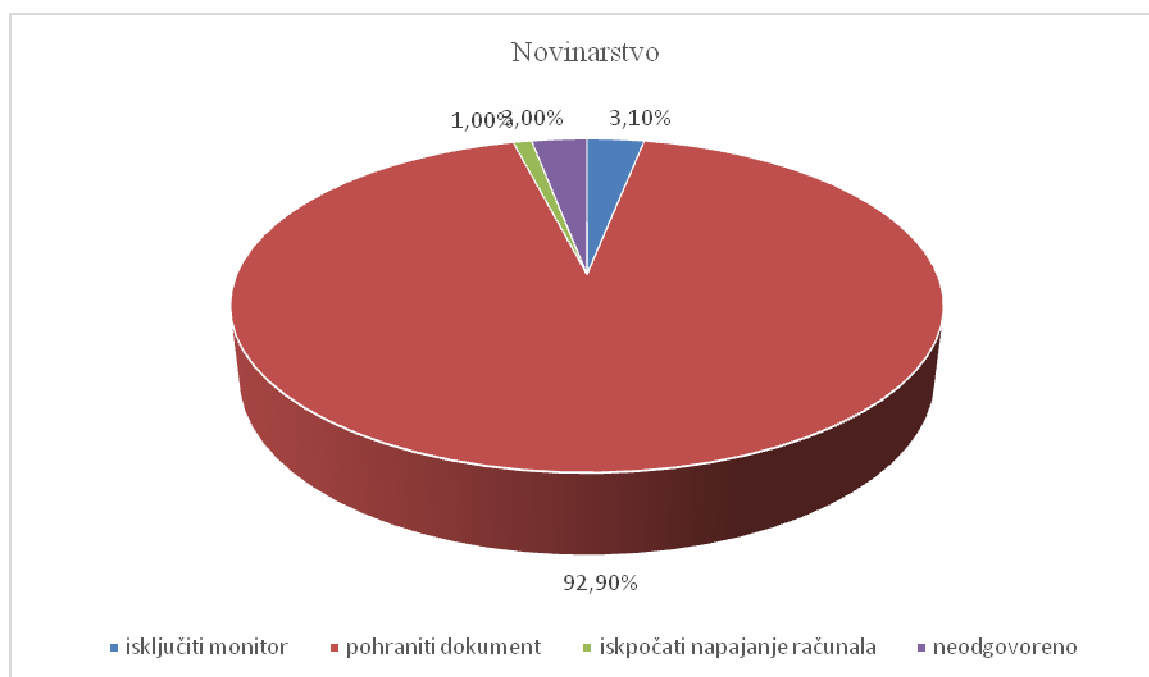
Tablica 27. Broj i postotak ispitanika s obzirom na pohranu rada na računalu - Novinarstvo

Politologija	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
isključiti monitor	3	3,2%	3,3%
pohraniti dokument	87	93,5%	96,7%
iskopčati napajanje računala	0	0,0%	0,0%

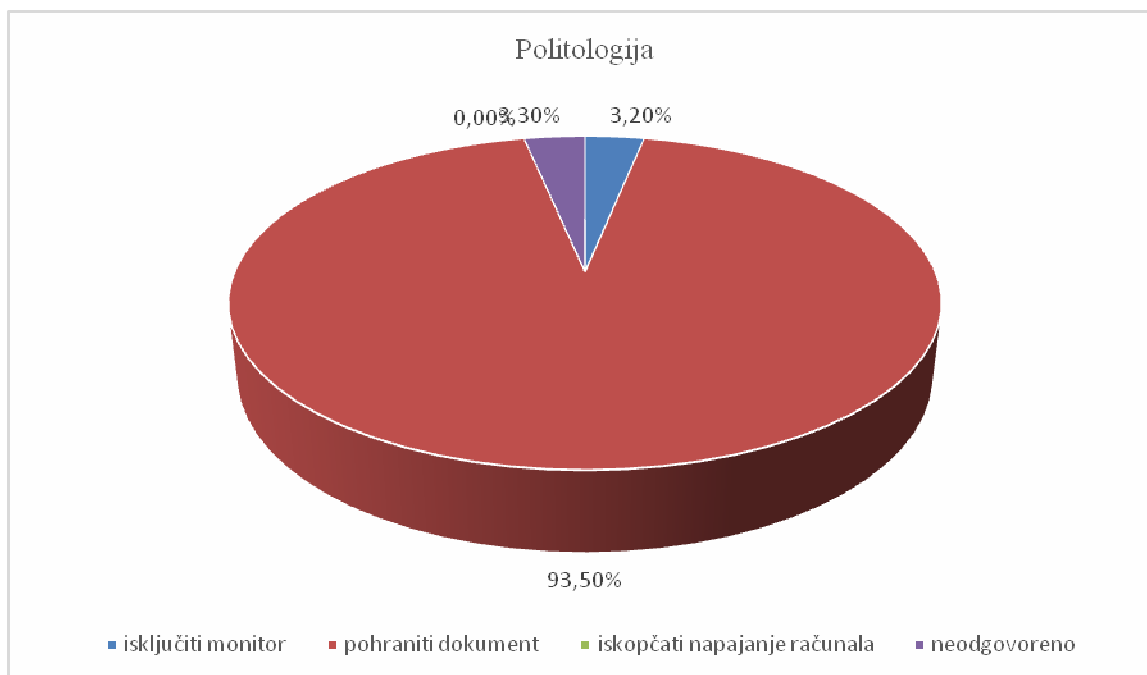
Ukupno	90	96,7%	100,0%
Neodgovoreno	3	3,3%	
Ukupno	93	100,0%	

Tablica 28. Broj i postotak ispitanika s obzirom na pohranu rada na računalu - Politologija

Tri ispitanika (3,1%) smjera novinarstva kažu da treba isključiti monitor kako bi pohranili dosadašnji rad na računalu, 91 ispitanik (92,9%) kaže kako treba pohraniti dokument i oni su apsolutno u pravu, jedan student (1,0%) kaže da treba iskopčati napajanje računalu, a troje nije odgovorilo (3,0%). Politolozi su također dobro zaokružili, doduše troje (3,2%) nije jer zaokružuju da treba isključiti monitor, dokument pohranjuje 93,5% (87 ispitanika), 'iskopčati napajanje računalu' nije odgovorili i imaju pravo, te ponovno troje ne odgovara na upit (3,3%).

Grafikon 25. Pohrana rada na računalu - Novinarstvo

Grafikon 26. Pohrana rada na računalu - Politologija

14. Po vama, koji je najpouzdaniji internet pretraživač, koji najčešće koristite?

Novinarstvo	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
GoogleChrome	76	77,6%	80,9%
Internet Explorer	2	2,0%	2,1%
MozillaFirefox	16	16,3%	17,0%
Ukupno	94	95,9%	100,0%
Neodgovoreno	4	4,1%	
Ukupno	98	100,0%	

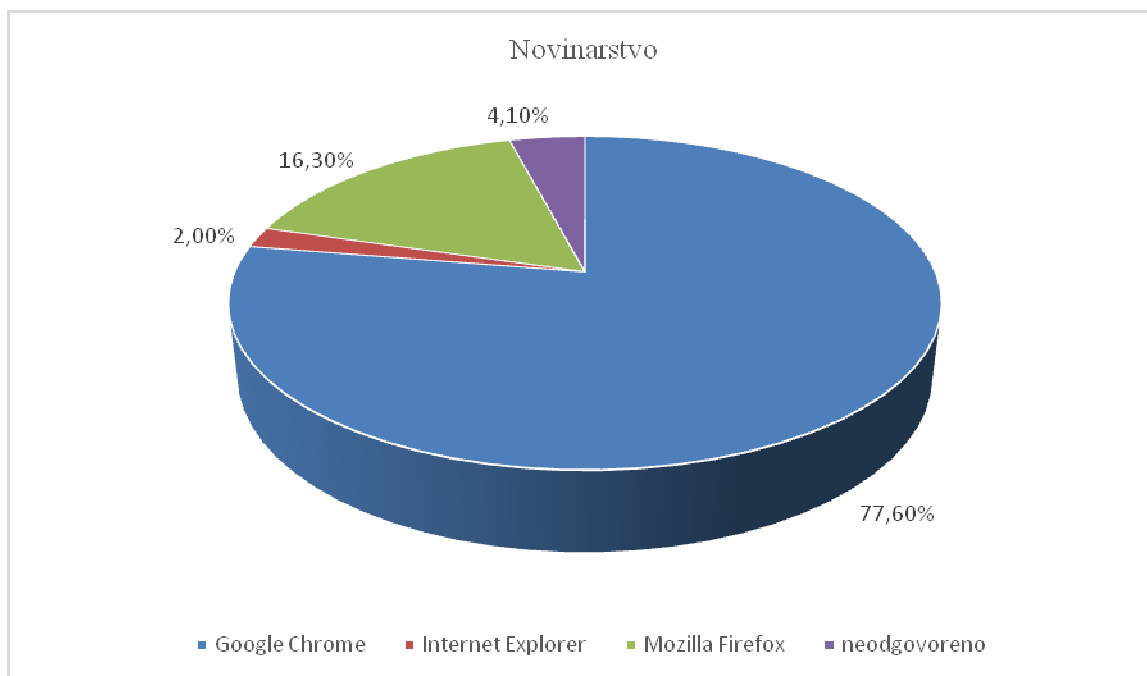
Tablica 29. Broj i postotak ispitanika s obzirom na pouzdanost internetskih pretraživača - Novinarstvo

Politologija	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
GoogleChrome	70	75,3%	77,8%
Internet Explorer	5	5,4%	5,6%
MozillaFirefox	15	16,1%	16,7%
Ukupno	90	96,8%	100,0%
Neodgovoreno	3	3,2%	

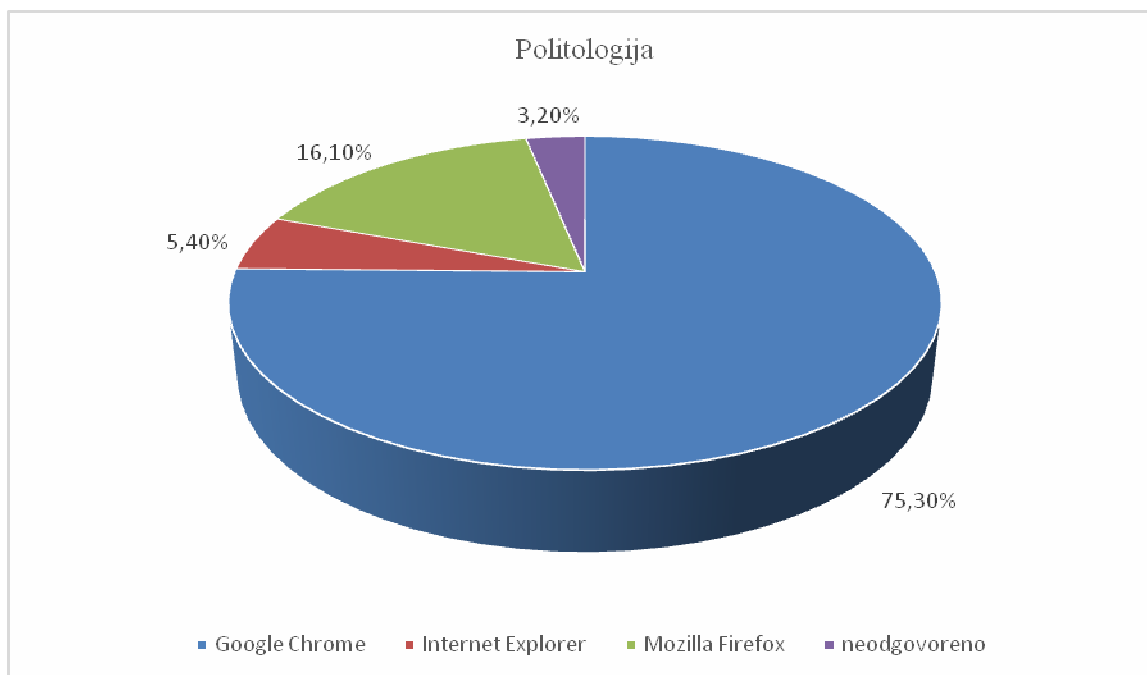
Ukupno	93	100,0%	

Tablica 30. Broj i postotak ispitanika s obzirom na pouzdanost internetskih pretraživača - Politologija

Ovo pitanje sam postavio kao statistički pokazatelj koji web preglednik najviše ili najčešće ispitanici koriste. Od ponuđenih web preglednika prednjači GoogleChrome, očekivano jer je nekako i najpouzdaniji, a i držim da su mu opcije jednostavne za korištenje, te je vrlo pregledan. To naravno ne znači da su Internet Explorer i MozillaFirefox išta lošiji nego je GoogleChrome samo popularniji. 76 novinara (77,6%) svoje povjerenje daje GoogleChrome-u, dvoje (2,0%) Internet Explorer-u, 16 ispitanika (16,3%) vjeruje MozillaFirefox, te ih četvero (4,1%) nije odgovorilo iz nepoznatih razloga. Pripadnici smjera politologija, njih 70 (75,3%) najviše vjeruje GoogleChrome-u, petero (5,4%) misli da je to Internet Explorer, 16,1% (15 ispitanika) preferira MozillaFirefox i još troje ne odgovara na pitanje (3,2%). Ako izuzmemo one ispitanike koji nisu odgovorili, vidi se da je GoogleChrome daleko najpopularniji web preglednik.

Grafikon 27. Pouzdanost internetskih pretraživača - Novinarstvo

Grafikon 28. Pouzdanost internetskih pretraživača - Politologija

15. Koje društvene mreže koristite?

Novinarstvo	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
Facebook	31	31,6%	72,1%
Instagram	3	3,1%	7,0%
Twitter	0	0,0%	0,0%
Snapchat	0	0,0%	0,0%
Sve navedene	9	9,2%	20,9%
Ukupno	43	43,9%	100,0%
Neodgovoreno	55	56,1%	
Ukupno	98	100,0%	

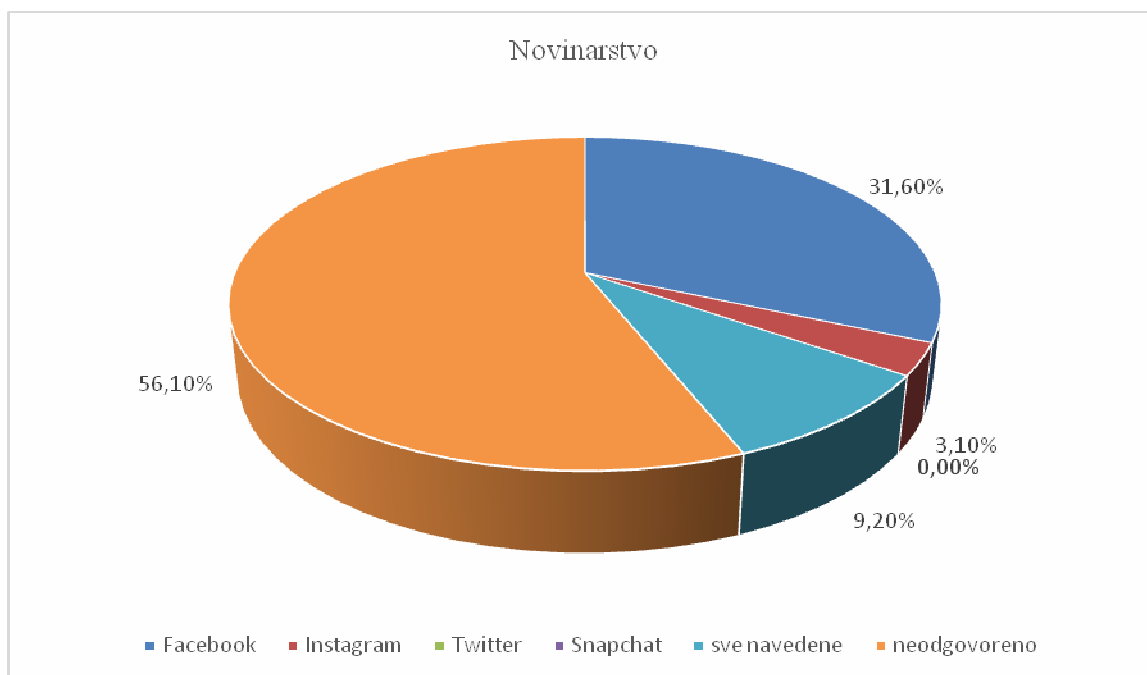
Tablica 31. Broj i postotak ispitanika s obzirom na društvene mreže - Novinarstvo

Politologija	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
Facebook	39	41,9%	68,4%
Instagram	5	5,4%	8,8%
Twitter	0	0,0%	0,0%
Snapchat	3	3,2%	5,3%

Sve navedene	10	10,8%	17,5%
Ukupno	57	61,3%	100,0%
Neodgovoreno	36	38,7%	
Ukupno	93	100,0%	

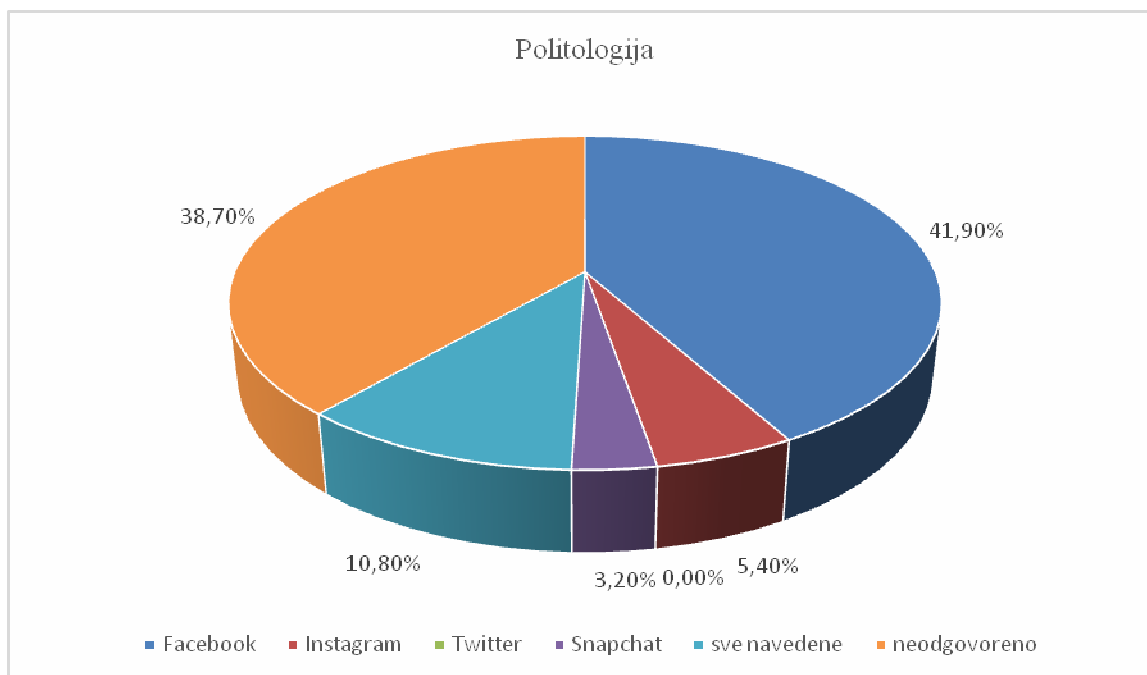
Tablica 32. Broj i postotak ispitanika s obzirom na društvene mreže - Politologija

Ponovno sepostavlja jedno statističko pitanje da se vidi s koje društvene mreže studenti skupljaju informacije iz područja socijalne i popularne kulture. Očekivano, novinari najčešće koriste Facebook, njih 31,6% (31 ispitanik), troje koristi Instagram (3,1%), a devetoro koristi sve navedene (9,2%), znači Facebook, Instagram, Twitter, Snapchat i više od pola ispitanika nije odgovorilo (56,1%). Kod politologa također očekivano 41,9%, dakle većina odgovorenih, najčešće koristi Facebook (39 ispitanika), 5,4% (5 ispitanika) koristi najčešće Instagram, troje Snapchat (3,2%), desetoro koristi sve navedene (10,8%) i 36 nije odgovorilo (38,7%). Razlog zašto je poprilično slab 'odaziv' kod ovog pitanja je nepoznat. Ukupno 91 ispitanik nije odgovorio na ovo pitanje.

Grafikon 29. Društvene mreže - Novinarstvo

Grafikon 30. Društvene mreže - Politologija

16. Što je društveni bookmarking?

Novinarstvo	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
Okupljanje prijatelja da bi surfali web-om	8	8,2%	8,7%
Korištenje android aplikacija da bi se pronašlo prijatelje	6	6,1%	6,5%
Način kako korisnici spremaju i označuju ono što im je važno	78	79,6%	84,8%
Ukupno	92	93,9%	100,0%
Neodgovoreno	6	6,1%	
Ukupno	98	100,0%	

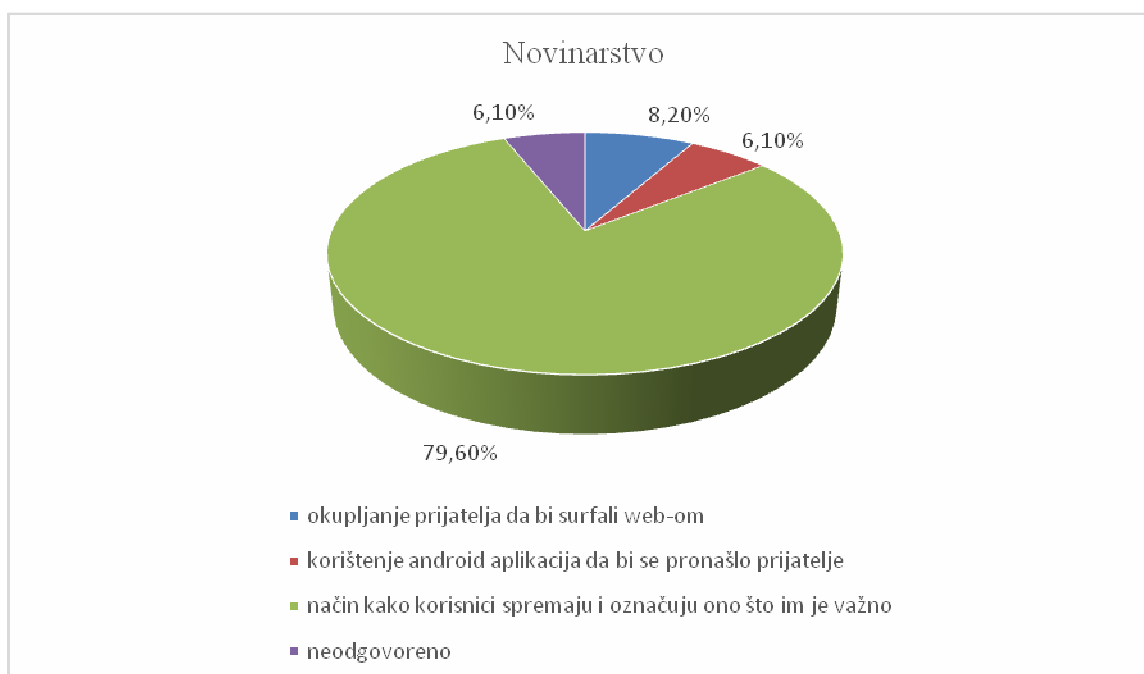
Tablica 33. Broj i postotak ispitanika s obzirom na društveni bookmarking - Novinarstvo

Politologija	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
Okupljanje prijatelja da bi surfali web-om	8	8,6%	9,3%

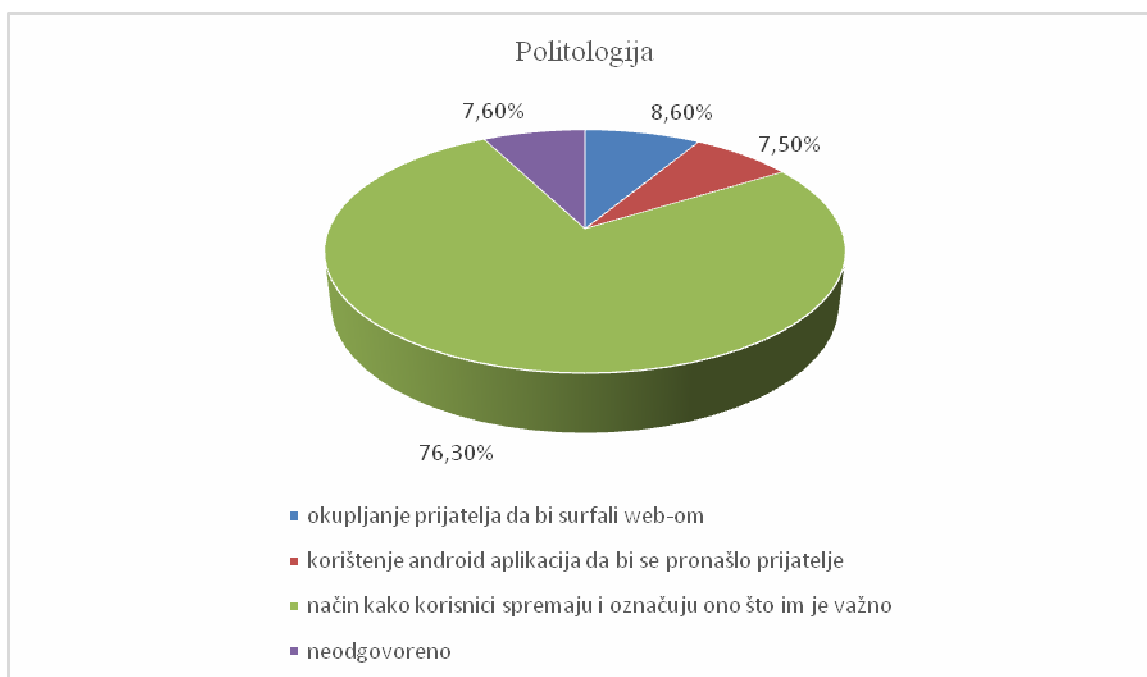
Korištenje android aplikacija da bi se pronašlo prijatelje	7	7,5%	8,1%
Način kako korisnici spremaju i označuju ono što im je važno	71	76,3%	82,6%
Ukupno	86	92,4%	100,0%
Neodgovoreno	7	7,6%	
Ukupno	93	100,0%	

Tablica 34. Broj i postotak ispitanika s obzirom na društveni bookmarking - Politologija

Društveni bookmarking je jedan od web 2.0 alata koji omogućuje organizirano spremanje poveznica na nama zanimljive i korisne mrežne stranice. Rezultati su sljedeći: Novinari misle, njih 8,2% (8 ispitanika), da je to okupljanje prijatelja da bi surfali web-om, njih 6,1% (6 ispitanika) to definira kao korištenje android aplikacija da bi se pronašlo prijatelje, njih 78 (79,6%) kaže da je to način kako korisnici spremaju i označuju ono što im je važno i točno su odgovorili, a 6,1% (6 ispitanika) nije odgovorilo. Osam politologa (8,6%) misli da je definicija društvenog označivanja okupljanje prijatelja da bi surfali web-om, 7,5% (7 ispitanika) kaže da je to korištenje android aplikacija da bi se pronašlo prijatelje, točno je odgovorilo njih 71 (76,3%) i 7,6% nije ništa zaokružilo.

Grafikon 31. Društveni bookmarking - Novinarstvo

Grafikon 32. Društveni bookmarking - Politologija

17. Kada se pojavi "404 Error" na web pregledniku, to znači:

Novinarstvo	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
Web stranica je trajno uklonjena	15	15,3%	17,9%
Greška sa serverom	42	42,9%	50,0%
Preglednik nije u mogućnosti naći web stranicu	27	27,6%	32,1%
Ukupno	84	85,7%	100,0%
Neodgovoreno	14	14,2%	
Ukupno	98	100,0%	

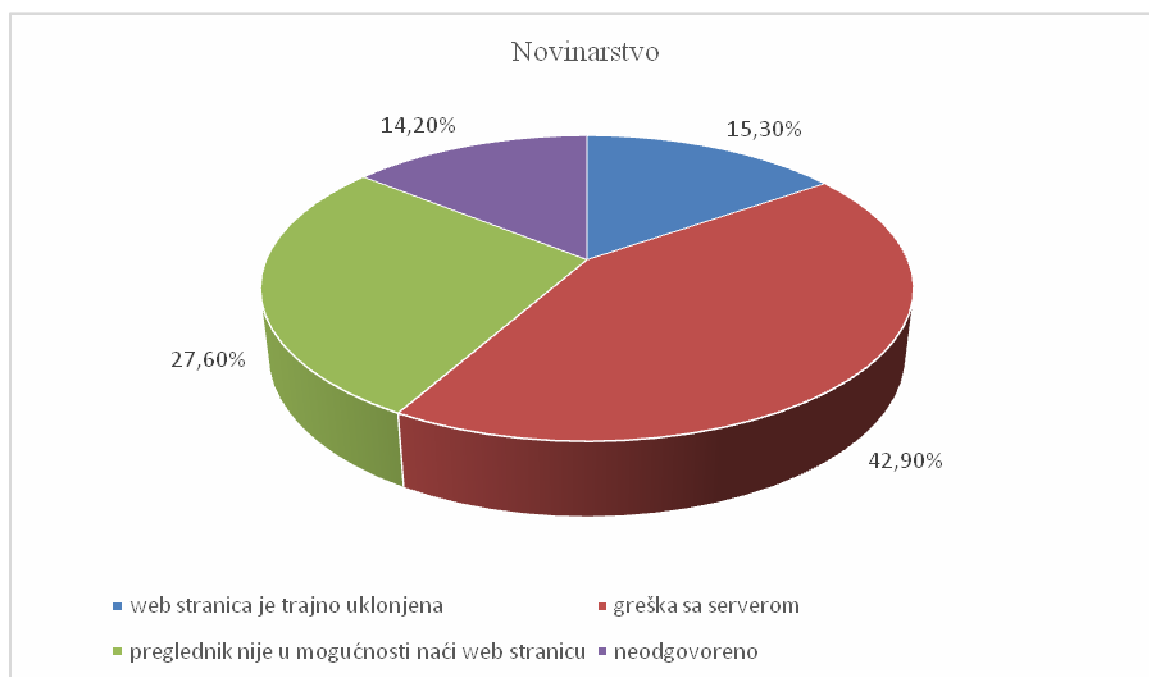
Tablica 35. Broj i postotak ispitanika s obzirom serverske greške - Novinarstvo

Politologija	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
Web stranica je trajno uklonjena	13	14,0%	14,1%
Greška sa serverom	46	49,5%	50,0%
Preglednik nije u mogućnosti naći web stranicu	33	35,5%	35,9%

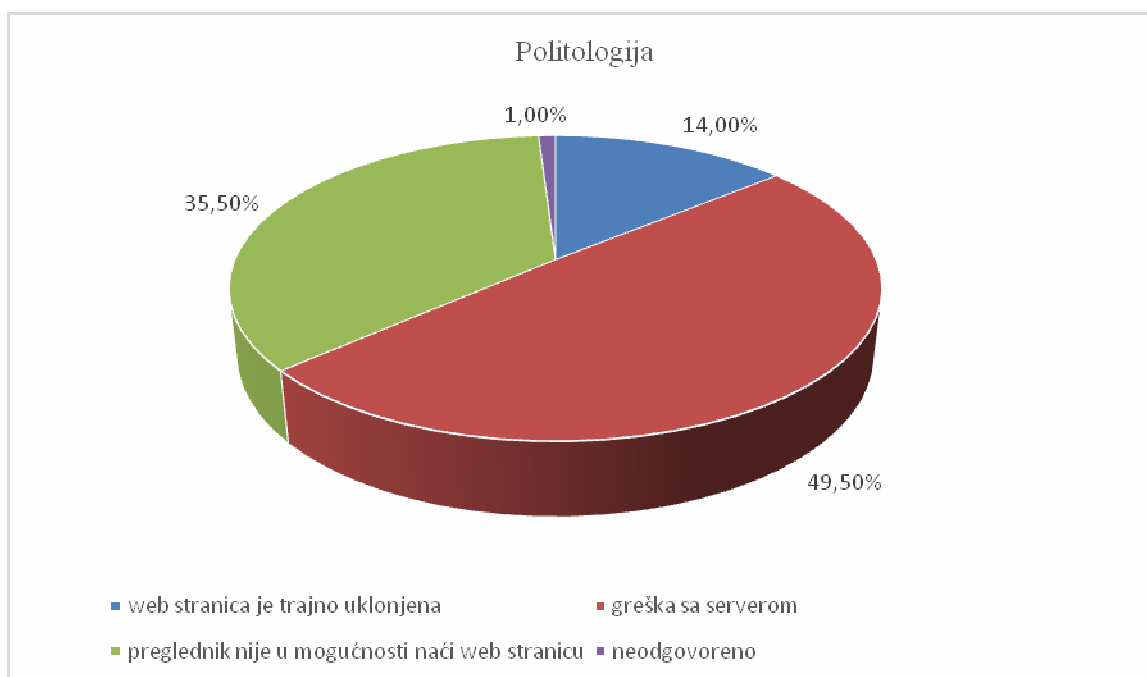
Ukupno	92	98,9%	100,0%
Neodgovoreno	1	1,0%	
Ukupno	93	100,0%	

Tablica 36. Broj i postotak ispitanika s obzirom serverske greške - Politologija

Rezultati ovog pitanja su donekle očekivani. Ovo pitanjejedno je od težih jer zahtijeva znanje točne definicije, a ona glasi: Error 404 znači da stranica koju utipkavamo u web preglednik nije bila u mogućnosti biti pronađena na određenom serveru. Dakle točan odgovor je 'b' – Greška sa serverom'. Petnaestoro novinara (15,3%) kaže da je to web stranica koja je trajno uklonjena, 42,9% (42 ispitanika) kaže da je to greška sa serverom i točno odgovaraju, 27,6% (27 ispitanika) kaže da preglednik nije u mogućnosti naći web stranicu i 14,2% nije odgovorilo. Trinaestoro politologa (14,0%) kaže da je to web stranica koja je trajno uklonjena, 49,5% (46 ispitanika) točno odgovaraju, 35,5% (33ispitanika) kaže da je to 'c' odgovor i jedna osoba nije odgovorila (1.0%).

Grafikon 33. '404 Error' - Novinarstvo

Grafikon 34. '404 Error' -Politologija

18. "RSS" simbol na web stranici predstavlja:

Novinarstvo	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
Osvježavanje web stranica informacijama	49	50,0%	59,0%
Praćenje najdražih web stranica	13	13,3%	15,7%
Oboje	21	21,4%	25,3%
Ukupno	83	84,7%	100,0%
Neodgovoreno	15	15,3%	
Ukupno	98	100,0%	

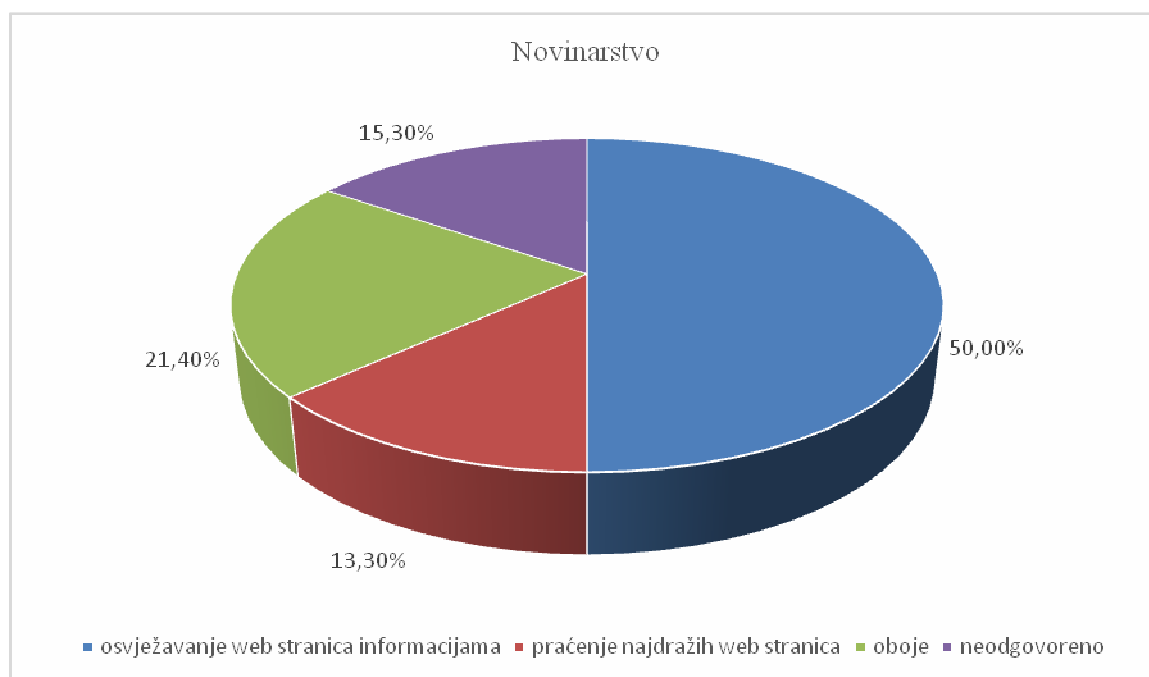
Tablica 37. Broj i postotak ispitanika – "RSS" simbol - Novinarstvo

Politologija	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
Osvježavanje web stranica informacijama	48	51,6%	53,9%
Praćenje najdražih web stranica	25	26,9%	28,1%
Oboje	16	17,2%	18,0%

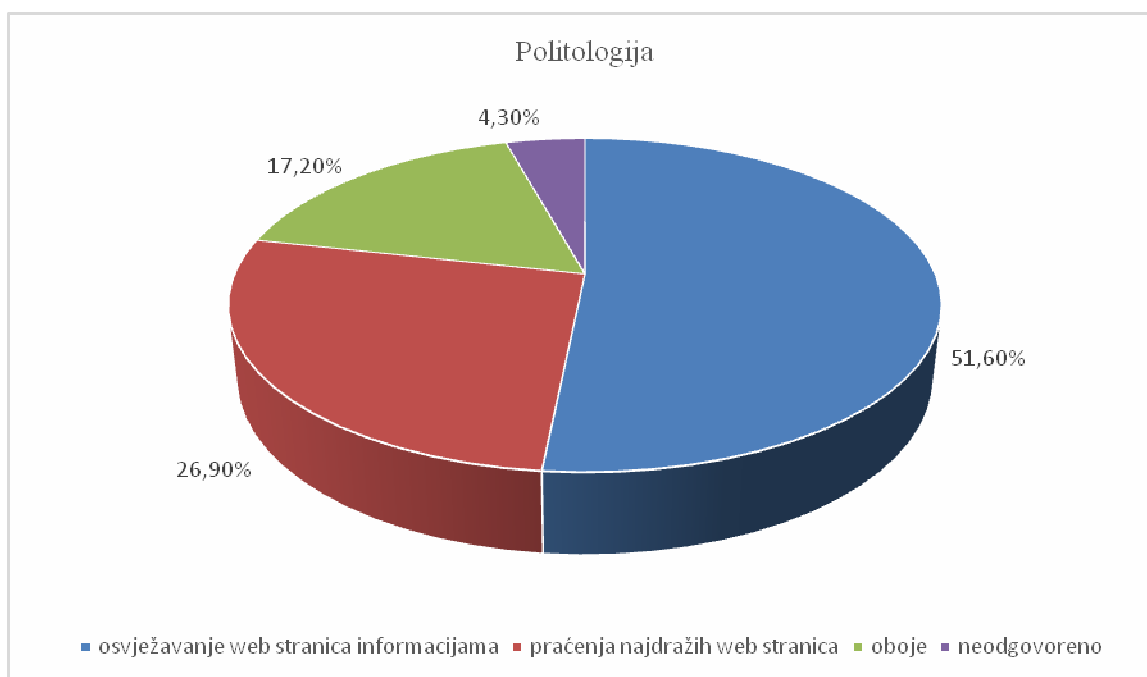
Ukupno	89	95,7%	100,0%
Neodgovoreno	4	4,3%	
Ukupno	93	100,0%	

Tablica 38. Broj i postotak ispitanika – "RSS" simbol - Politologija

RSS (Rich Site Summary) simbol na web stranicama predstavlja skup [web](#) formata rabljenih za web stranice koje se često osvježavaju. RSS postoji najčešće za blogove, neke novinske internetportale ili web stranice poput Wikipedije koje se učestalo osvježavaju informacijama, češće od jednom dnevno, pa do nekoliko promjena u sekundi, a rezultati su ovakvi: Novinari kažu da je RSS osvježavanje web stranica informacijama, njih 49 (50,0%), 13,3% (13 ispitanika) kaže da je to praćenje najdražih web stranica, 21 ispitanik (21,4%) kaže da su oba odgovora točna i 15,3% nije odgovorilo. Politolozi misle da je to osvježavanje web stranica informacijama, njih 51,6% (48 ispitanika), da je to praćenje najdražih web stranica misli 26,9% (25 ispitanika), da su oba odgovor točna kaže njih 17,2% (16 ispitanika) i četvero nije znalo što bi odgovorilo (4,3%).

Grafikon 35. 'RSS' simbol - Novinarstvo

Grafikon 36. 'RSS' simbol - Politologija

19. Softver koji legalno dopušta da gaisprobavate prije kupovine, zove se kako?

Novinarstvo	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
Timeshare	11	11,2%	13,3%
Shareware	44	44,9%	53,0%
Publicdomain	20	20,4%	24,1%
Probeware	8	8,2%	9,6%
Ukupno	83	84,7%	100,0%
Neodgovoreno	15	15,3%	
Ukupno	98	100,0%	

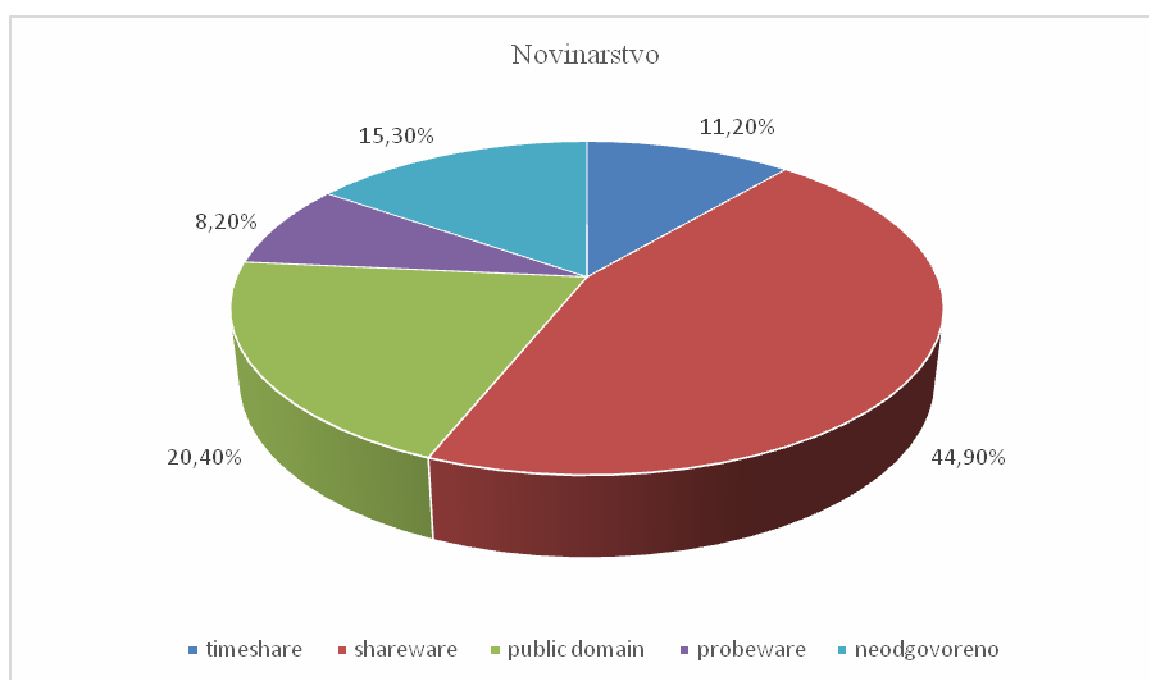
Tablica 39. Broj i postotak ispitanika – Shareware - Novinarstvo

Politologija	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
Timeshare	17	18,3%	19,1%
Shareware	51	54,8%	57,3%
Publicdomain	20	21,5%	22,5%
Probeware	1	1,1%	1,1%

Ukupno	89	95,7%	100,0%
Neodgovoreno	4	4,3%	
Ukupno	93	100,0%	

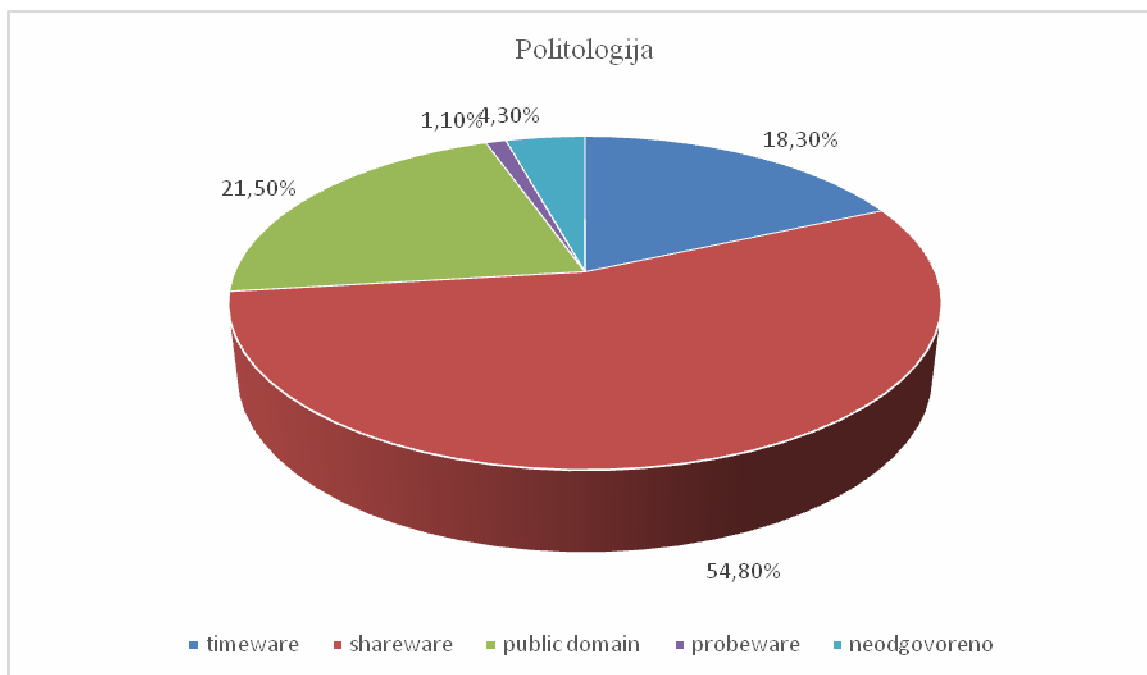
Tablica 40. Broj i postotak ispitanika – Shareware - Politologija

Točan odgovor je Shareware - termin koji se odnosi na način distribucije programa za osobno računalo. Prednost je ovoga načina distribucije da korisnik program kupuje tek nakon što ga je isprobao i uvjerio se da odgovara njegovim željama ili zahtjevima. Softver se može kopirati, instalirati i neko vrijeme testirati, tako da korisnik uživa prednost u usporedbi s kupovinom programa u dućanu. Novinarstvo je odgovorilo ovako: Timeshare 11,2% (11 ispitanika), Shareware 44,9% (44 ispitanika), PublicDomain 20,4% (20 ispitanika), Probeware 8,2% (8 ispitanika) i 15,3% neodgovorenih pitanja (15 ispitanika). Politolozi odgovaraju ovako: Timeshare 18,3% (17 ispitanika), Shareware 54,8% (51 ispitanik), PublicDomain 21,5% (20 ispitanika), Probeware 1,1% (1 ispitanik) i četvero nije odgovorilo (4,3%). Politolozi su ovdje točnije odgovarali od novinara i imaju manje neodgovorenih pitanja.

Grafikon 37. Isprobavanje softvera prije kupovine - Novinarstvo

Grafikon 38. Isprobavanje softvera prije kupovine - Politologija

20. Držite li da ste dio "internet generacije" i mislite li da ste onda automatski digitalno pismeni?

Novinarstvo	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
Da	33	33,7%	35,5%
Ne	25	25,5%	26,9%
Ne znam	9	9,2%	9,7%
Ne podržavam takve kategorizacije	26	26,5%	28,0%
Ukupno	93	94,9%	100,0%
Neodgovoreno	5	5,1%	
Ukupno	98	100,0%	

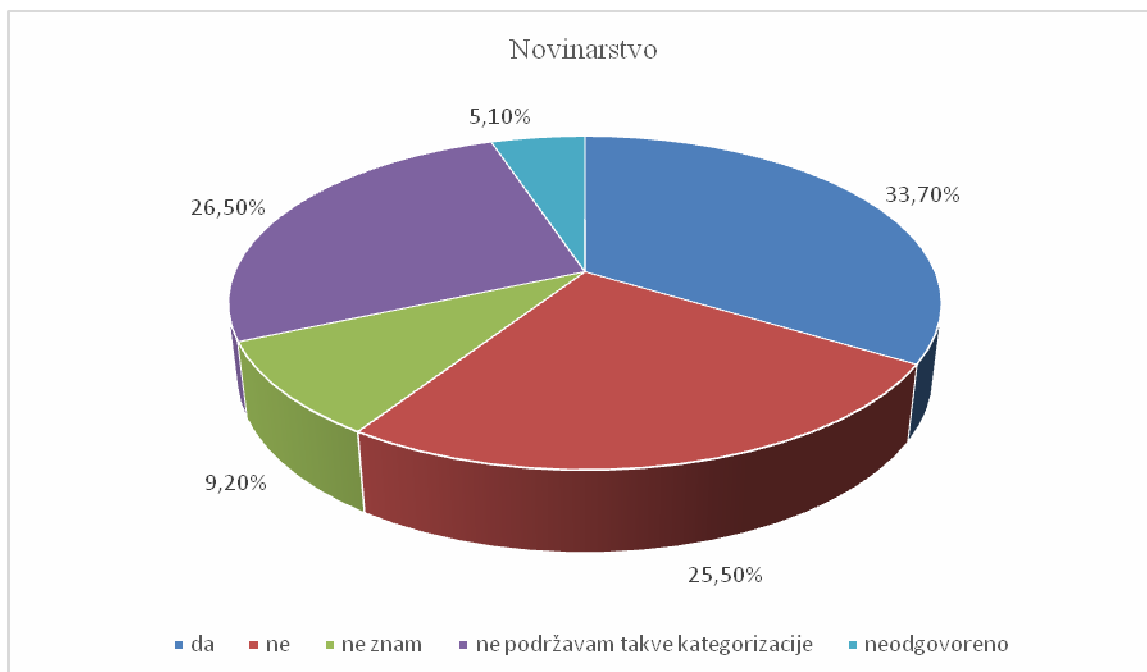
Tablica 41. Broj i postotak ispitanika – Internet generacija - Novinarstvo

Politologija	Broj ispitanika	Postotak	Ukupni postotak
Da	30	32,3%	32,6%
Ne	11	11,8%	12,0%

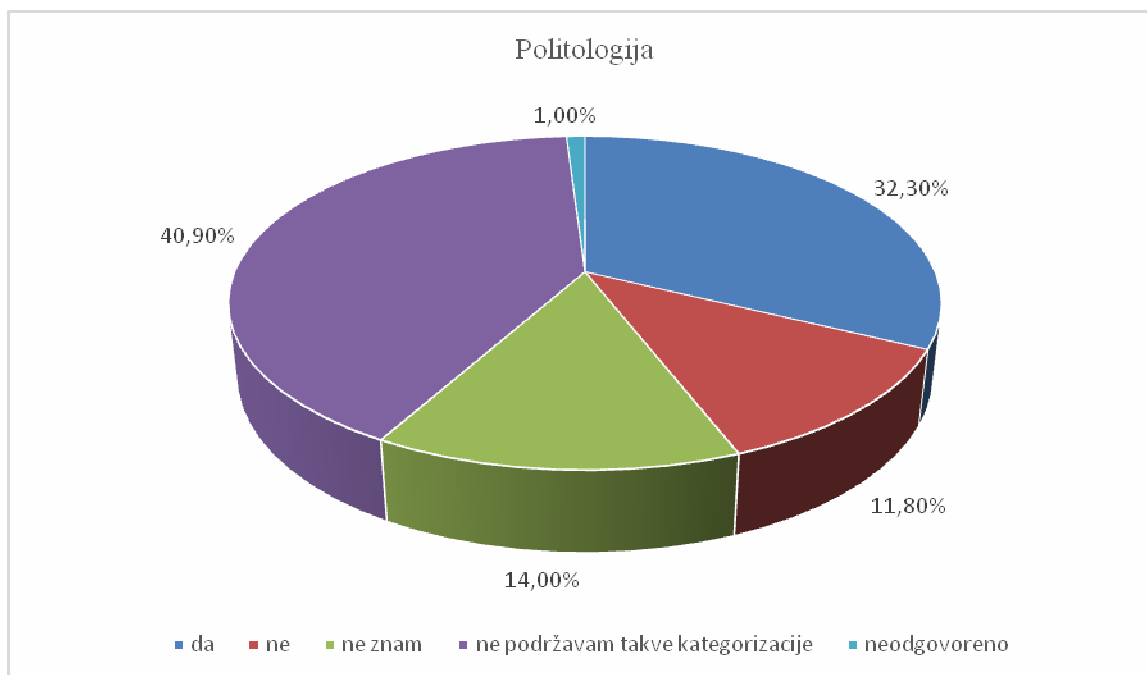
Ne znam	13	14,0%	14,1%
Ne podržavam takve kategorizacije	38	40,9%	41,3%
Ukupno	92	99,0%	100,0%
Neodgovoreno	1	1,0%	
Ukupno	93	100,0%	

Tablica 42. Broj i postotak ispitanika – Internet generacija - Politologija

U zadnjem pitanju ponuđeni su jednostavni odgovori 'da', 'ne', 'ne znam' i 'ne podržavam takve kategorizacije', a rezultati su ovakvi: Trideset i tri novinara (33,7%) kaže potvrdno, 25,5% (25 ispitanika) se izjašnjava negativno, ne zna njih devet (9,2%), 26,5% (26 ispitanika) kaže da ne podržava takve kategorizacije i 5,1% odnosno njih pet ne odgovara. Kod politologija trideset odgovara potvrdno (32,3%), 11,8% (11 ispitanika) ih kaže 'ne', 14,0% (13 ispitanika) ih ne zna, 40,9% (38 ispitanika) ne podržava i jedan student nije odgovorio.

Grafikon 39. Internet generacija - Novinarstvo

Grafikon 40. Internet generacija - Politologija

Zaključak istraživanja

Istraživanje informacijske i digitalne pismenosti izvršeno je na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu na kolegiju 'Akademske pisanje'. Ispitanici su studenti prve godine preddiplomskog studija novinarstva i politologije. Istraživanje je prošlo brzo, u roku od dvadeset minuta po smjeru. Prva i treća hipoteza su potvrđene, dok je druga hipoteza odbačena.

Hipoteza 1: Brucosi FPZG-a su informacijski i digitalno pismeni. Ova hipoteza je potvrđena. Studenti prve godine preddiplomskog studija FPZG-a su po postotcima gledano informacijski i digitalno pismeni. Kad kažem da jesu pismeni onda to znači da je taj postotak veći od 50%, te je to 'prolazna ocjena', varira do 60% u grubo. To je mali postotak. Kada uzmemo da skoro 26% studenata oba smjera ne zna da li njihova institucija osigurava ikakve seminare iz informacijske pismenosti, a anketa je provedena na takvom seminaru, onda je to malo zabrinjavajuće.

Hipoteza 2: Studenti prve godine novinarstva su digitalno i informacijski pismeniji od politologa jer ih se traži da više pišu i da su informiraniji. Istraživanje je pokazalo da hipoteza nije potvrđena. Studenti novinarstva imaju predavanja i seminare koji od njih zahtijevaju pisanje novinarskih tekstova za zadaću, te razne seminarske radove. Nadalje, novinari moraju biti informirani, znati trenutačnu situaciju u zemlji i svijetu - političku, gospodarsku, socijalnu i tako dalje. Na fakultetu se provode testovi informiranosti koji podrazumijevaju čitanje svih dnevnih novina jedan tjedan, pa ih se nakon toga u testu ispituje to znanje.

Hipoteza 3: Studenti se više koriste internetom negoli tiskanom literaturom. Ova hipoteza je potvrđena. Čak 84,7% novinara i 80,6% politologa prvo pretražuju informacije na internetu. Iz razloga što živimo u takvom dobu gdje je to praktički prvo mjesto na kojem se traže informacije, brže je i zahtijeva manje napora od odlaska u knjižnicu. Lakše je preuzeti PDF datoteku nego prošetati po knjigu, a katkada i jeftinije.

Studenti prve godine preddiplomskog studija novinarstva i politologije Fakulteta političkih znanosti imaju više znanja iz digitalne pismenosti nego informacijske pismenosti. Iako su polučili dobre rezultate iz dijela upitnika o informacijskoj pismenosti, nije im jasno što taj pojam točno predstavlja. To se pogotovo da zaključiti iz prvog pitanja *'Da li vaša institucija nudi seminare ili edukaciju iz informacijske pismenosti?'* gdje jedna petina svih ispitanika odgovora sa *'ne'*, a istraživanje je provedeno na kolegiju *'Akademsko pisanje'* gdje uče o informaciji i vrednovanju istih. To se također da zaključiti iz petog pitanja *'Vrednujete li pronađene informacije s obzirom na izvor, sadržaj i slično?'* gdje 31,6% novinara to ponekad radi i 3,2% uopće ne radi, dakle jedna trećina, dok kod studenata politologije 39,8% to ponekad napravi, te 5,4% ne radi, što čini skoro pola studenata politologije. Zatim u šestom pitanju *'Provjeravate li jesu li informacije koje pronalazite na internetu vjerodostojne?'* gdje gotovo 60% studenata novinarstva ponekad ili nikad ne provjerava vjerodostojnost pronađenih informacija, a kod studenata politologije taj broj prelazi 60% (65,6%). Dio upitnika o digitalnoj pismenosti pokazuje bolje rezultate. U dvanaestom pitanju *'Koja je od ovih lozinki najsigurnija?'* studenti novinarstva i politologije odgovaraju preko 90% sa odgovorom *'jOHndOE#20I'*, zatim u trinaestom pitanju *'Radite na dokumentu na svom računalu, što treba napraviti kako ne bi izgubili dosadašnji rad?'* kombinirano 93% studenata oba smjera odgovara da treba pohraniti dokument, te u šesnaestom pitanju *'Što je društveni bookmarking?'* gdje 84,8% studenata novinarstva i 82,6% studenata politologije odgovara točno.

4. ZAKLJUČAK

Već dugi niz godina studiranje na fakultetu zahtijeva određeno znanje informacijske pismenosti, ne samo kao sredstvo kojim se služe studenti za završavanje studija, već kao temelj cjeloživotnog učenja i razvoja pojedinca. Informacijska i digitalna pismenost nisu pojmovi koji se međusobno natječu, nego su područja koja se isprepliću, budući da se društvo danas poglavito koristi informacijskim tehnologijama u potrazi za informacijama. Cilj i svrha ovog diplomskog rada bila je predstaviti, odnosno prikazati trenutno znanje informacijske i digitalne pismenosti ispitanih studenata. Istraživanje je pokazalo da su studenti prve godine preddiplomskog studija novinarstva i politologije digitalno pismeniji nego što su informacijski, što samo govori da poznavanje informacijskih tehnologija ne podrazumijeva znanje vrednovanja, pretraživanja i oblikovanja informacija. Ispitani studenti novinarstva i politologije su na početku svog akademskog obrazovanja, stoga imaju vremena steći dodatna znanja. Istraživanje je također pokazalo da studentima nedostaju osnovna znanja vrednovanja informacija i provjeravanja vjerodostojnosti istih. Neophodno je uključiti više elemenata

informatijske pismenosti u kurikulum kolegija 'Akademsko pisanje' kako bi studenti stekli više potrebnih znanja. Bitno je prepoznati vezu između ovih pismenosti, definirati ju bolje i prepoznati koncept digitalne pismenosti kao priliku za davanje više znanja koje studentima danas treba, a knjižničari čak imaju i obavezu da izvijeste svoju instituciju da vrši širu raspravu oko ovih pitanja kako bi poboljšali i proširili svoje usluge.

5. PRILOZI – ANKETNI UPITNIK

ISTRAŽIVANJE INFORMATIJSKE I DIGITALNE PISMENOSTI

Spol: M   Ž

Smjer: Novinarstvo   Politologija

1. Da li vaša institucija nudi seminare ili edukaciju iz informatijske pismenosti?

a) Da b) Ne

2. Gdje započinjete potragu za informacijama?

a) Na internetu b) U knjižnici c) Nastavni materijali, eseji

3. Kada imate potrebu za informacijom?

a) Za ispit b) Priprema za predavanje c) Da bi poboljšao/la osobne kompetencije

4. Tražite li izvore na stranim jezicima?

a) Samo kada izvora nema na hrvatskom jeziku b) Ne

5.Vrednujete li pronađene informacije s obzirom na izvor, sadržaj i slično?

a) Da b) Ponekad b) Ne

6.Provjeravate li jesu li informacije koje pronalazite na internetu vjerodostojne?

a) Da, uvijek provjeravam b) Ponekad c) Ne

7.Kada pretražujete informacije, kako se osjećate pritom?

a) Nemam problema b) Frustrirano c) Ljutito d) Letargično

8.Pronašli ste izvor kojim ćete se koristiti za pisanje seminarskog rada. U kojim slučajevima ćete citirati izvor?

a) Kada prepisujem

b) Kada napišem svojim riječima sadržaj izvora

c) Ništa od navedenog

d) Ne znam

9.Koristite li GoogleScholar i znanstvene online baze podataka ?

a) Da b) Ne c) Što je to?

10.Pretražujući online baze podataka ili online knjižnični katalog, koje će pretraživanje dati NAJVEĆI broj rezultata?

a) Politicalscience OR Journalism

b) Politicalscience AND Journalism

c) Politicalscience NOT Journalism

11."Phishing" je:

a) krađa tuđih podataka sinterneta

b) kupnja tuđih podataka sinterneta

c) legalno preuzimanje tuđih podataka sinterneta

12.Koja je od ovih lozinki najsigurnija:

- a) ABC123 b) jOHndOE#201 c) lozinka

13.Radite na dokumentu na svom računalu, što treba napraviti kako ne bi izgubili dosadašnji rad?

- a) isključiti monitor b) pohraniti dokument c) iskopčati napajanje računala

14.Po vama, koji je najpouzdaniji internet pretraživač, koji najčešće koristite?

- a) GoogleChrome b) Internet Explorer c) MozillaFirefox

15.Koje društvene mreže koristite?

- a) Facebook b) Instagram c) Twitter d) Snapchat e) Sve navedene

16.Što je društveni bookmarking?

- a) Okupljanje prijatelja da bi surfali web-om
b) Korištenje android aplikacija da bi se pronašlo prijatelje
c) način kako korisnici spremaju i označuju ono što im je važno

17.Kada se pojavi "404 Error" na web pregledniku, to znači:

- a) Web stranica je trajno uklonjena
b) Greška sa serverom
c) Preglednik nije u mogućnosti naći web stranicu

18."RSS" simbol na web stranici predstavlja:

- a) osvježavanje web stranica informacijama b) Praćenje najdražih web stranica c)oboje

19. Softver koji legalno dopušta da ga isprobavate prije kupovine, zove se kako?

- a) Timeshare b) Shareware c) Publicdomain d) Probeware

20.Držite li da ste dio "internet generacije" i mislite li da ste onda automatski digitalno pismeni?

- a) Da b) Ne c) Ne znam d) Ne podržavam takve kategorizacije

6. LITERATURA

1. American Library Association. Association of College & Research Libraries (ACRL). Framework for Information Literacy for Higher Education.
URL: <http://www.ala.org/acrl/standards/ilframework>
2. Bawden, D. Information and Digital Literacies: A Review of Concepts. // Journal of Documentation. Vol 57, br. 2., 2001.
3. Burkhardt, J.M.; MacDonald, M.C.; Rathemacher, A.J. Teaching Information Literacy: 35 Practical, standards-based exercises for college students. Chicago: American Library Association, 2003.
4. Eisenberg, M.; Lowe, C.; Spitzer, K. Information Literacy: Essential Skills in the Information Age. 2nd ed. Westport, Connecticut; London: Libraries Unlimited, 2004.
5. European Commission: Education and training – lifelong learning programme.
URL: http://www.ec.europa.eu/education/tools/llp_en.htm (16.10.2015)
6. Gilster, P. Digital Literacy. New York [et al.]: Wiley Computer Publishing, 1997.

7. TheHuffington Post. TheBlog: Digitalnatives VS Digitalimmigrants.
URL: <http://www.m.huffpost.com/us/entry/5499606> (20.10.2015)
8. IFLA. InformationLiteracy: InternationalPerspectives./ urednik JesusLau. Munchen:
K. G. Saur, 2008.
9. Informacijska pismenost: smjernice za razvoj inovativnih mrežnih modula / Senada
Dizdar...[et. Al.]. Sarajevo: Univerzitet, 2012.
10. Lau ,J. Smjernice za informacijsku pismenost u cjeloživotnom učenju: završna verzija,
recenzirano 30. srpnja 2006. Zagreb: hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.
11. MediaSmarts: Canada's Centre for DigitalandMediaLiteracy.
URL: <http://www.mediasmarts.ca/digital-media-literacy-fundamentals/> (19.10.2015)
12. The SCONUL Seven PillarsofInformationLiteracy: Core Model For HigherEducation.
URL: <http://www.sconul.co.uk/> (13.04.2016)
13. Špiranec, S.; Banek Zorica, M. Informacijska pismenost: Teorijski okvir i polazišta.
Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog
fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2008.
14. Vučina, Ž. Pretraživanje i vrednovanje informacija na internetu. Zagreb: Edupoint,
2006.
URL:http://www.ssmb.hr/libraries/0000/2950/Pretra%C5%BEivanje_informacija_na_internetu.pdf (21.10.2015)
15. WanNg. Canweteachdigitalnativesdigitalliteracy?. // Computers&Education:
AnInternationalJournal. 59 (2012).

7. DODACI

Popis tablica

Tablica 1. Broj ispitanika po spolu - Novinarstvo.....	33
Tablica 2. Broj ispitanika po spolu - Politologija.....	33
Tablica 3. Broj i postotak ispitanika s obzirom na edukaciju iz informacijske pismenosti - Novinarstvo.....	34
Tablica 4. Broj i postotak ispitanika s obzirom na edukaciju iz informacijske pismenosti - Politologija.....	34
Tablica 5. Broj i postotak ispitanika s obzirom na potragu za informacijama - Novinarstvo..	36
Tablica 6. Broj i postotak ispitanika s obzirom na potragu za informacijama - Politologija...	36
Tablica 7. Broj i postotak ispitanika s obzirom na potrebu za informacijom - Novinarstvo ...	38

Tablica 8. Broj i postotak ispitanika s obzirom na potragu za informacijom - Politologija	38
Tablica 9. Broj i postotak ispitanika s obzirom na potragu za izvorima na stranom jeziku - Novinarstvo.....	40
Tablica 10. Broj i postotak ispitanika s obzirom na potragu za izvorima na stranom jeziku - Politologija.....	41
Tablica 11. Broj i postotak ispitanika s obzirom na vrednovanje pronađenih izvora - Novinarstvo.....	42
Tablica 12. Broj i postotak ispitanika s obzirom na vrednovanje pronađenih izvora - Politologija.....	43
Tablica 13. Broj i postotak ispitanika s obzirom na vjerodostojnost pronađenih izvora - Novinarstvo.....	44
Tablica 14. Broj i postotak ispitanika s obzirom na vjerodostojnost pronađenih izvora - Politologija.....	44
Tablica 15. Broj i postotak ispitanika s obzirom na raspoloženje kod pretraživanja - Novinarstvo.....	46
Tablica 16. Broj i postotak ispitanika s obzirom na raspoloženje kod pretraživanja - Politologija.....	47
Tablica 17. Broj i postotak ispitanika s obzirom na slučajeve citiranja - Novinarstvo.....	48
Tablica 18. Broj i postotak ispitanika s obzirom na slučajeve citiranja - Politologija.....	49
Tablica 19. Broj i postotak ispitanika koji koriste Google Scholar i baze podataka - Novinarstvo.....	50
Tablica 20. Broj i postotak ispitanika koji koriste Google Scholar i baze podataka - Politologija.....	50
Tablica 21. Broj i postotak ispitanika s obzirom na količinu broja rezultata pretraživanja - Novinarstvo.....	52
Tablica 22. Broj i postotak ispitanika s obzirom na količinu broja rezultata pretraživanja - Politologija.....	53
Tablica 23. Broj i postotak ispitanika pitanja o 'Phishing-u' - Novinarstvo.....	54
Tablica 24. Broj i postotak ispitanika pitanja o 'Phishing-u' - Politologija.....	55
Tablica 25. Broj i postotak ispitanika s obzirom na sigurnost lozinki - Novinarstvo.....	56
Tablica 26. Broj i postotak ispitanika s obzirom na sigurnost lozinki - Politologija.....	57
Tablica 27. Broj i postotak ispitanika s obzirom na pohranu rada na računalu - Novinarstvo	58
Tablica 28. Broj i postotak ispitanika s obzirom na pohranu rada na računalu - Politologija	59
Tablica 29. Broj i postotak ispitanika s obzirom na pouzdanost internetskih pretraživača - Novinarstvo.....	60
Tablica 30. Broj i postotak ispitanika s obzirom na pouzdanost internetskih pretraživača - Politologija.....	61
Tablica 31. Broj i postotak ispitanika s obzirom na društvene mreže - Novinarstvo.....	62
Tablica 32. Broj i postotak ispitanika s obzirom na društvene mreže - Politologija.....	63
Tablica 33. Broj i postotak ispitanika s obzirom na društveni bookmarking - Novinarstvo....	64
Tablica 34. Broj i postotak ispitanika s obzirom na društveni bookmarking - Politologija.....	65
Tablica 35. Broj i postotak ispitanika s obzirom serverske greške - Novinarstvo.....	66
Tablica 36. Broj i postotak ispitanika s obzirom serverske greške - Politologija.....	67
Tablica 37. Broj i postotak ispitanika – "RSS" simbol - Novinarstvo.....	68

Tablica 38. Broj i postotak ispitanika – "RSS" simbol - Politologija.....	69
Tablica 39. Broj i postotak ispitanika – Shareware - Novinarstvo.....	70
Tablica 40. Broj i postotak ispitanika – Shareware - Politologija.....	71
Tablica 41. Broj i postotak ispitanika – Internet generacija - Novinarstvo.....	72
Tablica 42. Broj i postotak ispitanika – Internet generacija - Politologija.....	73

Popis grafikona

Grafikon 1. Edukacija iz informacijske pismenosti - Novinarstvo	35
Grafikon 2. Edukacija iz informacijske pismenosti - Politologija	36
Grafikon 3. Potraga za informacijama - Novinarstvo	37
Grafikon 4. Potraga za informacijama - Politologija	38
Grafikon 5. Potreba za informacijom – Novinarstvo	39
Grafikon 6. Potreba za informacijom – Politologija	40
Grafikon 7. Izvori na stranim jezicima - Novinarstvo	41
Grafikon 8. Izvori na stranim jezicima - Politologija.....	42
Grafikon 9. Vrednovanje informacija s obzirom na izvor i sadržaj - Novinarstvo.....	43
Grafikon 10. Vrednovanje informacija s obzirom na izvor i sadržaj - Politologija.....	44
Grafikon 11. Vjerodostojnost pronađenih informacija - Novinarstvo	45
Grafikon 12. . Vjerodostojnost pronađenih informacija - Politologija	46
Grafikon 13. Raspoloženje prilikom pretraživanja - Novinarstvo	47
Grafikon 14. Raspoloženje prilikom pretraživanja - Politologija	48
Grafikon 15. Slučajevi citiranja izvora - Novinarstvo	49
Grafikon 16. Slučajevi citiranja izvora – Politologija.....	50
Grafikon 17. Korištenje Google Scholar-a i baza podataka - Novinarstvo.....	51
Grafikon 18. Korištenje Google Scholar-a i baza podataka - Politologija.....	52
Grafikon 19. Broj rezultata pretraživanja - Novinarstvo.....	53
Grafikon 20. Broj rezultata pretraživanja - Politologija.....	54
Grafikon 21. 'Phishing' - Novinarstvo	56
Grafikon 22. 'Phishing' - Politologija.....	56
Grafikon 23. Sigurnost lozinke – Novinarstvo.....	57
Grafikon 24. Sigurnost lozinke – Politologija.....	58
Grafikon 25. Pohrana rada na računalu - Novinarstvo.....	59
Grafikon 26. Pohrana rada na računalu - Politologija.....	60
Grafikon 27. Pouzdanost internetskih pretraživača - Novinarstvo	61
Grafikon 28. Pouzdanost internetskih pretraživača - Politologija.....	62
Grafikon 29. Društvene mreže - Novinarstvo	63
Grafikon 30. Društvene mreže - Politologija	64
Grafikon 31. Društveni bookmarking - Novinarstvo	65
Grafikon 32. Društveni bookmarking - Politologija	66

Grafikon 33. <i>'404 Error'</i> - Novinarstvo.....	67
Grafikon 34. <i>'404 Error'</i> - Politologija.....	68
Grafikon 35. <i>'RSS' simbol</i> - Novinarstvo.....	69
Grafikon 36. <i>'RSS' simbol</i> - Politologija.....	70
Grafikon 37. Isprobavanje softvera prije kupovine - Novinarstvo.....	71
Grafikon 38. Isprobavanje softvera prije kupovine - Politologija.....	72
Grafikon 39. Internet generacija - Novinarstvo.....	73
Grafikon 40. Internet generacija - Politologija.....	74